

Nykyaikaisen elämän yksilöllinen mentaliteetti simmeliläisessä optiikas- sa

Antti Takalo

Pro gradu -tutkielma

Sosiologia

Yhteiskuntatieteiden ja sosiologian laitos

Jyväskylän yliopisto

Kevät 2012

TIIVISTELMÄ

NYKYAIKAISEN ELÄMÄN YKSILÖLLINEN MENTALITEETTI SIMMELILÄISESSÄ OPTIIKASSA

Antti Takalo

Sosiologia

Pro gradu – tutkielma

Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos

Jyväskylän yliopisto

Ohjaajat: Pertti Jokivuori, Tapio Litmanen

Kevät 2012

80 sivua ja 9 liitettä

Tutkielmassa on vertailtu erilaisten asuinalueiden vaikutusta Simmelin modernin mentaliteetteihin suomalaisessa nyky-yhteiskunnassa. Sen lisäksi tutkielmassa selvitettiin iän vaikutusta mentaliteetteihin, ja etsittiin erilaisia yksittäisiä mentaliteetteihin vaikuttavia tekijöitä.

Teoreettinen viitekehys koostuu yleisellä tasolla kaupunkisosiologiasta sekä sen kehystyksestä. Tarkempi teoreettinen viitekehys koostuu Simmelin teoretisoinnista ja erityisesti modernia mentaliteettejä koskevasta teoriasta sekä Simmelin ajattelua kommentoivista ja sivuavista teorioista että kommentaareista. Tutkielman aineisto on European Social Survey:n vuoden 2006 Suomen aineisto. Aineistosta on tehty sekundaarinen kvantitatiivinen analyysi.

Analyysissä ei paljastanut merkittäviä eroavaisuuksia mentaliteettien valitsevuuteen eri asuinalueilla. Iän vaikutus mentaliteetteihin on asuinalueita suurempi. Mentaliteeteista kolme on hieman yleisempiä nuorilla kuin iäkkäillä ihmisillä. Iän lisäksi analyysissä löytyi mentaliteetteihin vaikuttavia yksittäisiä tekijöitä, kuten uskonnollisuus, siviilisäätö, tyytyväisyys elämään ja Internetin käyttö.

Tutkielman tulokset tuovat Simmelin teorian moniulotteisuuden ja merkityksen nykyajan yhteiskunnalle ja sen tutkimukselle paremmin esille.

Avainsanat: Simmel, modernisaatio, kaupunkisosiologia, nykyaika, yksilö

Sisältö

TIIVISTELMÄ.....	2
1 JOHDANTO.....	6
2 TUTKIMUSKYSYMYS.....	8
3 TEOREETTINEN VIITEKEHYS.....	9
3.1 Kaupunkisosiologia.....	9
3.1.1 Chicagon koulu.....	10
3.1.2 Brittiläinen kaupunkisosiologia.....	12
3.1.3 Kaupunkisosiologian lamavuodet.....	14
3.1.4 Uusi kaupunkisosiologia.....	15
4 GEORG SIMMEL.....	18
4.1 Simmelin tyyli ja kuva modernista yhteiskunnasta.....	19
4.2 Raha ja kello suurkaupungin sydämessä.....	22
4.3 Moderni elämäntapana.....	24
4.4 Kaupunkilaisen mentaliteetti.....	27
4.4.1 Älyperäisyys.....	28
4.4.2 Blaseerautuneisuus.....	31
4.4.3 Varautuneisuus.....	33
4.4.4 Yksilöllinen erottautuminen.....	36
5 AINEISTO JA METODI.....	40
5.1 Aineiston kuvailu.....	41
5.2 Metodi.....	42
5.2.1 Älyperäisyyden mittari.....	44
5.2.2 Blaseerautuneisuuden mittari.....	46
5.2.3 Varautuneisuuden mittari.....	49
5.2.4 Yksilöllisen erottautumisen mittari.....	51

5.3 Mittareiden ristiintaulukoinnit asuinalueiden ja ikäluokkien kanssa	53
5.3.1 Älyperäisyys ja asuinalueet	54
5.3.2 Älyperäisyys ja ikäluokat	55
5.3.3 Blaseerautuneisuus ja asuinalueet	56
5.3.4 Blaseerautuneisuus ja ikäluokat.....	57
5.3.5 Varautuneisuus ja asuinalueet	59
5.3.6 Varautuneisuus ja ikäluokat.....	60
5.3.7 Yksilöllisen erottautumisen ristiintaulukointi asuinalueen kanssa.....	61
5.3.8 Yksilöllisen erottautumisen ristiintaulukointi ikäluokkien kanssa.....	62
5.4 Mentaliteettien erotteluanalyysi	64
5.4.1 Älyperäisyyden erotteluanalyysi	64
5.4.2 Blaseerautuneisuuden erotteluanalyysi.....	67
5.4.3 Varautuneisuuden erotteluanalyysi.....	68
5.4.4 Yksilöllisen erottautumisen erotteluanalyysi.....	71
6 ANALYYSIEN TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET	73
6.1 Asuinalueen ja ikäluokkien vaikutukset mentaliteetteihin	73
6.2 Erotteluanalyysi	74
5.2.1 Älyperäisyyteen vaikuttavat tekijät	76
6.2.2 Blaseerautuneisuuteen vaikuttavat tekijät	76
6.2.3 Varautuneisuuteen vaikuttavat tekijät	77
6.2.4 Yksilölliseen erottautumiseen vaikuttavat tekijät.....	77
7 GEORG SIMMELIN MENTALITEETIT NYKYAJASSA	79
LÄHTEET	81
LIITE 1	84
LIITE 2	96
LIITE 3	108
LIITE 4.....	112

LIITE 5	116
LIITE 6	117
LIITE 7	118
LIITE 8	119
LIITE 9	120

1 JOHDANTO

Georg Simmel (1858–1918) on modernin ensimmäinen filosofi, sillä hän tavoittaa modernin kokemuksen yksilöllisen ulottuvuuden paremmin kuin muut. Simmelin kirjoituksessa yhdistyy Charles Baudelairin esteettisen eksentrisen kokema kaupunkien massojen aiheuttama shokki sekä tavallisen ihmisen asema osana tuota loputonta kokemusten ja ihmisten merta. (Frisby 1986, 38–40.) Vaikka Simmel teki modernia kaupunkilaista mentaliteettia koskevat havaintonsa jo vuosisata sitten Berliinissä, niin niiden kyky tavoittaa jotakin oleellista kaupunkilaisesta mentaliteetista ei ole haalistunut. Osiltaan Simmelin teoretisoinnin säilyvyys selittyy historiallisien sidoksien puuttumisella. Simmel ei siis viittaa teksteissään mihinkään historialliseen tapahtumaan tai ilmiöön suoraan, joten tekstit avautuvat lukijalle aina yhtä ajankohtaisina analogisesti Simmelin modernin ikuiselle nykyhetkelle (Frisby 1984, 37–39).

1800-luvun loppupuolella ja 1900-luvun alussa käynnistynyt modernisaatio, teollinen vallankumous ja kaupungistuminen asettivat ihmiset ennen näkemättömän muutoksen tielle, jonka aikana kaupungeista kehittyi yhteiskuntamme kulttuurin keskiöitä. Kaupungeista syntyi suurkaupunkeja, joiden elämänrytmi oli aivan toisenlainen verrattuna agraarin yhteiskunnan verkkaiseen sykliin. Tieteen edistysaskeleet ja kehittyvä kaupunkikulttuuri loi ihmisten ulottuvilla uudenlaisen kokemusten, tavaroiden ja elämysten runsauden, mutta modernisaatio ei vaikuttanut vain ulkoisiin kulttuurimme ominaisuuksiin, vaan mullistukset synnyttivät myös uudenlaisen tavan kokea ympäröivää yhteiskuntaa ja suojautua sen kokemuskykymme ylittävältä runsaudelta.

Simmelille tämä uusi muodostui erityiseksi modernin mentaliteetiksi, jonka avulla pyrimme säilyttämään oman olemuksemme modernin yhteiskunnan loputtomassa kokemusvirrassa. urbaani asuin ympäristö on yleistynyt huomattavasti 1900-luvun alun päivistä, jolloin Simmel teki omat havaintonsa modernista yhteiskunnasta, joten yhä useampi ihminen on kaupungin ympäröimä koko elämänsä ajan ja siten myös sen objektiivisen kulttuurin ympäröimä. YK:n mukaan vuonna 2011 yli 50 % maailman väestöstä asui kaupungeissa (United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division. 2012, WWW -dokumentti). Simmelin teoretisointi ei siis suinkaan ole menettänyt merkitystään

ajan kuluessa, vaan päinvastoin modernin yhteiskunnan tuntemus on yhä tärkeämpää nykyaikana.

Oma kiinnostukseni kaupunkia, ja sen luomaa kuvaa nykyaikaisesta elämänsenteesta kohtaan syntyi omasta kokemuksestani muuttaessani maalta kaupunkiin. Elämäntavan ja rytmin vaihdos herätti kysymyksiä jotka myöhemmin ovat suuntautuneet simmeliläistä sosiologiaa ja nykyaikaisen elämäntavan tutkimusta kohti, polttopisteen säilyessä ennen kaikkea yksilöiden tasolla.

2 TUTKIMUSKYSYMYS

Simmelin sosiologista teoriaa on käytetty useissa erilaisissa urbaania kulttuuria tutkivissa hankkeissa, kuten Pasi Mäenpään väitöskirjassa Narkissos kaupungissa (2005). Usein Simmelin hyödyntäminen jää kuitenkin melko teoreettiselle tasolle tutkimuksessa tai sitten hanke on jo lähtökohtaisesti täysin teoreettinen. Tämän tutkielma tarkoitus on lähteä konkreettisesti tutkimaan nykyistä elämäntapaa suomalaisessa yhteiskunnassa simmeliläisen teorian avulla, tarkemmin Simmelin muotoilemien kaupunkilaisen neljän mentaliteetin kautta. Vaikka Simmelille mentaliteetit edustivat nimenomaan urbaania elämänmuotoa, niin tutkimuksessani otan teoretisoinnin eräänlaisena nykyaikaisen elämäntavan yleisempänä metaforana, tietynlaisena tapana suhtautua ympäröivään sosiaaliseen todellisuuteen ja muihin ihmisiin. En siis rajaa tutkimustani kaupunkeihin, vaan pyrin laajentamaan tutkimuksen antia vertailemalla ihmisten asenteen yhteneväisyyttä simmeliläisen suhtautumisen kanssa asuinympäristön mukaan.

Simmel vertasi itsekin kaupunkilaista elämäntapaa jatkuvasti maalaiseen sekä pienempien kaupunkien elämänrytmiin, joskin vertailu jää esseistisen luonteensa vuoksi jokseenkin epäselväksi. Toisekseen Simmel näyttää käyttävän pieniä kaupunkeja sekä maaseutua viittauksena historiallisesta esimodernista elämäntavasta eikä niinkään verratakseen suoraan suurkaupunkeja pienempiin asuinalueisiin (Jazbinsek 2003). Varsinaisena tutkimuskysymyksenä tällöin on:

1. Simmelin kaupunkilaisen mentaliteetin vallitsevuuden vertailu kaupunkien ja maalaiskaupunkien välillä ja mahdollisten eroavaisuuksien selvittäminen aineiston sallimissa rajoissa.

3 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

3.1 Kaupunkisosiologia

Sosiologia syntyi tieteenalana rinnakkain modernisaation kanssa sekä tutkimaan sen moninaisia sosiaalisia ja yhteiskunnallisia ilmiöitä. Yhteiskunnalliset muutokset loivat ikään kuin tilauksen uudentalaiselle tieteelle, teollistumisen tieteelle. (Jokinen & Saaristo 2004, 11–13.) Ilman modernisaation, teollistumisen sekä kaupungistumisen aiheuttamia muutoksia sosiologiaa nykyisenkaltaisena tieteenä tuskin olisikaan olemassa. Vaikka sosiologian kaltaista tutkimusta sekä ajattelua onkin ollut olemassa jo antiikin ajoista lähtien. (Jokinen & Saaristo 2004, 12.) Samaan aikaan kun sosiologia 1900-luvun alun vuosikymmeninä kehittyi yleisenä tieteenalana, syntyi myös kaupunkisosiologia sen erikoisalana (Savage & Warde 1993, 8). Toisaalta kaupunkisosiologian ja yleisemmän sosiologian ero ei ole välttämättä niin jyrkkä kuin ensisilmäykseltä vaikuttaa, sillä niissä molemmissa on alun perin paljolti kyse uudentalaisen modernisaation synnyttämän yhteiskunnan tutkimisesta. Kuten Jokinen ja Saaristo (2004) sekä Aro ja Jokivuori (2010, 275–276) summaavat, sosiologia syntyi pitkälti tutkimaan modernisaation synnyttämää yhteiskunnallista murrosta, johon urbanisaatio kuuluu oleellisena osana. Jokainen nykyään sosiologian klassikoksi mielletty teoreetikko on esittänyt modernisaatiosta ja sitä ajavasta voimasta oman näkemyksensä sekä käsiteparin jolla kuvata eroja vanhan ja uuden järjestyksen välillä. Durkheimin mekaaninen ja orgaaninen solidaarisuus, Marxin feodaalinen sekä kapitalistinen ja Weberin traditionaalinen ja moderni tavoittelevat kaikki muutoksen eri ulottuvuuksia. Simmelillä taas prosessin kuvaus keskittyy suoraan pikkukaupunkien ja suurkaupunkien eroihin ja erityisesti modernin elämäntavan tutkimiseen. (Aro & Jokivuori 2010, 275–276.)

Sosiologian kolme suurta nimeä Durkheim, Marx sekä Weber tutkivat kaikki jotakin modernisaation tuomaa muutosta, mutteivät osin Weberiä lukuun ottamatta olleet juurikaan kiinnostuneita kaupungistumisesta tai urbanisaatiosta sinänsä. (Savage & Warde 1993, 8.) Peter Saundersin (1986) mukaan kaikki kolme edistivät tutkimuksillaan ennemminkin näkemystä jonka mukaan kaupungeilla ei enää modernissa yhteiskunnassa olekaan erilaista asemaa kuin maaseudulla. Kaupungit olivat kyllä historiallisesti merkittäviä, sillä siirtymisessä feudalisminista kapitalismiin niillä oli merkittävä rooli mm. rationaalisuuden leviämi-

sessä sekä feodalismien murenemisessä, kuten Weber osoittaa esseessään *Kaupunki* (1992). Toisaalta ne myös vaikuttavat tiettyihin moderneihin ilmiöihin, kuten työnjakoon, olosuhteidensa kautta, vaikkeivät olisikaan niiden syitä. (Saunders 1986, 14.) Ennen kaupungit olivat erillisiä yksiköitä niin poliittisesti kuin sosiaalisesti, jotka poikkesivat ympäröivästä maaseudusta, mutta modernissa yhteiskunnassa korkeampi päivittäinen maantieteellinen liikkuvuus, massamedia ja muut uudenlaiset ilmiöt hävittävät kaupunkien ja maaseudun välisen tiukan raja-aidan. Tällöin, kuten Saunders esittää, ei ole perusteltua pitää kaupunkia ja maaseutua toisistaan erillisinä kokonaisuuksina (Savage & Warde 1993, 8). Siinä mielessä Saundersin esittämä näkemys lähestyykin Simmelin *Metropolis*-esseessä (2005) esittämää näkemystä kaupunkien vaikutuksesta yli fyysisten rajojensa, joka on tietysti tämän tutkimuksen valossa erittäin oleellinen ja kiinnostava kanta. On myös muistettava, että vaikkei kenenkään kolmen ajattelijan pohjalta voi muodostaa urbaania teoriaa, niin jokaisen työ on joltakin osin vaikuttanut kaupunkisosiologian kehitykseen sen historian aikana (Saunders 1986, 15–16).

3.1.1 Chicagon koulu

Samaan aikaan kun sosiologian tulevat klassikot tekivät tutkimustaan, syntyi myös kaupunkisosiologian kannalta oleellisesti tärkeämpiä sosiologisia suuntauksia. Erityisesti Georg Simmelin työstä vaikutteita saanut Chicagon koulukunta, jonka keskeinen jäsen Robert E. Park opiskeli Simmelin alaisuudessa Berliinissä (Stevenson 2003, 26). Chicagon yliopisto perustettiin vuonna 1892, ja sen sosiologian laitoksesta tuli pian Yhdysvaltain johtava sosiologian yksikkö. Robert E. Parkin, Ernest Burgessin ja R. D. McKenzien julkaisema *The City: Suggestions for the Study of Human Nature in the Urban Environment* (1925) määritteli uuden tieteenalan tutkimusalan ensimmäistä kertaa. (Savage & Warde 1993, 9.) Yleisesti koulukunta suhtautui kaupunkiin ekologisena organismina, joka kehittyy ja kasvaa ympäristön sekä väestönkasvun paineiden mukaisesti. Kehitys on siis järjestelmällistä ja yhtenäistä. Sitä rytmittää erilaiset kilpailuun, valloitukseen ja hallintaan perustuvat muutokset. (Stevenson 2003, 27.) Koulukunnan tunnetuin työ on Burgessin juuri urbaania leviämistä käsittelevä ideaalimalli, joka julkaistiin *City: Suggestions for the Study of Human Nature in the Urban Environment* (1925) teoksessa. Mallin mukaan kaupunki kasvaa eräänlaisten alueellisten invaasioiden ja rappeutumisten myötä aina laajemmalle. Jos kaupungin alueella ei ole mitään maantieteellisiä esteitä, niin kaupungista pitäisi mallin mukaan muodostua ulospäin kehämäisesti laajeneva ympyrä jonka keskellä on muita aluei-

ta syrjäyttävä talouselämän keskus. Sen lisäksi Chicagon koulukunta on tunnettu erilaisista etnografisista tutkimuksista, kuten Thrasherin vuonna 1927 julkaisema *The Gang*, joka nimensä mukaisesti tutki Chicagon kaupungin eri jengejä tai Andersenin julkaisema *The Hobo* vuodelta 1923. (Savage & Warde 1993, 9-11.)

Vaikka koulukunnan tutkimukset olivat urauurtavia, niin kaupunkisosiologialle koulukunnan tärkeämpiä saavutuksia olivat sosialisatio, sen muuttuvat muodot moderniteetissä sekä sosiaalinen reformi (Savage & Warde 1993, 11). Kiinnostuksessa sosialisatiota kohtaan näkyy selkeästi Georg Simmelin vaikutus Chicagon koulukuntaan, sillä olihan sosialisatio yksi Simmelin tärkeimmistä kiinnostuksen kohteista. Sosialisatiota tutkimalla etsittiin vastauksia siihen kuinka ihmiset muodostavat ryhmiä, kenen kanssa ja miksi. Toisin sanoen sosialisatio pitää sisällään kaiken ei-formaalien sosiaalisen toiminnan ihmisten välillä, joka saattaa alun perin näyttää merkityksettömiltä ja sattumanvaraisilta, mutta joiden merkitys selittyy suhteutettuna sosiaaliseen ja tilalliseen kontekstiin. (Savage & Warde 1993, 12.)

Sosialisatio sinänsä ei ole erityisesti kaupunkisosiologiaa, mutta yhdistettynä modernisaation tuomiin muutoksiin, kuten Chicagon koulukunta teki, se muuttuu oleellisesti kaupunkisosiologiaksi. Erityisenä kiinnostuksen kohteena tällöin oli sosialisatian erilaisten muotojen ja kaavojen muuttuminen 1900-luvun alun vuosikymmenten tuomien taloudellisten ja kulttuuristen käännteiden mukana (Savage & Warde 1993, 13). Vanhat sosialisatian perustukset, kuten perhe ja paikalliset suhteet, korvautuvat uusilla kuten työhön ja työnjakoon pohjautuvalla sosialisatiolla (Park 1967, 13, 19 Savagen & Warden 1993, 13 mukaan). Parkille modernisaatio tarkoitti ennen kaikkea formaalien sosiaalisten rakenteiden rapautumista sekä korvautumista uusilla informaaleilla suhteilla. Työnjako muutti sosiaaliset suhteet pirstaleisiksi, ja pysyvämpiä sosiaalisia muotoja saattoi muodostua naapuruston kaltaisissa ryhmissä, tai muissa perheen ja muun perinteisen sosiaalisen ryhmittymän ulkopuolella. Näkemys myös selittää koulukunnan kiinnostuksen sosiaalisesti syrjäytyneiden ihmisten ja ryhmien korostuneen aseman koulukunnan tutkimuksissa. Koulukunnalle kaupunki muodosti siis empiirisen tutkimuskohteen fragmentoituneesta yhteiskunnasta, sillä missään muualla työnjako ja modernisaatio eivät olleet niin pitkälle kehittyneitä. (Savage & Warde 1993, 13.)

Kolmas koulukunnan työnpiirre oli ennen kaikkea poliittinen luonteeltaan, sillä koulukunnan jäsenet eivät niinkään jakaneet teoreettisesti yhtenäistä kantaa, vaan heitä yhdistivät

liberaalit poliittiset näkemykset. He uskoivat amerikkalaisen demokratian oikein toimies-
saan takaavat amerikkalaisen unelman kaikille. Koulukunta yleisesti hyväksyi sen hetkisen
taloudellisen sekä poliittisen järjestelmän, mutta etsivät reformistisesti uusia sosialisointi-
muotoja vanhojen rapautuvien tilalle. (Savage & Warde 1993, 14.)

Kaikki kolme Chicagon koulukunnan pääasiallista kiinnostuksen kohdetta kumpuavat sa-
masta yhteiskunnallisesta muutoksesta, eli nopeasta modernisaatiosta kaupungeissa. Ennen
kaikkea kyse oli yksilöiden keinoista selviytyä kaupungin aiheuttamasta dis-orientoivasta,
epävarmasta ja myös jännittävästä, anomisesta kaaoksesta. (Savage & Warde 1993, 15.)
Jälleen kerran Chicagon koulukunta ponnistaa samoista lähtöasetelmistä kuin Georg Sim-
mel kirjoittaessaan kaupunkilaisen mentaliteeteista modernisoitua Berliini näyttämönään.
Joskin on tietysti huomioitava, ettei Simmel suinkaan ollut ainoa modernin kaupungin ha-
vainnoija ennen Chicagon koulukuntaa, vaan hänen lisäksi mm. Walter Benjamin ja Char-
les Baudelaire tutkivat modernisoituvan kaupungin elämää omilla saroillaan. Simmel ei
kuitenkaan tukeutunut teoretisoinneissaan varsinaiseen empiiriseen tutkimukseen tai ai-
neistoon, vaan omaan havainnointiin, kun taas Chicagon koulukunta keskittyi pääasialli-
sesti tekemään empiiristä tutkimusta tilastojen sekä etnografian menetelmiä hyödyntäen
teoretisoinnin jäädessä selvästi toisarvoiseksi.

Chicagon koulun tärkein anti sosiologialle oli sosiaalisen vuorovaikutuksen tutkiminen
silloisissa nykyaikaisissa kaupungeissa. Koulukunta analysoi sitä mitä tarkoittaa elää mo-
dernissa kaupungissa, jossa perinteiset arvot ja tavat ovat häviämässä uusien tieltä. Jos
koulukunnan kolmesta kiinnostuksen kohteesta olisi poistettu yksikin, niin tulos olisi ollut
hyvin todennäköisesti jotakin aivan muuta kuin tulevan kaupunkisosiologian esisointo. On
kuitenkin huomioitava myös, ettei kaupunki ja urbaani ollut aiheetta Parkin ja muiden
kiinnostuksen kohteena, sillä kaupunki oli sen hetkisen yhteiskunnallisen muutoksen polt-
topiste. Missään muualla Amerikassa työnjako ja sosiaalisten ryhmien moninaisuus ei ollut
niin laaja kuin 1920-luvun teollisuuskaupungeissa kuten Chicago.

3.1.2 Brittiläinen kaupunkisosiologia

Brittiläinen kaupunkisosiologia lähti liikkeelle varsin erilaisista lähtökohdista kuin Ame-
rikkalainen vastineensa. Jossain määrin brittiläinen tutkimus suuntautui urbaaniin ongel-
miin jo Chicagon koulua aiemmin, sillä Henry Mayhew tutki Lontoon köyhien ongelmia jo
1850, ja vaikka kyseessä oli journalististyylinen haastattelututkimus, niin Mayhew pyrki

kuitenkin ymmärtämään ongelmien teoreettisen pohjan. Mayhewin jälkeen tulleet Charles Booth ja Seebohm Rowntree jatkoivat köyhyyden tutkimista, mutta siirtyivät käyttämään tilastollisia menetelmiä. Institutionaalisesti brittiläinen kaupunkisosiologia syntyi Sociological Societyn huomissa, sillä instituutio kiinnitti alusta lähtien huomiota urbaaneihin oloihin. (Savage & Warde 1993, 18–19.)

Verrattuna amerikkalaiseen kaupunkisosiologiaan brittiläinen sosiologia ei ollut juurikaan kiinnostunut juurettomuuden aiheuttamista kysymyksistä, vaan tutkimuskohteena olivat yleensä köyhyys ja sosiaaliset luokat. Booth mm. jakoi Lontoon sosiaalisten luokkien mukaan sosiaaliseen maantieteelliseen karttaan. Luokkien painottaminen antoi alusta alkaen brittiläiselle kaupunkisosiologialle erilaiset piirteet Yhdysvaltoihin verrattuna. Menetelmänä brittiläiset käyttivät ns. sample survey -tutkimusta, jota kehitettiin jatkuvasti. (Savage & Warde 1993, 18 – 19.)

Jos Chicagon koulukunta keskittyi tutkimaan sosialisatiota ja sen muotoja modernissa, moderniteettiä ja liberaalia poliittista reformia niin brittiläiset kaupunkisosiologit eivät olleet kiinnostuneet juurikaan sosialisatiosta. Heidän kiinnostuksensa keskittyi yksittäisiin talouksiin sekä niiden taloudellisiin piirteisiin. He olettivat sosiaalisen luokan takaavan sosiaaliset siteet kodin ulkopuolella myös modernissa yhteiskunnassa. (Savage & Warde 1993, 19.) Tällöin sosialisatiolle ei luonnollisesti jää samanlaista painoarvoa kuin tutkittaessa jengejä ja muita urbaanin kaupungin synnyttämiä uusia sosialisatiion muotoja.

Britit olivat kuitenkin kiinnostuneita nykyaikaisesta elämästä ja olivat myös mukana politiikassa urbaanin suunnittelun kautta. Vaikka mm. Garden City – projektissa mukana ollut Geddes ei saanutkaan varauksetonta hyväksyntää brittiläisen sosiologian parissa johtuen hänen ajattelunsa utooppisista elementeistä, niin hän kuitenkin yhdessä Branfordin kanssa liitti kaupunkisosiologiaan Le Playn työstä johdetun ajatuksen. Heidän mukaansa sosiologia on ennen kaikkea kiinnostunut sosiaalisen elämän ympäristöstä ja kontekstista. Alueellisen painopisteen ansiosta he saattoivat osoittaa, ettei yksilöä voida erottaa ympäröivästä sosiaalisesta kontekstista. Sosiologian ei siis tulisikaan hajottaa sosiaalista todellisuutta pienempiin osiin, vaan koota niistä suurempi yhtenäinen kuva sosiaalisesta toiminnasta. (Savage & Warde 1993 19.)

30-luvun aikana julkaistiin useita sample surveyllä toteutettuja tutkimuksia, kuten The New London Survey of London Life and Labour (1930), The Merseyside Survey (1934) sekä The York Survey (1936). The New London Survey ja The York Survey edustivat seu-

rantatutkimusta, joka osoitti kumulatiivisen tutkimuksen olevan mahdollista myös sosiologian parissa. Tilastollisten menetelmien ja etenkin sample surveyn nouseva valta-asema oli todennäköisesti reaktiota briteissä harjoitettua etnografista Tiedettä meistä itsestämme - liikettä kohtaan, jonka menetelmät olivat valtavirrasta poiketen lähempänä Chicagon koulukunnan etnometodologiaa kuin brittiläistä perinnettä. (Savage & Warde 1993, 22.)

3.1.3 Kaupunkisosiologian lamavuodet

Sekä Yhdysvalloissa että Britanniassa kaupunkisosiologiset aiheet olivat olleet sosiologisen tutkimuksen piirissä vuosisadan alun vuosikymmeninä, mutta 30-luvun jälkeen sosiologian pääasiallinen huomio kääntyi pois urbaanista tutkimuksesta. Sosiaalisen järjestyksen kysymykset siirtyivät sosiologisen huomion kärkeen, Talcott Parsonsin teoriat airuenaan. Parsonsin teoriat sosiaalisesta järjestyksestä sotivat suoranaisesti vanhempaa ajattelua vastaan, sillä mm. Chicagon koulukunta oli vahvasti järjestyksettömän modernin kaupungin kannalla. Sosiaalinen järjestys nähtiin koulukunnassa ennen kaikkea poliittisena kysymyksenä eikä niinkään sosiologisena. Muutoinkin sosiaalisten suhteiden kiinnostus oli enemmän sosiaalisten ryhmien tasolla kuin itse ryhmien välillä. Muutoinkaan Chicagon koulukunnan rakentama kuva fragmentaarista sekä kaoottisesta kaupunkista ei vastannut toisen maailmansodan jälkeistä tasaisen kasvun ja tukahdutettujen sosiaalisten ongelmien aikaa. Kaupunkisosiologia ei kuitenkaan hävinnyt täysin, vaan siihen erikoistuneet tutkijat jatkoivat edelleen työtään, mutta painopiste siirtyi urbaanien ongelmien parista kohti kaupunkisuunnittelua. Vallitseviksi menetelmiksi sodan jälkeisinä vuosina nousivat tilastolliset menetelmät kun taas etnografia ja muut kvalitatiiviset metodit jäivät selkeästi taka-alalle. (Savage & Warde 1993, 22–23.)

Britanniassa sodan jälkeiset vuodet siirsivät tutkimusta yhteisöjen sekä pienten maantieteellisten ryhmien suuntaan paljolti antropologian vaikutuksesta. Ero maaseudun olojen ja urbaanien ongelmien välillä kehysti tutkimusta ja ohjasi tutkijoita etsimään menetettyä yhteisöllisyyttä.

3.1.4 Uusi kaupunkisosiologia

Sodan jälkeisinä vuosina kaupunkisosiologia oli menettänyt huomattavasti merkitystään sen pirstoutuneen kaupunkikuvan ollessa ainakin näennäisesti ristiriitainen vallitsevien olojen kanssa, mutta siitä huolimatta se oli pysynyt sosiologian piirissä. Tutkimuksen kohteena noina vuosikymmeninä oli lähinnä tilastollisia selvityksiä urbaaneista olosuhteista, kaupunkien kasvusta sekä vertailua kaupunkien ja maaseudun välillä. Varsinainen sosiologinen ajattelu tai kehitys oli siirtynyt muualle, kunnes 70-luvulla vanhasta kaupunkisosiologiasta tuli ankaran kritiikin kohde. (Savage & Warde 1993, 27–28.)

Uuden aallon marxilaiset, kuten Manuel Castells tai Peter Saunders, näkivät vanhan kaupunkisosiologian olevan vailla varsinaista teoreettista tutkimuskohdetta, sillä kaikki sen tutkimuskohteet olivat tavallisen kielenkäytön piiristä annettuina otettuja, kuten kaupunki, eikä siis teoreettisesti rakennettuja. Ajatuksen taustalla on Louis Althusserlin erottelu ideologisen ja tieteellisen työn erottamisesta sen tutkimuskohteen luonteen perusteella. Jos taas kaupunkisosiologian teoreettisena kohteena olisi esimerkiksi kaupunki, niin kuinka se erotettaisiin maaseudusta? Onko kaupungilla joitakin sellaisia toiminnanmuotoja jotka ovat ominaisia vain sille? Vai pitäisikö kaupunkia kohdella ennen kaikkea tietynlaisena tilana, siis varsinaisena etäisyytenä ihmisten välillä, mutta silläkään ei voida lähtökohtaisesti osoittaa mitään erityistä luonnetta, sillä etäisyys voi mm. aiheuttaa sekä kiintymystä että vieraantumista toisista ihmisistä. Ainoastaan etäisyydellä ei voida siis osoittaa juuri mitään erityistä sosiaalista vaikutusta. (Savage & Warde 1993, 28–29.) Kaupunki ei siis näytä tyhjenevän etäisyydeksi tai muuksikaan yksinkertaistukseksi.

Castellsin ja Sandersin kritiikki oli siinä mielessä erittäin osuvaa, ettei kaupunkisosiologiassa ollut teoreettisesti muotoiltua tutkimuskohdetta, eikä sellaisen rakentaminen vaikuta kovinkaan yksinkertaiselta (Savage & Warde 1993, 29). Toisaalta voidaan myös kysyä, onko sellaisessa projektissa lainkaan järkeä tieteenfilosofisten kysymysten ulkopuolella. Castells yritti omassa työssään liittää kaupunkisosiologian osaksi kapitalististen yhteiskuntien analyysiä, joissa kaupungeilla on keskeinen sija kulutuksen keskittymänä, Castells ei siis liitä kaupungeja marxilaiseen perinteeseen tuotannon keskuksina. Kulutuksen keskuksina Castells näkee kaupungit ennen kaikkea palvelujen tuottamisen valossa, sillä kaupunki tuottaa jo infrastruktuurillaan valtavan määrän erilaisia alueellisia palveluja, kuten julkisen liikenteen, terveydenhuollon jne. Nämä palvelut ovat myös alueellisesti jakautuneita,

jolloin kaupungeilla olisi myös maantieteellisesti rajautuva merkitys. Julkiset ja muut palvelut herättivät myös erilaisia protesteja sekä kansanliikkeitä jotka Castells liittii osaksi marxilaista luokkateoriaa, koska ne liittyvät työväenluokan uudistamisen kysymyksiin. (Savage & Warde 1993, 29.)

Castellsin esittämä kritiikki sekä uusi suunta näyttikin aluksi nostavan kaupunkisosiologian alennustilastaan. Tarjosihan hän kritiikissään tieteenalalle siltä puuttuneen teoreettisen tutkimuskohteen, kollektiivisen kulutuksen muodon, ja samalla 60- ja 70-luvun levottomuudet yhdistyivät marxilaiseen luokkataisteluun. Castellsin jälkeisen uuden kaupunkisosiologian pääpainoksi muodostuikin kaupunkien tutkiminen työvoiman uudistamisen keskuksina, ja 80-luvun vaihteessa marxilainen suuntaus näytti olevan laajalti hyväksytty tapa uudistaa kaupunkisosiologiaa. Castells painotti talouden tuotannon vaihtelevuuden sekä valtion kulutuksen ohjaajan roolin tärkeyttä, ja kritisoi kulttuurialista, evoluutionaarista sekä tilallista kaupunkisosiologiaa. Sosiaalisten liikkeiden painotuksella oli suoria käytännöllisiä sekä poliittisia seurauksia, ja sen lisäksi Castellsin työ antoi kaupunkisosiologialle eheän teoreettisen viitekehyksen. (Savage & Warde 1993, 30.)

Lopulta Castellsin muotoilema uusi kaupunkisosiologia ei tietenkään ole ongelmaton, sillä ensinnäkään sosiaaliset liikkeet eivät taipuneet kehittyneissä maissa luokkakysymyksen ongelmitta, eivätkä marxilaiset onnistuneet sosiaalisten liikkeiden mobilisoinnissa odotetulla tavalla. Castells myöhemmin lakkasi itsekin vertaamasta urbaaneja protesteja sekä sosiaalisia liikkeitä luokkataisteluun. Eikä kollektiivisesta kulutuksesta muodostunut marxilaisten piirissä keskeistä käsitettä, vaan 80-luvun edetessä oleellisemmaksi käsitteeksi muodostui tuotantoprosessi, jonka myötä kaupunkisosiologia ajautui erilleen marxilaisesta liikkeestä. (Savage & Warde 1993, 30.)

Kuitenkin kollektiivinen kulutus jäi käyttöön eteenkin Britanniassa, jossa sen omaksuivat marxilaisen liikkeen ulkopuolella toimivat tutkijat, kuten Peter Saunders sekä Patrick Dunleavy. Toisaalta hekään eivät hyväksyneet termiä sellaisenaan urbaanin alueen erityispiirteeksi, sillä julkisia palveluja sekä niiden kulutusta löytyy myös maaseudulta sekä kylistä eikä kaikki kaupungissa tapahtuva kulutus suinkaan ole kollektiivista. Tällöin näyttääkin siltä, että kulutusta tulisi tutkia kaikissa muodoissaan, ja irrotettuna alueellisesta painotuksesta, kuten Saunders ehdottikin. Tosin tällöin kyseessä olisi irrottautuminen kaupunkisosiologian perinteestä ja lopulta koko tieteenalasta, koska sen tarjoamalla tiedolla ei olisi juurikaan käyttöä uudelle kulutuksensosiologialle. (Savage & Warde 1993, 30.)

Kaupunkisosiologian uusi tuleminen ei ollut vailla haasteita, mutta se onnistui kuitenkin kartoittamaan 70- ja 80-luvun suurimpia yhteiskunnallisia kysymyksiä, kuten hyvinvointivaltion roolia julkisten palveluiden ja kollektiivisen kulutuksen parissa sekä sosiaalisten liikkeiden ja toimijoiden osaa urbaanissa suunnittelussa. Marxilainen liikehdintä puolestaan pyrki kaupunkielämän, tuotannon ja pääoman kasautumisen syvempään analyysiin. Kuitenkin uusi urbaanisosiologia pyrki jatkuvasti eroon vanhemmasta perinteestä, ja eteenkin paine määritellä urbaani sekä löytää spesifi tutkimuskohde ajoi tutkimusta pois varsinaisesta kaupunkisosiologiasta ja sen traditiosta. Sillä perinteisesti kaupunkia ei oltu nähty teoreettisena kokonaisuutena, vaan kuten Park vuosisadan alussa kirjoitti, kaupunki nähtiin enemmän laboratoriona joka ilmensi koko modernisaation muuttamaa yhteiskuntaa sekä sen tuomia sosiaalisia haasteita, ja mahdollisti siten sen tutkimisen. Uuden sosiologian esittämä kritiikki vanhaa kohtaan on siis osin pätevää, sillä kaupunkisosiologialla ei varsinaisesti ollut teoreettisesti perusteltua tutkimuskohdetta, kuten kaupunki tilana tai fyysisenä kokonaisuutena, mutta siihen ei alun perin pyrittykään. Kaupunki nähtiin ennemminkin kontekstina erilaisille nykyaikaisille sosiaalisille suhteille. Sen lisäksi tutkimusta on luonnollisesti värittänyt erilaiset kehitysjuonteet niin sosiologian sisällä kuin poliittisessa sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa. Hajanaisuudesta ja erilaisista suuntauksista huolimatta kaupunkisosiologian piirissä on aina oltu kiinnostuneita modernin tai nykyajan tutkimisesta ja kuvaamisesta. (Savage & Warde 1993, 31–33.) Tässäkin mielessä, teoreettisen yhteenkuuluvuuden lisäksi, tutkimukseni liittyy osaksi kaupunkisosiologian traditiota, sillä pyrkimyksenä on tavoitella nykyajan yhteiskunnan ilmiöitä, joskin laajemmin kuin ainoastaan kaupungin näkökulmasta.

4 GEORG SIMMEL

Georg Simmel syntyi maaliskuun ensimmäinen vuonna 1858 silloisen Berliinin ydinkeskustassa, mutta vaikka hänen oppilaansa Theodor Lessing onkin kirjoituksessaan sijoittanut tuohon hetkeen jo modernisoituneen kaupungin, niin Berliini uinui vielä esimodernissa unessa. Lessingin maalaamassa kuvassa kadut täyttää valaistut kyltit, katulamppujen kaasuvalon heijastuessa ohi jyrisevien ratikoiden kyljistä. Todellisuudessa kadulla kulki vielä hevosvaunut, ensimmäisen bussin ilmestyessä vuosikymmen myöhemmin ja sähköisen mainostaulun viipyessä vielä lähes kolmekymmentä vuotta. (Jazbinsek 2003.)

Lessingin anakronistinen kirjoitus heijastaa Berliinin samanlaiseksi Simmelin syntymävuotena kuin se oli hänen kirjoittaessaan tekstinsä kaupungin vaikutuksista ihmisiin. Tällöin Lessing ohittaa Berliinin erityisaseman 1800-luvun lopun kaupunkien joukossa, sillä muut suuret eurooppalaiset kaupungit olivat jo metropoleja Simmelin syntyessä, kun taas Berliini kehittyi sellaiseksi Simmelin kasvaessa aikuisuuteen. Sosiologiksi kasvanut Simmel eli lopulta hyvin erilaisessa kaupungissa kuin missä oli syntynyt, ja juuri tämä muutos suuntaisi hänen ajattelunsa modernisaatioon ja sen eri muotoihin. Nopeaa vauhtia kehittyvässä kaupungissa uusi ja outo olivat jatkuvasti läsnä vanhan rinnalla. Simmelin omien sanojen mukaan Berliinin lopullinen kehitys kaupungista moderniksi metropoliksi vuosisadan käänteessä kulki rinta rinnan hänen oman pääasiallisen kehityksensä kanssa. (Jazbinsek 2003.) Berliinin kokemasta mullistuksesta saa jonkinlaisen käsityksen jo sen asukasluvun kasvua tarkastelemalla, sillä 1850-luvulla asukkaita oli vielä alle puoli miljoonaa ja ensimmäisen maailmansodan puhjetessa 1914 kaupunki oli neljän miljoonan asukkaan metropoli erilaisine palveluineen (Aro & Jokivuori 2010, 222).

Vaikka Simmel on yksi modernisaation ensimmäisistä tai ensimmäinen tutkija, niin hänen teksteistään puuttuu useita teemoja joita muut tutkijat ovat käsitelleet, kuten tasa-arvo, oikeudenmukaisuus ja poliittinen keskittäminen, mutta toisaalta kukaan muu ei ole keskittänyt yhtä tarkasti tutkimaan modernisaation vaikutuksia yksilön näkökulmasta (Levine 1991, 102), ja ennen kaikkea juuri tästä Simmel nykyään muistetaan (Pyyhtinen 2008, 281).

4.1 Simmelin tyyli ja kuva modernista yhteiskunnasta

Simmelille hänen omat kokemuksensa Berliinistä kasvavana metropolina olivat hänen ajattelu- sekä kirjoitustyönsä lähde, sillä kirjoituksissaan hän ei yleensä viittaa mihinkään aineistoon, aiempaan teoriaan tai tutkimukseen (Jazbinsek 2003). Sen lisäksi Simmel vältti ajattelussaan systeemien tai kokonaisuuksien rakentamista. Sen seurauksena teksteistä muodostuu hyvin esseistisiä, fragmentaarisia ja usein eri aiheista sekä näkökulmista toiseen kitkattomasti liikkuvia. Simmelin teksteistä on joka tapauksessa yritetty koota jonkinlaista systeemiä hänen kuolemansa jälkeen, mutta tällöin Simmelin oma alkuperäinen tarkoitus kuvata yhteiskuntaa fragmentaariseksi alati liikkeessä olevaksi sosialisiaation verkostoksi hajoaa. (Frisby 1984, 16–17.) Simmelille systeemit sekä yhteiskunnan suurempien rakenteiden kuvaaminen edustivat tietyllä tapaa väärää kuvaa yhteiskunnasta, sillä hänen mukaansa yhteiskunta ei suinkaan ole itsenäinen kokonaisuus sen enempiä kuin yksilö on, vaan ennen kaikkea ihmisten ja yhteiskunnan osien välisen vuorovaikutuksen lopputulos ja siten toissijainen vuorovaikutukseen nähden (Simmel 1890, 13 Frisbyn 1985, 53 mukaan). Siispä on ymmärrettävää, ettei Simmel pyrkinyt kuvaamaan kokonaisuutta suljettuna systeeminä, vaan ennen kaikkea lähestymään yhteiskunnan loputonta vuorovaikutusverkkoa sen omalla tyylillä. Simmelin tapa kirjoittaa ja kuvata yhteiskuntaa on siis suorassa yhteydessä hänen tapansa ymmärtää nykyhetki sekä sosiaalinen vuorovaikutus (Frisby 1984, 16–18, 40).

Simmelille moderni yhteiskunta on ennen muuta relaatioiden ja vuorovaikutusten verkko, jossa kaikki ovat periaatteellisesti yhteydessä toisiinsa, ja että yhteydet ovat dynaamisia sekä alati liikkeessä. (Frisby 1992, 9.) Tärkeimpiä käsitteitä tällöin on vuorovaikutus ja sosialisiaatio sekä niiden mikrotason tutkimus, sillä niiden mikrotason ilmiöiden avulla joista ihmisten väliset kohtaamiset ja muut jokapäiväiset tapahtumat koostuvat voidaan saavuttaa syvempi ymmärrys yhteiskunnasta kuin vain korkeampia ei-yksilöllisiä rakenteita tutkittaessa. (Frisby 1985.)

Simmel ei siis lopulta hylkää yhteiskunnan abstraktimpaa käsitettä tyhjänä nimikkeenä ihmisten välisille vuorovaikutuksille ja käänny ainoastaan yksilöiden välisen interaktioiden puoleen. Esseessään *Sociology of Senses* (1907) Simmel täsmentää kuvaansa yhteiskunnasta sosiologisena tutkimuskohteena sekä yleisempien objektiivisten rakenteiden, kuten luokkien tai työnjaon, että mikrotason interaktioiden osalta. Ilman jokapäiväisten ih-

misten välisten kohtaamisten tutkimusta sosiologia ja sen muodostama kuva yhteiskunnasta jäisi ihmisten elämäkokemuksen ulkopuolelle. Vertaukseksi Simmel asettaa ihmisen biologian tutkimuksen, joka keskittyisi ainoastaan suurempiin elimiin eikä kiinnittäisi lainkaan huomiota kehon pienempiin osiin ja niiden välisiin tapahtumiin. (Simmel 1997, 110.) Ilman mikrotason tutkimusta yhteiskunta olisi jotakin ihmisten normaalien elämäkokemusten ulkopuolista, sillä yksilön elämä ei suinkaan koostu objektiivisista rakenteista. Tutkimalla jokapäiväistä mikrotason sosialisaatiota on mahdollista kuvata yhteiskunnan kokonaisuutta myös ihmisten kokemuksia vastaavalla tavalla. Kuitenkin on huomioitava, että Simmelille yhteiskunta toteutuu ihmisten välisessä toiminnassa kaikilta osiltaan. Yhteiskunta koetaan vuorovaikutustilanteissa. (Frisby 1992, 13–14.) Simmelille yksilön ja yhteiskunnan suhteessa on kyseessä ikään kuin näkökulman vaihdos tarkasteltaessa maalausta, lähempää erotamme yksityiskohdat kokonaisuuden jäädessä kokonsa takia havainnon ulkopuolelle, kun taas kaukaa tarkasteltuna yksityiskohdat jäävät piiloon kokonaisuudessa näkyessä selvästi (Simmel 1964, 7).

Simmelin näkemys yhteiskunnasta mikrotason ja suurempien rakenteiden yhteenliittymänä selittää myös hänen näkemyksiään modernin suurkaupungin olosuhteiden vaikutuksista ihmisiin. Jos yhteiskunta koetaan simmeliläisesti vuorovaikutustilanteissa, niin tällöin kaupunkien yhteiskunnalliset olosuhteet siirtyvät myös osaksi niitä. Samoin Simmelin tähden tämä pyrkimys kuvata yhteiskuntaa sellaisena kuin se näyttäytyy ihmisten elämäkokemuksissa selittää mm. Simmelin tapaa käsitellä ja lähestyä modernia mentaliteettia yksilön näkökulmasta käsin. Pyrkimyksenä on kuvata sitä miltä nykyaikainen elämä todella tuntuu ja näyttää yksilön asemasta tarkasteltuna.

Moderniteettiä tutkiakseen Simmelin tutki juuri niitä hetkellisiä, alati muuttuvia kohtaamisia ja vuorovaikutuksia, joista simmeliläinen mikrososiologia koostuu, mutta on huomattava, että Simmelille nämä fragmentaariset sosiaaliset muodot ovat jo itsessään osa modernia yhteiskuntaa ja vieläpä erityisen tyypillisiä sille. Modernin fragmentaarinen luonne ei kuitenkaan ole siinä mielessä täysin pirstaloitunut, ettei kokonaisuutta voisi enää hahmottaa, sillä Simmelille jokainen fragmentti itsessään pitää sisällään mahdollisuuden hahmottaa koko yhteiskunnan olemus. (Frisby 1986, 56–57.) Tarkemmin asennoituminen tarkoittaa sitä, että jokainen ainutlaatuinenkin hetki pitää sisällään myös tyypillisen, ja samoin pinnallinen sekä ohimenevä paljastuu merkitykselliseksi. Riisuttuna mitä arkipäiväisin näyttäytyy tähdellisenä. Kyseessä on siis ennen kaikkea asenne kohtaamiimme asioihin. (Simmel 1890, 13 Frisbyn 1985, 54 mukaan.) Tällöin siis fragmentaariset hetket ja kohtaamiset

sisältäisivät yhteiskunnan totaliteetin tai olisivat ainakin yhteydessä siihen. Myöhemmin Rembrandtia käsittelevässä kirjoituksessa (1916) Simmel esittää kantansa jopa niin pitkälle vietyinä, että jokainen hetki on itsessään elämän totaliteetti (Frisby 1986, 50). Sosiologian kannalta hedelmällisempi näkökanta on *The Philosophy of Money* teoksessa. Siinä Simmel esittää yksilön osallistuvan elämän kokonaisuuden muotoutumiseen käytännön toiminnallaan, joka puolestaan luo merkitystä mitättömillekin asioille. (Simmel 2004, 456.) Fragmenttien ja kokonaisuuden välisen jännitteen Simmel nimeää modernille tyypilliseksi ongelmaksi, juuri siten että fragmentaarista ja hetkellistä suositaan kokonaisuuden universaalien abstrakteina nähtyjen konseptien kustannuksella, tällöin universaalit konseptit saavat merkityksensä enää materiaalisissa ilmentymissään. (Simmel 2004, 202.) Herääkin kysymys puhuuko Simmel tässä todellisuudessa materialisoitumisesta tai ehkä vielä yleisemmin maallistumisesta modernisaation piirteenä? Universaalit ajatukset ja kokonaisuudet hylätään materiaalisten ja hetkellisten tapahtumien edessä, jotka ainoastaan nähdään elämälle merkityksellisinä.

Simmelin abstrakti teoretisointi modernin pirstoutuneen kokonaisuuden parissa muuttuu huomattavasti ymmärrettävämmäksi, kun huomioidaan koko modernisaation olevan Simmelille ainakin osittain psykologinen yksilön havaintoon vaikuttava tekijä. Modernismi on Simmelille ympäröivän yhteiskunnan ja maailman kokemista sekä tulkitsemista sisäisinä reaktioina ja sitä kautta sisäisenä maailmana. Ulkoinen maailma tulee tällöin osaksi yksilön sisäistä maailmaa, jolloin ulkoisen maailman alati vaihtuvat ja liikkeessä olevat vaikutelmat muuntavat myös sisäiset reaktiomme ja lopulta maailmamme samankaltaiseksi fragmentaariseksi muuttuvaksi kokemukseksi. (Frisby 1986, 46.)

Modernisaation tuomassa muutosprosessissa Simmel näki perustavanlaatuisen muutoksen ihmisen yksilöllisessä elämässä. Sen suurimmaksi yksittäiseksi ulkoiseksi aiheuttajaksi hän nimeää esseessään Suurkaupunki ja moderni elämä (2005) kaupunkien nopean sykkeen ja niin ulkoisten kuin sisäisten vaikutelmien jatkuvan vaihtelun sekä moninaisuuden. Rahaa käsittelevässä esseessään hän luonnehtii modernia näin:

Nykyaikaa – varsinkin tätä nykyistä – leimaa jännityksen, odotuksen ja hellittämättömän haluamisen ilmapiiri, aivan kuin itse pääasia, tuo lopullinen tavoite, elämän ja asioiden todellinen merkitys ja kiintopiste vasta tekisi tuloaan. Tämä tunnetila lienee seurausta siitä, että välineet ovat saaneet ylivallan. (Simmel 2005, 61.)

Toisaalta nykyaikainen kulttuurillinen ylitarjonta tarjoaa myös lievitystä, muttei ratkaisua, ihmisen sisäiselle merkityksellisyyden ja yhtenäisyyden kaipuulle, joka on Simmelille ihmisen luonteenomainen sielullinen tila (Simmel 2004, 490). Huomion arvoista huomautuksessa on, että siinä paljastuu modernin kaksijakoinen asema Simmelin teoretisoinnissa. Kaupunki kulttuureineen on yhtäaikaisesti sekä ongelmien ja muutoksien syy että ratkaisun tarjoaja. Olkoonkin etteivät ratkaisut välttämättä tarjoa kuin väliaikaista apua.

Tapahtumien ja yhteiskunnan objektiivisten piirteiden valtavuus ihmiseen ja hänen subjektiiviseen kulttuuriin nähden pakottavat meidät suhtautumaan kokemaamme erittäin älyperäisesti sekä järkevästi. Toisin kuin tunteet järki toimii mieleemme ylemmissä kerroksissa tehden järkiperäisestä kokemisesta helpompaa ja kevyttä verrattuna tunneperäiseen kokemiseen. (Simmel 2005, 28–29.)

Moderni kaupunkilainen suojautuu kaupungin tarjoamien kokemusten ylitsevuotavuuden aiheuttamaa juurettomuuden uhkaa vastaan mm. järkeistämällä ne, kun taas perinteisessä hitaammassa yhteiskunnassa ihminen käsittelee kokemaansa ennen kaikkea tunneperäisesti. Tällöin kokemus tulee myös selkeämmin osaksi kokijaa. Tähän ei kuitenkaan ole enää mahdollisuutta jokapäiväisessä kaupunkielämässä, sillä pelkkä kokemusten määrä murentaisi yksilön persoonan, puhumattakaan kokemusten ristiriitaisuudesta ja nopeudesta. (Simmel 2005, 28–29.)

4.2 Raha ja kello suurkaupungin sydämessä

Simmelille moderniteetti sekä sen objektiivinen ulottuvuus tiivistyi ja kristallisoitui suurkaupungissa (Saunders 1986, 93). Ilmeisin syy suurkaupungin keskeiseen asemaan on sen rooli rahatalouden keskittymänä. Simmelille suurkaupunki on järjen sekä rahan pääkaupunki.

Kaupungin ja rahan läheinen suhde selittyy sillä, että kaupunkien talouden ja tuotannon monimutkaisuus lisää rahan merkitystä ja käyttökelpoisuutta. Samalla se muuntaa niin tuotantoa kuin kaupankäyntiä järkiperäisempään suuntaan, jossa lopulta tuotteen tekijät ja ostajat eivät enää kohtaa toisiaan, vaan raha toimii välittäjänä. Tästä seuraa markkinataloudelle tyypillinen järkevyyden ja persoonattomuus, joka on elimellisesti yhteydessä suurkaupungin synnyttämiin mentaliteetteihin, eteenkin älyperäisyyteen sekä blaseerautuneisuuteen. Maaseudun traditionaalisessa yhteisössä vastaavaa markkinataloutta ei luonnolli-

sesti ole, sillä tavaroiden tuotanto on usein vaihdantataloutta tai tilaustyötä, jossa ihmiset tuntevat toisensa jo entuudestaan. (Simmel 2005, 29–31.) Talouselämän kehitys rahataloudeksi ja sen jatkuva monimutkaistuminen johtaa pidemmälle vietyyn työnjakoon, joka puolestaan vaikuttaa suurkaupungin elämään yleisemminkin kuin vain talouselämän alueella. Ihmisten elämän täytyy olla entistä tarkemmin yhteismitoitettua ja erilaisten sopimusten täyttämää jotta elämä kaupungissa olisi ylipäänsä mahdollista. (Frisby 1986, 81–82). Toisaalta kehitys mahdollistaa myös yksilöiden suuremman vapauden ulkoisista rajoituksista, sillä sen kautta liitymme osaksi suurempia kokonaisuuksia ja valinnan vapautemme kasvaa. Yksilö ei ole enää sidottu traditionaalisen yhteisön pieneen piiriin ja talouteen. (Levine 1991, 103–104.)

Rahatalouden sekä työnjaon vaikutuksesta ihmisten elämä muuttuu laskennallisemmaksi muiltakin osiltaan kuin talouselämän, ja asioita punnitaan enemmän yhteismitallisen määrällisyyden avulla. Tätä uudenlaista järkipäistä täsmällisyyttä Simmel nostaa fyysisesti edustamaan erityisesti alati läsnä olevat kellot. Niiden sykkeessä Simmel näkee kaupunkien olennaisen luonteen, pikkutarkkuuden, laskennallisuuden, täsmällisyyden ja järkevyyden, jotka vaikuttavat pinnallisilta ilmiöiltä, mutta joiden vaikutus ulottuu syvälle ihmisen olemukseen. Kellojen kautta on helppoa nähdä Simmelin ajatus kaupunkien ulkoisten tekijöiden vaikutuksesta ihmisen kaikista sisäisimpiin piirteisiin, sillä mekaaninen kellotaulu on iskostunut mieliimme pakottavana tarpeena tietää paljonko kello on. Simmelille Berliinin kellojen pysäyttäminen olisi tarjonnut esimerkin tästä merkityksellisyydestä kaaoksen muodossa. (Simmel 2005, 31–32.)

Rahatalouden eri elementtien lisäksi suurkaupungille on ominaista sen objektiivisen kulttuurin koko ja tietysti ihmisten sekä erilaisten kohtaamisten määrä ja kontrasti. Kaupunki ei kuitenkaan ole Simmelille ensisijaisesti tilallinen tai fyysisesti rajattava kokonaisuus, vaan sosiologinen ilmiö joka muodostaa fyysisen kaupungin. (Frisby 1986, 77 ja Simmel 1997, 143.) Tällöin sen rajatkin ovat ensisijaisesti sosiologinen ilmiö, ja Simmel huomauttaakin, että kaupungin vaikutus ylittää sen fyysisen ulottuvuuden yltäen lopulta koko maahan (Simmel 1997 139, 143). Vaikka suurkaupunki on Simmelille modernisaation kulmi-naatiopiste, niin silti sen elementit tai vaikutukset eivät rajaudu sen fyysisiin ominaisuuksiin. Ehkäpä kaupunki on siis enemmänkin modernisaation kiteyttävä symboli, ja tällöin modernisaation vaikutukset muuttaisivat laajemmin koko yhteiskuntaa ja elämäntapaa. Silloin modernisaatiota tulisikin käsitellä enemmän elämäntavan muutoksena ja tarkastella sen elementtejä yleisemmällä tasolla.

4.3 Moderni elämäntapana

Vaikka Simmelin modernin yhteiskunnan tutkiminen monelta osin konkretisoituu kaupunkiin ja hänen käyttämänsä kuvasto on ehdottomasti urbaania, niin kuitenkin teoriaa on mahdollista lähestyä myös ilman sitoutumista kaupunkiin ja sen kuvastoon. Itse asiassa Simmelin omat alkuperäiset luennot joihin kuuluisa Metropolis-esse nojautuu mahdollistaa nykyaikaisen tai urbaanin elämäntavan ja perinteisen elämäntavan vertailun ilman varsinaista mainintaa urbaanista ympäristöstä, juuri tällaisen vertailevan yhteenvedon Simmelin luentomuistiinpanojen pohjalta on tehnyt Dietmar Jazbinsek esseessään *The Metropolis and the Mental Life of Georg Simmel : On the History of an Antipathy* (2003).

Simmel hahmottelee modernia elämäntapaa ensisijaisesti vertaamalla sen piirteitä muihin elämäntapoihin tai sosialisointien muotoihin, joita hän nimittää yleisesti perinteisiksi elämäntavoiksi. Vertailu ei kuitenkaan ole yksioikoisen ongelmatonta, sillä Simmel käyttää perinteistä elämäntapaa monella eri tavalla tai monessa eri merkityksessä. Toisaalla Simmel vertaa kaupunkia maaseutuun, kun taas muualla kuntaan ja näiden lisäksi hän toistuvasti viittaa sillä johonkin menneeseen elämäntapaan. (Jazbinsek 2003.) Mutta toisaalta jos Simmelin muotoilema urbaani elämäntapa on jotakin täysin uutta, niin sen vertailu menneeseen aikaan on ymmärrettävää. Kaupunki näyttää myös olevan Simmelille periaatteessa koko yhteiskuntaa koskevien muutosten ensimmäinen näyttäjä, samaan tapaan kuin myöhemmin Chicagon koulukunnalle, ja tällöin perinteisen elämäntavan epäselväkin moniulotteisuus ei olekaan niin ongelmallinen. Luonnollisesti systemaattinen vertailu sotii myös Simmelin omaa ajattelua vastaan eivätkä kaikki ristiriitaisetkin viittaukset modernisaatioon tyhjene tämän kaltaisella lähestymisellä, sillä kyseessä ei Simmelin mukaan ole hyötyjen ja haittojen yksinkertaisesta summaamisesta. Kyse on samanaikaisista prosesseista, jotka vaikuttavat toisiinsa nähden paradoksaalisilta, kuten yksilönvapauden lisääntyminen sekä samanaikainen muista riippuvuuden lisääntyminen. (Jazbinsek 2003.) Toisaalta taas nämäkin ristiriitaiselta näyttävät prosessit ovat lopulta modernisaation eri näkökulmien tai elementtien osia, jolloin paradoksaalisuus ainakin osaksi häviää tarkastelemalla ilmiötä lähemmin. Yksilönvapaus lisääntyy, mutta talouden alueella riippuvuus muista ihmisistä kasvaa joutuessa tavaratuotannon työnjaollisista muutoksista, jotka vaikuttavat kuluttajan sekä valmistajan väliseen suhteeseen. Metropolis-esseen lopussa Simmel nostaa modernisaation ymmärtämisen tärkeimmäksi tehtäväksi, ja Jazbinsekin taulukointi helpottaa tätä tehtävää selkeästi.

Suurin osa taulukon osista ja vertailuista tulee esille tarkemmin modernin mentaliteetteja käsittelevissä luvuissa, joten niiden mahdollinen tarkempi käsittely löytyy myös niistä kappaleista. Taulukon tarkoituksena on tässä vaiheessa antaa yleiskuva elämäntapojen erilaisuuksista ja siten myös modernisaation tuomasta muutoksesta. Urbanin elämäntavan eri elementeistä näkee kuinka elämäntapa muodostuu sellaisista osista jotka eivät vaadi sinänsä toteutuakseen varsinaista kaupunkia ympärilleen, vaan juuri nykyaikaisen elämäntavan. Taulukossa on myös mukana Simmelin muotoilemat modernit mentaliteetit, eivätkä ne nouse muita enempiä esille vaan ovat mukana samanarvoisina elementteinä kuin niitä edesauttavat ja selittävät osat. Taulukosta ei myöskään selviä joidenkin mentaliteettien keskinäinen suhde. Näihin palaan mentaliteetteja käsittelevissä luvuissa, joiden jälkeen kokoon mentaliteettia käsittelevät elementit Jazbinsekin vertailusta uuteen kuvioon, mutta vaikka kuvioista on mahdollista lukea tietty syy-seuraus-suhde osien välillä, niin Simmelin ajattelu ei suinkaan tyhjene yksisuuntaisiin suhteisiin, mutta teorian eri osien vuorovaikutus verkoston täydellinen kuvaaminen olisi lähes mahdotonta eikä millään tavalla havainnollistavaa graafisessa muodossa. Siispä yksinkertaistettujen kuvioiden tarkoitus onkin lähinnä koota ja visualisoida yksi ulottuvuus teoriasta, jota voi pitää tutkimuksen kannalta oleellisena.

TAULUKKO 1 Urbaanin ja perinteisen elämäntavan vertailu Jazbinsekin mukaan

Vertailun kohde	Urbaani elämäntapa	Perinteinen elämäntapa
Pää metafora	Pitkät ketjut	Pienet ympyrät
Vallitseva talousjärjestelmä	Tavaratuotanto ja rahatalous Kehittynyt työnjako	Perustoimeentulo ja vaihdantatalous Vähäinen työnjako
Talouden ydinongelma	Kilpailu asiakkaista (uusien tarpeiden keksiminen)	Kilpailu resursseista (perustarpeiden tyydyttäminen)
Kuluttajan suhde valmistajaan	Vaihtoarvon painottaminen Blaseerautuneisuus Lopullisten tuotteiden kulutus	Hyötyarvon painottaminen Herkkyyks eroille Osallistuva kulutus
Yleinen etiketti	Riippuvuus useista tuntemattomista valmistajista Positiivista: ennustettavuus Negatiivista: joustamattomuus	Riippuvuus harvoista tutuista valmistajista Positiivista: Harkinnanvaraisuus Negatiivista: Mielivaltaisuus
Yksilöllinen hyöty	Lyhyitä ja harvinaisia tapaamisia Varautuneisuus sekä lievä vastenmielisyys	Pitkiä ja useita kohtaamisia Solidaarisuus
Yksilölliset uhat	Yksilön vapaus	Yhteisön tuki
Ihmisten samankaltaisuus	sosiaalinen eristyneisyys	sosiaalinen kontrolli
Ihmisten yksilöllisyys	Sopeutuminen muodollisiin käytäntöihin (esim. velvollisuus täsmällisyyteen)	Sopeutuminen ryhmän normeihin
Elämänrytmi	Yksilöllisyyden julkinen tyylittely ja esittely (Yksilöllinen erottautuminen)	Ryhmän ihmisten henkilökohtainen tunteminen
Persoonallisuuden piirteet	Tempo Kontrasti Jatkuva muutos	Verkkainen Tasainen Pysyvyys
Elämän horisontti	Älyllisyys Suvaitsevaisuus Roolien joustavuus	Tunteellisuus Suvaitsemattomuus Luonteen pysyvyys
	Lähellä on kaukana, kaukana on lähellä Kosmopoliittisuus	Lähellä on lähellä, kaukana on kaukana Alueellisuus

4.4 Kaupunkilaisen mentaliteetti

Modernin kaupungin ulkoisille erityispiirteille muodostuu Simmelin mukaan lopulta myös sisäinen vastine, erityinen moderni mentaliteetti, joka syntyy ulkoisten vaatimusten käydessä liian vaativiksi ihmisen entisille toimintatavoille. Siten syntyvät uudet mentaliteetit ovat ihmisen pyrkimyksiä säilyttää itsenäisyytensä ja persoonallisuutensa valtavan objektiivisen kulttuurin ympäröimänä (Noro 1991, 124–125). Sisäinen vastine koostuu neljästä erilaisesta osasta tai itsenäisestä mentaliteetista, jotka kaikki kuvaavat jotakin olennaista kaupunkilaisen kokemuksesta ja tavasta selvitä kaupungissa. Jokaiseen mentaliteettiin kuuluu myös niille ominainen patologia, joka kuvaa niiden vaikutuksia jos kyseinen mentaliteetti saa liian suuren jalansijan ihmisen elämässä ja täten vääristyy lopulta patologiaksi. Vaikka jokainen modernin mentaliteetin osa kuvastaa erilaista ihmisen kokemukseen liittyvää henkilökohtaista piirrettä, niin ne kaikki syntyvät alkujaan yhteiskunnan objektiivisen puolien ylivallasta subjektiiviseen nähden. Lopulta tämä tilanne uhkaa tukahduttaa ja jopa hävittää mahdollisuutemme mielekkääseen sekä tarkoitukselliseen elämään useilla eri tavoilla. (Simmel 2005, 27–28.) Simmel näki nämä kaupunkien ongelmat 1900-luvun modernisoituvassa Berliinissä. Nykyiset kaupungit ovat entistä tiiviimpiä ja elämänrytmi on kiihtynyt huomattavasti. Tässä mielessä simmeliläinen teoretisointi on yhä selitysvoimaista nykyihmisen elämäkokemukselle.

TAULUKKO 2 Modernin mentaliteetit ja patologiat Simmelin (2005) mukaan.

Mentaliteetti	Patologia
Älyllisyys	Tunteettomuus
Blaseerautuneisuus	Oman arvon menetys
Varautuneisuus	Yksinäisyys
Yksilöllinen erottautuminen	Lioittelu

4.4.1 Älyperäisyys

Ensimmäinen modernin mentaliteetti on älyperäisyys, joka siis syntyy modernin elämän ulkoisten ja sisäisten ärsykkeiden valtavuuden pakottamana. Objektivisen kulttuurin määrä sekä tempo ja kohtaamiemme ihmisten paljous pakottaa meidät muuttamaan suhtautumistamme meitä ympäröivään maailmaan. Simmelille ihminen on ennen kaikkea eroja tekevä ja havaitseva olento, jonka tietoisuus muovautuu alati muuttuvista vaikutelmista. Tällöin pysyvyys, asioiden säännönmukaisuus ja pienemmät erot ovat kevyempiä kuin nopeat vaikutelmat ja jyrkät vastakohtat havainnoissa. Siis suurkaupunki on tietoisuudelle raskaampi ympäristö kuin maaseutu. (Simmel 2005, 28.)

Ihminen ei enää suurkaupungissa kykene suhtautumaan kokemaansa tunteiden kautta, kuten pienemmissä yhteisöissä, vaan ainoastaan järjellä. Tunnesuhteet sijaitsevat syvimmillä mielessä, ja niiden muutokset vaikuttavat helpommin koko persoonaamme, kun taas järki on mieleemme mukautuvin elementti, ja ikään kuin päällimmäisenä mielessä. Kokemukselta tulee älyperäisyyden kautta kevyempi ja pinnallisempi, siedettävämpi. Ihmisen ei tarvitse heittäytyä tunteidensa vietäväksi, vaan hän voi suhtautua ympäröivään maailmaan viileän rationaalisesti. (Simmel 2005, 29.) Kuitenkin kuten Arto Noro huomauttaa, Simmelille älyperäisyys ei ole ainoastaan psyykkisen tason ilmiö, sillä se on tiukasti yhteydessä rahan ja rahatalouteen. Simmelille älyllistämisen yhdenentekevyys on rahan yhdenentekevyyttä. (Noro 1991, 126.)

Suhtautumisemme asioihin muuttuu älyllistämisen kautta tiukan asialliseksi ja siten samankaltaiseksi rahan kanssa. Samoin yhteistä niille on tiukka muodollinen oikeudenmukaisuus, eivätkä ne tunnista mitään aitoa yksilöllisyyttä, sillä se ei selity tyhjentävästi rationaalisuuden kautta. Aivan kuten rahan ollessa asioiden keskiössä, sillä silloinkaan todella yksilölliselle ei ole tilaa, koska raha ja rahatalous ovat kiinnostuneet vain asioiden vaihtoarvosta. Tällöin asioiden ja ihmisten laatu ja erityisominaisuudet tasoittuvat ja supistuvat määrällisiksi tekijöiksi. Sama pätee myös älyperäisiin ihmissuhteisiin, joissa muut nähdään ikään kuin numeroina, tietyn arvon omaavina, joka taas perustuu johonkin tiettyyn suoritukseen. Suhdetta arvioidaan siis objektiivisten suoritusten ja vastasuoritusten kautta, kun taas lähimpiä ihmissuhteita leimaa tunteellisuus eikä suhteen älyllinen arviointi. (Simmel 2005, 29–30.)

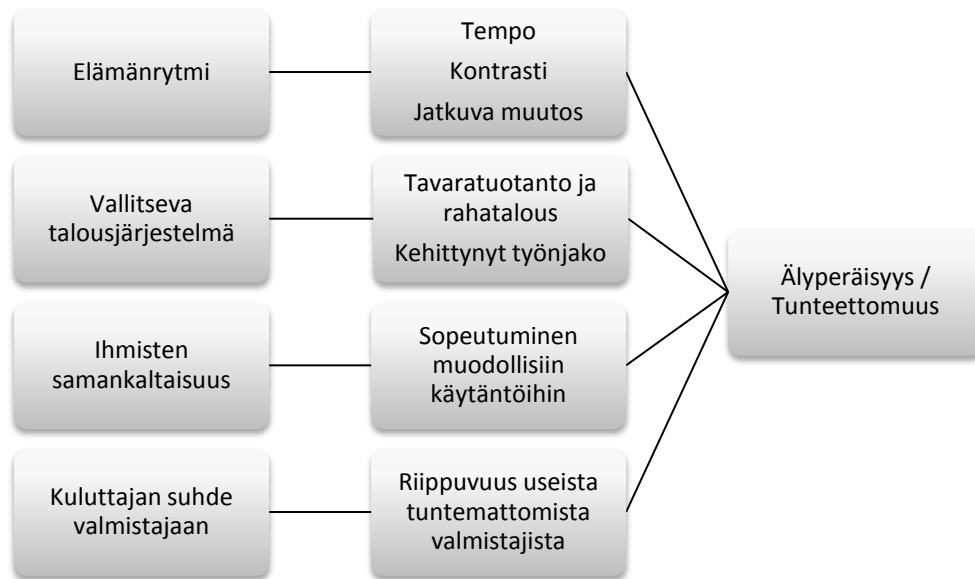
Älyperäisyyden ja rahatalouden sitoo Simmelin mukaan yhteen ennen kaikkea modernille tyypillinen tavaroiden markkinavetoinen tuotanto jossa tavarat tuotetaan tuntemattomille ihmisille, eikä valmistaja tule koskaan näkemään tavaran ostajaa. Markkinoita leimaa älyperäinen laskennallisuus, koska mitkään henkilökohtaiset suhteet eivätkä niiden synnyttämät mahdolliset riskitekijät vaikuta prosessiin. Tälle talouden muodolle vastakkaiseksi Simmel kuvailee vaihtotalouteen ja omavaraiseen tuotantoon perustuvan markkinan, jossa kaupan eri osapuolet kohtasivat lähes aina ja todennäköisesti myös tunsivat toisensa, mutta rahatalouden myötä markkinat muuttuivat nykyisenkaltaiseksi. Simmelille rahatalouden ja älyperäisyyden yhteys on niin läheinen, ettei hän kykene erottelemaan kumpi synnytti toisen, mutta suurkaupungissa vallitsevat olot kuitenkin ruokkivat ja vahvistavat tätä symbioosia entisestään. (Simmel 2005, 31.)

Rahatalouden ja järkiperäisyyden yhteenliittymä synnyttää myös modernille ominaisen laskennallisuuden, ikään kuin koko elämä olisi muokattavissa matemaattiseen kaavioon ja siten numeerisesti ratkaistavissa. Tämän kaltainen laskennallisuus on muokannut elämämme yhteismitalliseksi uudella järjestäytyneellä tavalla. Aikataulut, suunnitelmat ja sopimukset järjestävät elämämme yhteensopivaksi muiden kanssa, ja ilman niitä elämä muuttuisi nopeasti täysin mahdottomaksi. Suunnitelmallisuuden tarpeen synnyttää yksinkertaisesti ihmisten paljous ja heidän erilaiset kiinnostukset, halut ja elämänrytmit. Tarve konkretisoituu selkeimmin nykyaikaista ihmistä kaikkialle seuraavaan kelloon joka järjestää elämän tarkkoihin mitattaviin objektiivisiin osiin. Onkin huomion arvoista, että Simmelille kaupunki on sekä täsmällisyyden syy että seuraus. (Simmel 2005, 31–32.) Siis kaupungin tiheys, ihmisten paljous ja heidän ristiriitaisetkin tavoitteensa pakottavat meidät järjestäytymään uudella tavalla, josta syntyy puolestaan nykyaikainen järjestäytynyt kaupunki kelloineen ja tarkasti suunniteltuineen liikenteineen ja järjestyksineen.

Järkeistämisen laskennallisuus ei kuitenkaan jää pelkästään pinnalliseksi ilmiöksi, vaan lopulta se löytää tiensä myös ihmisten elämänsisältöihin. Kaupungin älyllinen luonne riisuu ihmiset irrationaalisista, vaistovaraisista ja impulsiivisista piirteistään jotka eivät sovellu nykyajan suosimiin kaavamaisiin ja helposti ulkoisesti ohjautuviin persoonallisuuksiin. Sisäisesti ohjautuva suvereeni persoonallisuus ei tietenkään ole täysin vailla mahdollisuuksia, mutta se on vallitsevan älyperäisyyden vastainen. (Simmel 2005, 32.) Lopulta kytkös älyperäisyyden sisäisten vaikutusten, kuten muodollisen asiallisuuden ja kohtaamisten ra-

tionalisoinnin, ja rahatalouden yhteensulautuminen muodostaa kokonaisuuden jossa ulkoiset objektiiviset asiat ovat suoraan yhteydessä ihmisten sisäisimpiin piirteisiin ja päinvastoin. Arto Noro nostaakin esille sen, että älyperäisyys vastaa nykyajan tuomiin haasteisiin sen omilla välineillä (Noro 1991, 127–128). Sulaudumme älyperäisyyden kautta entistä enemmän osaksi sitä yhteiskuntaa ja elämäntapaa joka synnyttää myös älyperäisyyteen johtavat haasteet. Prosessin alkupistettä on vaikea ellei jopa mahdotonta jäljittää mihinkään historialliseen tai paikalliseen koordinaattiin, ja vaikka kuvaus tuntuukin oikealta, niin sen objektiivinen arvioiminen on vähintään haasteellista. Toisaalta Simmel pyrki tietoisesti välttämään systeemin rakentamista modernia yhteiskuntaa sekä kaupunkia kuvaillessaan, ja pyrki korostamaan juuri sen kaksoisroolia mm. mentaliteettien syynä sekä seurauksena (Jazbinsek 2003). Ajatus onkin yhteensopiva Simmelin modernin ikuisen nykyhetken ja jatkuvan sosiaation kanssa, jolloin historiallinen paikantaminen tai kausaalisen tapahtumaketjun selvittäminen on sinänsä teorian kannalta tarpeetonta. Älyllistämisen ja rahatalouden yhteensulautuminen tapahtuu tällöin jatkuvasti kaupungin edustamassa sosiaation verkostossa.

Siinä mielessä Simmelin älyperäisyys rinnastuu selkeästi Max Weberin käsitykseen rationalismista ja modernista yhteiskunnasta, joka näyttäytyy ennen kaikkea täysin rationalisoituneena byrokratiakoneistona, jossa yksilöllisyys on toisarvoinen tekijä. Samoin Weber puhuu liiallisesta rationalisoitumisesta, joka uhkaa laajentua sellaisille elämän alueille johon se ei tavallisesti kuulu, kuten läheiset ihmissuhteet. (Gronow ym. 1996.) Simmelillä vastaavan kaltaista liiallista älyllistämistä vastaa puolestaan tunteettomuus, joka on hänelle älyperäisyyden patologia (Simmel 2005, 30).

KUVIO 1 Älyperäisyyden osatekijät

4.4.2 Blaseerautuneisuus

Älyperäisyyttä luonteenmukaisempi piirre suurkaupungille on blaseerautuneisuus. Piirre syntyy ihmisessä kaupungille tyypillisessä jatkuvassa kokemusten ja virikkeiden tulvassa. Vastakohtaiset nopeasti vaihtuvat virikkeet ympäröivät nykyaikaisen ihmisen ja tekevät elämästä sellaisenaan kestävämmän. Sinänsä yksittäisinä harmittomat kokemukset muuttuvat, yhdistettyinä toisiinsa ristiriitaisiin kokemuksiin, ylivoimaisiksi entiselle kokemustavalle. Ihmisellä ei ole enää mahdollisuutta reagoida asioihin niiden vaatimalla energisyydellä ja palautua kokemuksesta ennen seuraavaa aaltoa. (Simmel 2005, 33.)

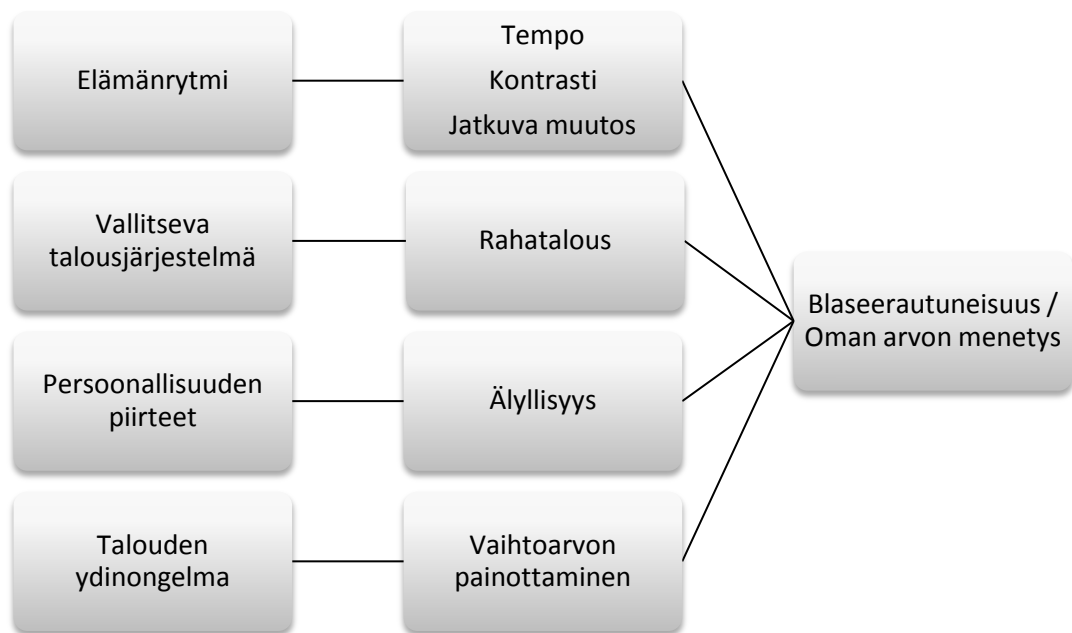
Blaseerautuneisuus siis syntyy samassa tilanteessa kuin kokemusten järjeistäminen, ja se on lopulta seurausta juuri järjeistämisestä ja siihen johtaneista olosuhteista. Kylläntymisen onkin Simmelille erityisesti älykkyyteen liittyvä ominaisuus, typerät eivät Simmelin mukaan voi olla samalla tavalla blaseerautuneita kuin älykkäät. (Emt. 33.) Kyseessä on kuitenkin kaupungille erityisen ominaisesta piirteestä, jolloin toteamuksen tarkoitus lienee kuitenkin terävöittää blaseerautuneisuuden ja älyllisyyden välistä yhteyttä, eikä niinkään liittää sitä ainoastaan älykkäisiin ihmisiin. Kaupungin syke käy meille ylivoimaiseksi, jolloin vastaamme siihen ensin järjeistämällä kokemuksemme sekä reaktiomme ja lopulta kylläntymällä. Sinänsä koko prosessi muistuttaakin aistiärsytystä, jossa jatkuva stimulatio lopulta turruttaa aistin, jolloin emme enää reagoi siihen yhtä voimakkaasti. (Emt. 33.)

Toinen kylläntymisen piirre on jälleen yhteydessä moderniin talouteen ja rahaan. Kylläntyneen ihmisen suhtautuminen uusiin kokemuksiin on analoginen suhteessa rahan tasapais-tävään vaikutukseen erilaisten laadullisten asioiden välillä. Ainoastaan määrällisillä sei-koilla on rahan kannalta merkitystä. Raha hävittää esineiltä niiden erityisyyden, ja mitoit-taa kaikki samalla tavalla itseensä nähden. Samalla raha siirtyy kaupungissa kaiken keski-öön liittäen kaiken itseensä riisuessa samalla kaiken erityisyydestään. Sen vaikutuksesta asioilta häviää niiden ainutlaatuisuus, kuten myös ainutkertaisuus. (Emt. 34.) Raha ei sulje virtaansa ainoastaan esineitä, vaan myös blaseerautuneet ihmiset kulkevat sen mukana. Kyseessä on siis jälleen rahan indifferenssin ilmentyminen psyykkiseksi puolustusmekani-smiksi modernin elämän ongelmia vastaan. (Noro 1991, 129.) Tässä mielessä siis älype-räisyys ja blaseerautuneisuus ovat hyvin lähellä toisiaan, sillä ne molemmat saavat alkunsa samoista olosuhteista, ja vaikka älyperäisyys on osaksi blaseerautuneisuuden aiheuttaja, niin ne molemmat ovat erottamattomasti yhteydessä rahatalouteen ja ovat jossain määrin sen suoria psyykkisiä elementtejä. Ne molemmat ovat Simmelille myös enemmän käyt-täytymistä ja reagointia ympäristöön kuin varsinaisesti sosiaalista toimintaa (Noro 1991, 129). Ne eivät siis varsinaisesti kohdistu suoraan toisiin ihmisiin, vaikka nähdäkseni niiden seuraukset vaikuttavat kyllä siihen kuinka suhtaudumme meitä ympäröivään sosiaaliseen todellisuuteen ja siten siis muihin ihmisiin.

Subjektiiivisessa kokemuksessa rahan yhdenmukaistava ominaisuutta vastaa siis kylläntynei-syys, jossa ilmiöt ja asioiden erot koetaan todella yhdenmukaisina, vaikka ne ehdottomasti havaitaankin. Ne ovat vain samantekeviä. (Simmel 2005, 34.) Rinnastus on helppoa ym-märtää rikkaiden mahdollisuutena ostaa kaikkea mitä voikaan haluta, jolloin yksittäisen hankinnan merkitys ja eroavaisuus muihin nähden vähenee, ja jäljelle jää lopulta vain ra-halle tyypillinen määrällisyys.

Suurkaupunki rahan työssijana on Simmelille oikeutetusti blaseerautuneisuuden keskus, sillä rahaliikenne ja kaikkien asioiden ostettavuus ilmenee kaupungissa täysin eri mittakaa-vassa kuin harvaan asutuilla seuduilla. Tiiviissä urbaanissa ympäristössä ihmistä ajetaan psyykkisen suorituksen ääri rajoille erilaisilla virikkeillä, mutta olosuhteiden pääasiallinen määrällinen kasvattaminen johtaa blaseerautumiseen ja lopulta torjuntaan. Mentaliteetin uhkana Simmel näkee oman arvon menetyksen, sillä ihminen voi viimeisenä keinona uusia ärsykeitä vastaan hävittää niiden merkityksen täysin, jolloin ihminen lopulta menettää myös oman arvon tunteensa. Erityisesti riskialttiita ovat ihmiset, jotka kokevat kyllänty-misen ja siihen liittyvän torjunnan luontaiseksi puolustusmekanismiksi. (Emt. 35.) Toisaal-

ta blaseerautuneisuus ei kuitenkaan ole Simmelille täysin yksiselitteinen virikkeiden torjunnan mekanismi, sillä blaseerautuneet ihmiset pyrkivät myös lievittämään kyllästyneisyyttään uusien kokemusten ja puhtaan jännityksen kautta. Blaseerautuneisuus ilmenee siis sekä kyllästymisenä että jatkuvana jännityksen etsintänä. (Frisby 2001, 112–113.) Hetkellinen jännitys voi nostaa blaseerautuneisuuden verhon väliaikaisesti, mutta lopulta pelkkä jännitys ei riitä asenteen hävittämiseen. Kyllästyneisyyden harmaa verho palaa ja sen torjumiseen tarvitaan entistä suurempia ponnistuksia. Jännityksen etsintä on siis suora seuraus luonnollisen jännitteen häviämisestä blaseerautuneen ihmisen kokemuksesta. Puhtaan jännityksen etsintä on Simmelin mukaan seurausta rahatalouden kvantitatiivisesta suhteesta kaikkiin sen sisällä oleviin objekteihin, jolloin siis niiden ratkaisevaksi eroksi muodostuu ainoastaan niiden rahassa mitattava määrällinen ero, tällöin siis jännityksen määrä olisi ainoa kokemuksia erottava tekijä. Tämä yhteys puolestaan sitoo blaseerautuneisuuden entistä tiukemmin nykyaikaisen suurkaupungin ja yhteiskunnan piirteeksi. (Simmel 2004, 257–259.)

KUVIO 2 Blaseerautuneisuuden osatekijät

4.4.3 Varautuneisuus

Kolmantena kaupunkilaisen mentaliteettina on varsinaisia ihmisten välisiä kontakteja koskeva varautuneisuus, joka kumpuaa jälleen samankaltaisesta kokemuksesta kuin muutkin

mentaliteetin tyypit, eli kaupungin koon ja tiheyden aiheuttamasta kontaktien määrästä. Jos kaupunkilainen reagoisi jokaiseen vastaantulevaan ihmiseen samalla tavalla kuin maalaiskylässä tai pikkukaupungissa jossa ihmiset usein tuntevat lähes kaikki vastaantulijat, niin hänen oma persoonallisuutensa pirstoutuisi näiden kohtaamisien vaatimuksien painosta. Tämän psykologisen tekijän lisäksi distanssimme muista ihmisistä johtuu myös oikeutetusta epäluulosta jota koemme kaupungin hetkellisten elementtien edessä. Juuri näistä syistä emme välttämättä edes tunnista naapuriamme saati sitten saman rapun asukkaita, ja siitä johtuen kaupunkilaiset voivat vaikuttaa kylmiltä pikkukylien asukkaille, mutta kyseessä ei siis automaattisesti ole kylmyys toisia ihmisiä kohtaan, vaan suojautumiskeino. (Simmel 2005, 35.)

Toisaalta Simmel kuvaa varautuneisuuden takaa löytyvää hiljaista tiedostamatonta vastenmielisyyttä, kylmyyttä ja torjuntaa, jota tunnemme muita kaupunkilaisia kohtaan. Asenne ei siis ole ainoastaan välinpitämättömyyttä, vaan se on monikerroksinen välinpitämättömyyden, sympatian ja vastenmielisyyden kokonaisuus, joka rakentuu sekä hetkellisistä että pysyvistä tunteista. Nämä jatkuvasti vaihtuvat sisäiset vaikutelmat vain näyttävät ulkoisesti välinpitämättömyydeltä. (Simmel 2005, 36) Todellinen välinpitämättömyys näyttäytyy hänelle yhtä kestävämmänä tilana kuin molemminpuolinen suggestio. Muita kohtaan tuntemamme antipatia siis pelastaa meidät näiltä molemmilta, täydelliseltä välinpitämättömyydeltä sekä suggestiolta, jotka molemmat ovat Simmelille kaupungin synnyttämiä vaaroja. Antipatia synnyttää kaupunkilaiselle elintärkeän distanssin muista ihmisistä, jota ilman elämä nykyaikaisessa kaupungissa kävisi mahdottomaksi. (Noro 1991, 130.) Alun perin hajottavalta näyttävä distanssi on siis lopulta yksi tärkeimmistä sosialisointimuodoista kaupungissa (Simmel 2005, 36).

Kätketty vastenmielisyys ja sitä peittävä ulospäin suuntautunut varauksellisuus luo myös nykyaikaiselle ihmiselle tärkeän vapauden tunteen. Muiden ihmisten tuntema varauksellisuus toimijaa kohtaan mahdollistaa luonnollisesti suuremman itseilmaisun ja toiminnan mahdollisuuden kuin pikkukaupunkien tiivis yhteisöllisyys. Suurkaupunkilainen tunteeikin helposti ahdistusta joutuessaan pienempien yhteisöjen sosiaalisuuden piiriin, sillä niissä yhteisön valvonta ja paine ovat huomattavasti tiiviimpää kuin modernissa yhteisössä. (Emt. 36–37.) Varauksellisuuden ja antipatian yhteys yksilöllisyyteen on osa Simmelin ainoa yhteiskunnallista kehitystendenssiä jota voidaan kuvata yleisesti sekä historiallisesti. Siis yleisimmät ja laajimmat yhteiskunnan muodot voivat olla yhteydessä kaikista yksilöllisimpiin elämän muotoihin. Tällöin siis varauksellisuuden distanssi mahdollistaa yksilöllisyy-

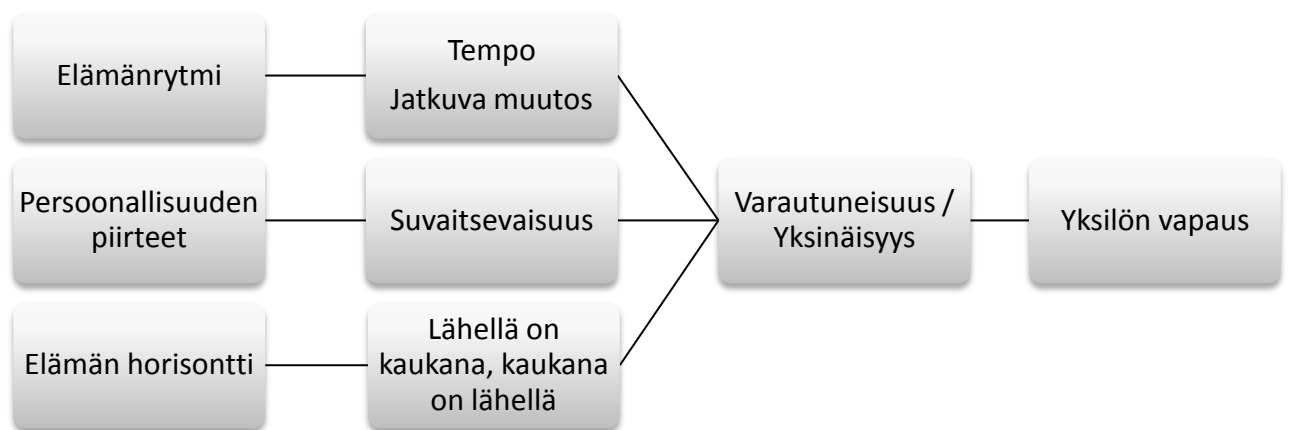
den ja vapauden käsittelyn osana suurkaupungin synnyttämää mentaliteettia. (Noro 1991, 131.)

Historialliset ja nykyiset sosiaaliset ryhmittymät saavat alkunsa pieninä yhteenliittyminä, jotka sulkevat jollakin tavalla uhkaavaksi kokemansa yhteisöt tiukasti ulkopuolelleen. Mitä nuorempi yhteisö on sitä tiukemmin sen on kontrolloitava jäseniään ja pidettävä kiinni sisäisestä yhteenkuuluvuudesta. Tällöin ryhmän jäsenillä on huomattavasti pienempi mahdollisuus toteuttaa itseään niin sisäisesti kuin ulkoisesti, sillä se saattaisi uhata ryhmän yhtenäisyyttä. Simmelin mukaan jokainen sosiaalinen ryhmittymä syntyy alun perin tällä tavalla, mutta ensimmäisen kehitysvaiheen jälkeen kehitys jakautuu kahteen suuntaan, jotka kylläkin muistuttavat toisiaan. Kun ryhmä laajenee alueellisesti ja määrällisesti samalla muuttuen merkityksiltään ja sisällöiltään, niin samalla sen sisäinen yhtenäisyys löystyy. Kontrollin tarve pienenee siis ryhmän kasvaessa ja muuttuessa sen myötä heterogeenisemmäksi. Samalla yhteydet ryhmä ulkopuolelle alkavat lisääntyä alun eristäytymisen jälkeen. Ryhmittymän yhä kasvaessa sen koko itse asiassa alkaa vaatia jäseniensä erikoistumista työjaon muodossa. Simmelin mukaan tätä yleistä kehitystendenssiä ovat noudattaneet niin valtio, kristinusko kuin esimerkiksi keskiaikaiset ammattiliittymät, mutta se näkyy myös selvästi yksilöllisyyden nousuna kaupungin kehityksessä. (Simmel 2005, 37.)

Vaikka Simmelille keskiaikaiset kaupungit ja myös modernien suurkaupunkien rinnalla olevat pikkukaupungit edustavat edelleen jäseniään tiukasti kontrolloivia yhteisöjä, niin jonkinlaiseksi suurkaupungin edeltäjäksi hän nostaa antiikin Ateenan. Tyypillisesti antiikin kaupunkivaltiot olivat pienten yhteisöjen kaltaisia, mutta Ateenassa yhteisö koostui omaa yksilöllisyytään puolustavista ihmisistä jotka vastustivat yhteisön sisäistä ja ulkoista kontrollia kiivaasti. Tällöin syntyi aate yleisinhimillisyydestä, joka rikkoo tiukan yhteisön rajoja. Syntyi edelleen paikkansa pitävä yhteys mitä yksilöllisimmän ja yleisemmän välille. Ne molemmat saivat ja tietyllä tapaa edelleen saavat alkunsa niitä vastustavissa pienyhteisöissä, jotka yrittävät eheyttä varjellakseen tukahduttaa sisällään olevan yksilöllisyyden ja sulkea laajan yleisyyden ulkopuolelleen. Laajemmat yhteisöt ovat kuitenkin vapaita kontrollista ja ihmiset kykenevät toteuttamaan itseään samalla kun liittyvät osaksi suurta yleisinhimillistä kokonaisuutta. Suurkaupungissa yksilön asema on väljin tästä sosiaalisesta kontrollista, mutta sen tilalle on astunut laajojen yhteisöjen elinehdot: varautuneisuus ja välinpitämättömyys. Niiden rooli kaupungeissa on vertaansa vailla, ja niiden synnyttämän etäisyyden kääntöpuolena on armoton yksinäisyys. Missään ihminen ei ole niin yksin kuin

suurkaupungin ahtailla kaduilla. Varauksellisuuden synnyttämän vapauden tulos ei siis suinkaan aina ole henkinen hyvinvointi. (Simmel 2005, 39.)

Modernin kaupungin sekä pienempien yhteisöjen vertaaminen lähestyykin Ferdinand Tönniesin käsitteitä Gemeinschaft ja Gesellschaft sekä Emile Durkheimin orgaaninen – mekaaninen solidaarisuus jakoa. Siten Simmel liittyy osaksi klassisen sosiologian teoreettista perinnettä, joskin hänen lähtökohtansa on ennen kaikkea yksilön kokemus ja siinä tapahtuvat muutokset. Tönniesin, Durkheimin ja muiden aiheita lähestyneiden sosiologien näkökulma on puolestaan yleisen yhteisön mukainen (Gronow ym. 1996). Juuri yksilön huomiointi antaa Simmelille muista poikkeavan sävyn, joka tavoittaa jotakin erityistä niin modernisaatio prosessista kuin myös nykyaikaisesta kaupunki kokemuksesta.

KUVIO 3 Varautuneisuuden osatekijät

4.4.4 Yksilöllinen erottautuminen

Kaupunkien keskittyneisyys sekä samanaikainen maantieteellisten rajojen ylittävä vaikutus synnyttää niille ominaisen pitkälle erikoistuneen työnjaon ja palveluiden tuotannon, joka tuo esille mitä erilaisimpia yksilöllisiä elämäntapoja sekä muotoja. Täten kaupungin merkitys laajenee entisestään, samaan tapaan kuin tietyn kynnyksen ylittävä omaisuus kehittää uutta omaisuutta kuin itsestään, ja siitä tulee pienempiin yhteisöihin nähden huomattavasti vapaampi. Kuten Noro (1991, 131) huomauttaa Simmelille kaupungin sosiaalinen merkitys ylittää lopulta sen maantieteelliset rajat, ja tämä merkitys näyttää olevan erityisesti yhtey-

dessä kaupungin synnyttämään vapauteen. Kaupunki ei ole Simmelille vapauden lähde ainoastaan kokonsa ja siihen liittyvien kehityssuuntien takia, vaan sen lisäksi se on aina ollut kosmopoliittisuuden kehto. Toisaalta Simmel ei kuitenkaan nosta tämän kosmopoliittisuuden perusteeksi mitään muuta kuin kaupungin itseään ruokkivan kehityksen ulospäin ja sen liikkeen vaikutuksen kaupungin henkiseen ja laadulliseen ilmapiiriin (Simmel 2005, 39–40). Silloin kosmopoliittisuus olisi vain yritys käsitteellistää yhteisöjen laajentumisliikkeiden vaikutukset eikä niinkään uusi peruste kaupunkien erityisluonteelle. Simmelin mukaan kaupungin tärkein ominaisuus on juuri sen toiminnallinen vaikutus yli sen omien rajojen, ja niiden heijastuminen takaisin erilaisina merkityksellisyyden muotoina, sillä vasta tämä ulottuvuus ja vaikutuksien kokonaisuus paljastaa kaupungin todellisen luonteen (Simmel 2005, 40–41).

Suurkaupunkien kehityksen hintana on kuitenkin yksilöllisen merkittävyyden häviäminen kaupunkiin nähden. Kaupungin laajentuessa siitä tulee täysin riippumaton yksittäisistä ihmisistä. Kukapa voisikaan kuvitella yhden ihmisen olevan erityisen merkityksellinen kaupungille? (Emt. 40.)

Samalla ihmiset joutuvat, yhä laajenevan työnjaon seurauksena, toimeentulonsa turvatakseen keksimään yhä uusia tarpeita joita kaupata asiakkaille. Toimeentulo ja taloudelliset voitot hankitaan siis toisista ihmisistä eikä enää luonnosta niin kuin aiemmin, jolloin toimeentulon voi taata keksimällä yhä hienostuneempia ja erikoisempia palveluja tyydyttämään ihmiset erilaiset tarpeet. Tämä johtaa lopulta myös ihmisten eroavaisuuksien kasvuun. (Simmel 2005, 42.) Kaupungin mittasuhteet pakottavat ihmiset laadulliseen erikoistumiseen, sillä jossakin vaiheessa määrällinen kasvu ei enää ole mahdollista ja tällöin on käännyttävä laadullisten seikkojen puoleen. (Noro 1991, 133.) Yksinkertaistettuna esimerkiksi työnjaon kannalta ajateltuna jotakin palvelua tuotetaan jo yli määrällisen tarpeen, jolloin ainoa mahdollisuus on kilpailla laadullisilla tekijöillä. Sen seurauksena ihmiset joutuvat erottuakseen korostamaan yksilöllisiä piirteitään entistä enemmän, josta syntyy neljä mentaliteettiä: yksilöllinen erottautuminen. (Simmel 2005, 41–42.)

Yksilöllinen erilaisuuden korostaminen keskittyy erityisesti ulkoisten piirteiden korostamiseen eikä niinkään sisäisiin ominaisuuksiin, jolloin erityisesti olemisen muoto korostuu. Tämä on seurausta siitä, että erilaisuudella pyritään varmistamaan oma paikka ja toisten ihmisten huomio ja siihen pyritään eroavaisuuksien kautta. (Simmel 2005, 42.) Tällöin siis ulkoisten piirteiden ja käyttäytymisen korostaminen on luonnollinen valinta sisäisten omi-

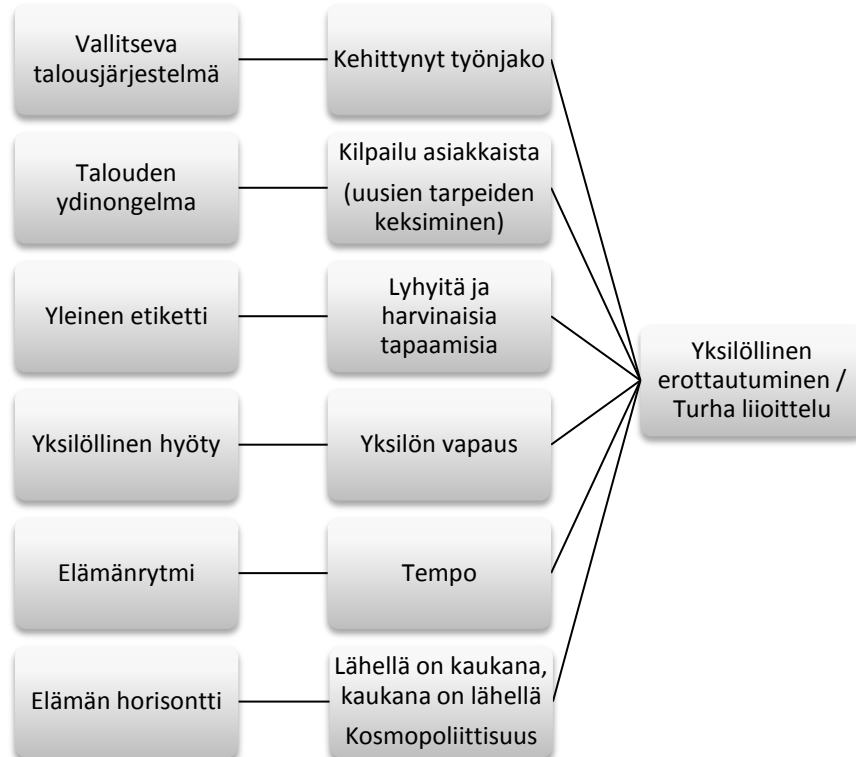
naisuuksien kustannuksella. Simmel huomauttaakin, että käyttäytymisen mielekkyys voi tällöin löytyä ainoastaan sen muodosta eikä sen sisällöllistä mielekkyyttä ole välttämättä havaittavissa lainkaan. Tärkeintä on huomatuksi tuleminen. Joillekin erikoisuuden tavoittelu voi muodostua lähes ainoaksi tavaksi itseilmaisuuksiin ja siten myös itsetietoisuuteen, joka tällöin saavutetaan muiden kautta. Myös modernille elämälle tyypillinen kohtaamisten lyhyys korostaa ihmisten taipumusta liioitella eri piirteitä ja käyttäytymistään. Moderni ihminen toimii niin varmistuakseen jäävänsä toisen mieleen persoonallisine piirteineen, kun taas pikkukaupungissa kohtaamisten määrä, laatu sekä hitaampi syke tekee liioittelun turhaksi. Luonnollisesti liioittelun patologia on ylilyönnin vaara. (Emt. 42–43.)

Perustavin syy modernin ihmisen tarpeelle korostaa ainutlaatuista yksilöllisyyttään on Simmelin mukaan erityisesti kaupungissa näkyvä objektiivisen korostuminen subjektiivisen kustannuksella. Selitys ohittaa siis työnjaon tai kohtaamisten luonteen vaikutuksen mentaliteettiin, vaikka objektiivisen kulttuurin kasvu on nähdäkseni erottamattomasti sidoksissa työnjakoon. Yhteiskunnan huima kehitys likipitään kaikilla osa-alueillaan on muodostanut kuilun ihmisen sisäisyyden ja yhteiskunnan ulkoisen välille ja yhteiskunnan jatkuva huima edistyminen vain korostaa sitä entisestään. Ulkoisessa objektiivisessä kulttuurissa on Simmelin mukaan enemmän henkeä kuin yksilön sisäisessä kulttuurissa ja sen lisäksi ihmisen sisäinen kehitys seuraa tätä kehitystä auttamattomasti jäljessä. (Emt. 43.)

Simmel puhuikin jopa yksilön subjektiivisuuden taantumisesta, jonka pääasialliseksi syyksi hän nimeää yhä pidemmälle viedyn työnkuvaa yksipuolistavan työnjaon, joka täydellisesti toteutuessaan näivettää ihmisen kokonaisuuden. Ihmisestä tulee hiekanjyvä verrattuna kaupunkien tarjoamiin epäpersoonallisiin velvollisuuksiin, mahdollisuuksiin ja tietysti myös virikkeisiin, mutta niihin nähden meillä ei ole juurikaan valtaa, vaan yksilön suhde yhteiskuntaan vastaa lähinnä uimarin ja meren suhdetta. Yhtäläillä yksilön keinot vastata asetelman haasteisiin vähenevät jatkuvasti. Simmelille nykyaikaisen kulttuurin tarjoamat viihdykkeet, kulttuuriset sisällöt, ja ajanvietto tavat tarjoavat kyllä ihmiselle hetkellistä sisältöä, mutta se on persoonatonta ulkoapäin ohjattua ja siten se on lopulta uhka kaikelle ainutlaatuiselle. Tämä puolestaan ajaa yksilöä entistä kiivaammin erottautumaan ainutlaatuisena yksilönä. (Emt. 43–44.) Herääkin kysymys onko yksilöllinen erottautuminen siis jollakin tasolla ihmisten vastaus tai reaktio Simmelin Rahan filosofiassa luonnostelevaan nykyaikaisen ihmisen merkityksellisyyden sisäsyntyiseen kaipuuseen? Jos objektiivisen kulttuurin tarjoamat sisällöt näyttävät persoonattomina ja jopa uhkana ainutlaatuisuudelle, niin käännyimmekö hakemaan ratkaisua korostamalla omaa erityisyyttä yksilöllisen

erottautumisen keinojen avulla? Tällöin nykyaikaisen ihmisen sielullinen kaipuu olisi osa erottamattomasti yhdistyneitä kaupungin ulkoisia muotoja ja yksilön sisäisiä reaktioita niihin, suurkaupungin ollessa näyttämönä tällä jatkuvalla vuoropuhelulle.

Yksilöllinen erottautuminen on siis muista mentaliteeteista poiketen puhtaasti moderni ilmiö. Sille ei voi hakea vastakohtaa tai vertaista mistään esimodernista yhteisöstä, sillä se syntyy modernin yhteiskunnan sisäisistä ominaisuuksista. Se on yksilön positiivista vapautta ilmaista itseään ja tulla omaksi ainutlaatuiseksi yksilöksi, se on siis vapautta johonkin. Tämä vapaus näyttää olevan Metropolis-esseen positiivinen lopputulos. Tosin myöhemässä tuotannossa Simmel hylkää sen itsekin. (Noro 1991, 132, 135.) Sinänsä jo Metropolis-esseessä yksilöllinen erottautuminen näyttyy hyvin ristiriitaisessa valossa, sillä vaikka sen avulla yksilö voi löytää paikkansa yhteiskunnassa ja saada ihmisten huomion osakseen, niin se Simmelin mukaan se keskittyy enemmän ulkoisiin muotoseikkoihin kuin sisäisiin ominaisuuksiin, ja monessa mielessä sen synnyttävät tekijät näyttävät yksilölle negatiivisessa valossa. Vaikka mentaliteetti voi synnyttää ainutlaatuisia ja itseään vapaasti ilmaisevia yksilöitä, niin sen positiivisuuden ylistys vaikuttaa jo Metropolis-esseessä, kuten Norokin huomauttaa (Noro 1991, 135), päälle liimatulta.

KUVIO 4 Yksilöllisen erottautumisen osatekijät

5 AINEISTO JA METODI

Tutkimukseni aineistona käytän European Social Survey – kyselyn vuoden 2006 kierroksen Suomen aineistoa. European Social Survey on kyselytutkimus joka toteutetaan joka toinen vuosi yli 20 eri maassa, kyselysarja aloitettiin vuonna 2002/2003. Hankkeen rahoittajina toimii Euroopan komissio, Euroopan tiederahasto sekä maakohtaiset tutkimusrahoittajat, Suomessa Suomen Akatemia.

Kyselyn aineistot koostuvat samana säilyvänä ydinmoduulista sekä vaihtuvista moduuleista. Muuttumattomina säilyvät kysymysmoduulit käsittelevät mm. tiedotusvälineitä ja luottamusta, poliittisia mielipiteitä sekä osallistumista, moraalisia, poliittisia ja sosiaalisia arvoja, hallintoa ja tehokkuutta, sosiaalista syrjintää sekä ulossulkemista, hyvinvointi, terveyttä ja turvallisuutta, kansallista, etnistä ja uskonnollista sitoutuneisuutta, sosiaalisia verkostoja sekä väestöllisiä ja sosiaalis-taloudellisia tekijöitä. Vuoden 2006 vaihtuvat kysymykset käsittelevät elämänvaiheiden ajoittumista, käsityksiä miesten ja naisten elämänvaiheista sekä eläkkeistä. Niiden lisäksi kysymykset käsittelevät osallistumista vapaaehtois- ja hyväntekeväisyystoimintaan, henkilökohtaista hyvinvointia sekä tyytyväisyyttä työhön ja palkkaan. Kyselyyn osallistuneiden sosiodemografisista taustoista kartoitettiin mm. sukupuoli, ikä, perherakenne, koulutus ja ammatti, asuinalueen tyyppi, puolison ja vanhempien taustat, ammattiliiton jäsenyys, siviilisääty sekä kotitalouden tulot.

Suomen aineiston keruun toteutti Tilastokeskus ajalla 18.9.2006 – 20.12.2006. Luonteeltaan aineisto on poikkileikkaus aineisto. Perusjoukkona kyselyssä on 15 vuotta täyttänyt väestö. Keruumenetelmänä oli käyntikysely (tietokoneavusteinen CAPI) sekä kirjekysely. Kirje lähetettiin kohdehenkilöille etukäteen tutkimuksesta kertovan esitteen kanssa, jonka jälkeen heihin otettiin yhteyttä puhelimitse. Suppeampi aineisto kerättiin perävaunukyselynä. Keruuvälineenä käytettiin strukturoitua kyselylomaketta. Käyntikyselyn vastausprosentti oli 64,4 % ja perävaunukyselyn 87,6 % haastatelluista kohdehenkilöistä. Aineistossa on 447 muuttujaa ja 1896 havaintoa. Otantamenetelmänä aineistossa käytettiin yksiasteista systemaattista alkiotason todennäköisyysotantaa. Otokseen poimittiin Tilastokeskuksen tietokannasta satunnaisesti 3000 henkilöä, joista lopulta netto-otokseen jäi 2944, pois jäivät joko ulkomailla tai laitoksissa asuvat henkilöt. Perusjoukko lajiteltiin sukupuolen, iän ja asuinpaikan suhteen. Jokaiseen kohdehenkilöön otettiin yhteyttä vähintään neljä kertaa ennen kuin tapaus luokiteltiin puuttuvaksi. Aineistossa on yksi painomuuttuja, jolla korja-

taan otoksen väestösuhteita edustavaksi. Pohjana painokertoimelle on väestön ikä-sukupuoli-suhteet, äidinkieli, muunnettu suuraluejako sekä kuntaryhmitys.

Suomen aineisto on saatavilla yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston kautta elektronisena aineistona, ja koko aineisto on saatavilla Norjan tietoarkiston NSD:n ESS-sivuilta (European Social Survey 2006: Suomen aineisto [koodikirja].)

5.1 Aineiston kuvailu

ESS-aineiston lähtökohtaisesti kiinnostavin yksittäinen kysymys tämän tutkimuksen kannalta on vastaajien asuin ympäristön selvittävä kysymys, sillä se mahdollistaa tutkimukseni pääasiallisen tutkimustehtävän täyttämisen, eli Simmelin kaupunkilaisen mentaliteetin valitseevuuden vertailun kaupunkien ja maaseudun välillä ja mahdollisten eroavaisuuksien selvittäminen aineiston sallimissa rajoissa. Kyselylomakkeessa kysymys on muotoiltu täten:

TAULUKKO 3 Asuinalueiden frekvenssit

Mikä luonnehdinnoista parhaiten kuvaa asuin ympäristöänne?	Lukumäärä	%
1. Suuri kaupunki	310	16,4
2. Suuren kaupungin lähiö tai lähiseutu	291	15,3
3. Pieni tai keskikokoinen kaupunki tai kunta	580	30,6
4. Pienempi taajama tai kunta*	372	19,6
5. Maaseutu	342	18,1

* Alle 20 000 asukkaan kaupungit kuuluvat luokkaan 4.

Kyselyyn vastaajat jakautuvat asuin ympäristönsä mukaan siten, että 30,6 % vastaajista asuu pienessä tai keskikokoisessa kaupungissa tai kunnassa, pienemmässä taajamassa tai kunnassa asuu 19,6 %, maaseudulla 18,1 %, suuressa kaupungissa 16,4 % ja suuren kaupungin lähiössä tai lähiseudulla 15,3 %.

Kyselyyn vastanneista miehiä on hieman alle puolet ja naisia hieman yli puolet. Vastaajien ikäkaala on 15 – 97 keskiarvon ollessa 47. Pystyäkseni tarkastelemaan ja vertailemaan iän vaikutusta ja mahdollista yhteyttä mentaliteetteihin jaoin vastaajat syntymävuosikymmeniensä mukaisesti luokkiin. Vuosina 1909–1939 syntyneet yhdistin yhdeksi luokaksi:

TAULUKKO 4 Ikäluokkien frekvenssit

Ikäluokat	Lukumäärä	%
1. 1909–1939	335	17,7
2. 1940–1949	286	15,1
3. 1950–1959	346	18,3
4. 1960–1969	307	16,2
5. 1970–1979	286	15,1
6. 1980–1989	277	14,6
7. 1990–1991	58	3,0

5.2 Metodi

Simmelin oma tutkimuksen ja teoretisoinnin tapa on lähtökohtaisesti empiiriselle tutkimukselle haastava, sillä onhan Simmelin oma tyyli hyvin teoreettinen, metaforamainen ja esseistinen. Vaikka lähtökohta Simmelin modernin mentaliteettien operationalisaatiolle ei ole helpoin mahdollinen, niin Simmelin teorioista on silti mahdollista löytää selkeitä ja hyvin konkreettisiakin kuvauksia siitä kuinka mentaliteetit ilmenevät yksilön elämässä. Tietenkään kuvauksien siirtäminen aineiston tarjoamiin kysymyksiin ja väittämiin ei suinkaan ole yksiselitteistä, vaan lähestymistapoja voi löytää perustellusti useita. Suurimpana haasteena oli mentaliteetin kokonaisuuden kattava kuvaaminen ja tiivistäminen Simmelin teorian kannalta perusteltaviin väittämiin, sillä mentaliteettien sisältöä olisi mahdollista lähteä operationalisoimaan liian laajasti jolloin rakennettu mittari ei enää olekaan teorian

kannalta perusteltavissa, vaikka mittari muutoin olisikin hyvin tehty. Varsinaiset analyysit suoritin SPSS 15 for Windows ohjelmalla.

Tutkimuksessa käytin kuvailevan tason menetelmiä, kuten frekvenssejä ja erityisesti ristiintaulukointia. Ristiintaulukoinnilla pystyin vastaamaan tutkimuskysymykseeni. Ristiintaulukoinnin rinnalla käytin yksisuuntaista varianssianalyysiä saadakseni lisää tietoa ristiintaulukoinnin tuottamien tuloksien rinnalle. Varianssianalyysissä tutkitaan ryhmien keskiarvoja sekä niiden mahdollisia eroavaisuuksia toisiinsa nähden. Menetelmään liittyy kolme oletusta joiden pitäisi toteutua. Havaintojen pitäisi olla riippumattomia toisistaan, normaalisti jakautuneita ja niiden varianssien yhtä suuria (Metsämuuronen 2008, 153–155). Tässä tapauksessa siis tutkin mm. eri asuinalueiden keskiarvoja mentaliteettien mittareiden väittämiin nähden.

Vastattuani asettamaani tutkimuskysymykseen lähdin erotteluanalyysin avulla etsimään yksittäisiä ominaisuuksia, joilla on vaikutusta mentaliteettien vallitsevuuteen ihmisissä. Erotteluanalyysi on monimuuttujamenetelmä, jolla tutkitaan mitkä selittäjämuuttujien yhdistelmä parhaiten erottelee tiettyjä ryhmiä toisistaan (Metsämuuronen 2008, 223). Tutkimuksessani etsin niitä ominaisuuksia, jotka joko lisäävät ihmisten tiettyyn mentaliteettiin kuulumista tai vähentävät sitä. En niinkään pyrkinyt luomaan tiettyä erottelufunktiota, joka on erotteluanalyysin tulos, vaan nostin syntyneistä funktiosta esiin niiden eniten ryhmiä erottelevat selittäjämuuttujat. Erotteluanalyysiin liittyy kolme oletusta: ryhmien keskinäinen riippumattomuus, kovarianssimatriisien yhtä suuruus ja normaalijakautuneisuus, mutta toisaalta oletukset liittyvät ennemminkin menetelmän ideaalikäyttöön, ja mm. kovarianssimatriiseja mittaava Box-M testi antaa suurella aineistolla hyvin helposti hylkäävän tuloksen (Jokivuori & Hietala 2007, 125). Muutoinkin olen suhtautunut eri analyysimenetelmiin liittyviin oletuksiin ja ehtoinen enemmän tilastotieteellisinä ideaaleina, enkä siten ole kiinnittänyt niihin tutkimuksessani liikaa huomiota. Erotteluanalyysissä käytin Stepwise-menetelmää, joka lisää ja poistaa analyysistä menetelmiä kunnes jäljellä on vain kaikista tehokkaimmin ryhmiä erottelevat muuttujat (Jokivuori & Hietala 2007, 123). Tutkimukseni kannalta stepwise-menetelmä toi esille juuri ne muuttujat joista olin kiinnostunut. Tutkimuksen eri vaiheissa olen muokannut aineistoa kääntämällä muuttujien vastausvaihtoehtoja, skaalaamalla sekä muodostamalla summuuttujia. Aineiston edustavuuden parantamiseksi olen käyttänyt sen mukana tullutta painokerrointa. Seuraavaksi esittelen jokaisen mentaliteetin operationalisoinnin ja niiden teoreettiset perustelut:

5.2.1 Älyperäisyyden mittari

TAULUKKO 5 Älyperäisyyden mittari

A. GS1 c) Hänestä on tärkeätä, että kaikkia maailman ihmisiä kohdellaan tasa-arvoisesti. Hän katsoo, että kaikilla pitäisi olla samat mahdollisuudet elämässä.						
Vastausvaihtoehdot:	1. Ei lainkaan samanlainen kuin minä	2. Ei juuri lainkaan samanlainen kuin minä	3. Vain hieman samanlainen kuin minä	4. Jonkin verran samanlainen kuin minä	5. Melko samanlainen kuin minä	6. Erittäin paljon samanlainen kuin minä
Frekvenssi:	16	37	84	274	692	549
%:	1,0	2,2	5,1	16,6	41,9	33,3
Keskiarvo:	4,96					
A. GS1 g) Hänen mielestään ihmisten pitää tehdä, kuten käsketään. Hänen mielestään sääntöjä pitää noudattaa aina, vaikka kukaan ei ole näkemässä.						
Vastausvaihtoehdot:	1. Ei lainkaan samanlainen kuin minä	2. Ei juuri lainkaan samanlainen kuin minä	3. Vain hieman samanlainen kuin minä	4. Jonkin verran samanlainen kuin minä	5. Melko samanlainen kuin minä	6. Erittäin paljon samanlainen kuin minä
Frekvenssi:	59	151	271	473	520	174
%:	3,6	9,2	16,4	28,7	31,6	10,5
Keskiarvo:	4,07					
E28. Pidän tulevaisuuteni suunnittelemisesta ja valmistelemisesta?						
Vastausvaihtoehdot:	1. Täysin eri mieltä	2. Eri mieltä	3. En samaa enkä eri mieltä	4. Samaa mieltä	5. Täysin samaa mieltä	
Frekvenssi:	48	165	474	904	297	
%:	2,6	8,7	25,1	47,9	15,7	
Keskiarvo:	3,65					

Georg Simmelille älyperäisyys on tiukan analogisessa suhteessa rahaan joka on modernissa kaupungissa kaikkialle ulottuva elementti. Rahan ja älyperäisyyden yhteys selittää myös näiden kysymyksien A. GS1 c) (Hänestä on tärkeätä, että kaikkia maailman ihmisiä kohdellaan tasa-arvoisesti. Hän katsoo, että kaikilla pitäisi olla samat mahdollisuudet elämässä) sekä A. GS1 g) (Hänen mielestään ihmisten pitää tehdä, kuten käsketään. Hänen mie-

lestään sääntöjä pitää noudattaa aina, vaikka kukaan ei ole näkemässä) valinnan, sillä rahatalous on ennen kaikkea tiukan asiallinen, muodollinen sekä erittäin tasapäistävä. Rahatalouden kanssa läheisessä yhteydessä on myös muodollinen oikeudenmukaisuus, jolloin muodollinen oikeudenmukaisuus tulee myös osaksi älyperäisyyttä. Formaali tasa-arvoinen oikeuden taju on siis osa älyperäisyyden mentaliteettia. (Simmel 2005, 28–29.) Väittämien vastausvaihtoehdot oli järkevää kääntää mielekkäämmän ja helpomman hahmottamisen takia, siis mitä suurempi luku sitä enemmän vastaaja ilmentää älyperäisyyttä kyseisen väittämän kautta.

Suunnitelmallisuus on eräs tärkeä osa simmeliläistä älyperäisyyttä, sillä erilaiset aikataulut ovat kaupunkilaisten elinehto sen kaaoksen keskellä jonka yli äyräiden tulviva objektiivinen kulttuuri synnyttää. Simmelille Berliinin kellojen seisahtuminen ei ole vain vertauskuva vaan se on konkreetti ilmaus siitä kaaoksesta, joka meitä kohtaa jos menetämme älyperäisen suunnitelmallisuuden ja aikataulutuksen elämästämme. Nykyaikainen ihminen ei voisi toimia osana ympäröivää yhteiskuntaa ilman suunnitelmallisuutta. (Simmel 2005, 30–32.) Väittämä E28. (Pidän tulevaisuuteni suunnittelemisesta ja valmistelemisesta?) liittyy suunnitelmallisuuden kautta osaksi älyperäisyyden mittaria. Väittämän vastausvaihtoehdot täytyi kääntää SPSS-ohjelmassa, jotta väittämä on samansuuntainen muiden mittarin väittämien kanssa.

Mittarin kaikkien väittämien vastausvaihtoehdot skaaloineen, frekvenssit, prosentuaaliset osuudet ja keskiarvot esittelevä taulukko on mukana liitteenä. Väittämän A GS1 c) keskiarvo on 4,96 skaalan ollessa 1-6. Vastanneista 42 % valitsi vastausvaihtoehdon 5: Melko samanlainen kuin minä, 33 % taas vaihtoehdon 6: Erittäin paljon samanlainen kuin minä ja 17 % valitsi vaihtoehdon 4: Jonkin verran samanlainen kuin minä. Ensimmäisen vaihtoehdon: Ei lainkaan samanlainen kuin minä valitsi ainoastaan yksi prosentti vastaajista. Vastaajista suurin osa kokee tasa-arvoisuuden olevan osa itseään, suurin osa vastaajista, 92 % sijoittuu kolmeen eniten väittämää ilmentävään luokkaan.

Väittämän A GS1 g) keskiarvo on 4,07 1 – 6 skaalalla. Vastanneista 32 % valitsi vaihtoehdon 5: Melko samanlainen kuin minä, 29 % vaihtoehdon 4: Jonkin verran samanlainen kuin minä ja 16 % vaihtoehdon 3: Vain hieman samanlainen kuin minä. Vähiten vastauksia, eli 4 % keräsi ensimmäinen vaihtoehto: Ei lainkaan samanlainen kuin minä. Tällöin suuri osa vastaajista kokee sääntöjen seuraamisen olevan ainakin jonkin verran osa itseään,

joskin vain 11 % kokee olevan erittäin paljon samanlainen väittämän kanssa. 77 % vastanneista sijoittuukin välille 3 – 5.

E28:san saa keskiarvokseen 3,65 skaalan ollessa 1 – 5. 48 % vastanneista sijoittuu luokkaan 4: Samaa mieltä, 25 % puolestaan kolmanteen: En samaa enkä eri mieltä ja 16 % viidenteen: Täysin samaa mieltä. Väittämän kanssa täysin eri mieltä oli vain 3 %. 64 % vastanneista on vähintään samaa mieltä väittämän kanssa, eli yli puolet vastanneista pitää tulevaisuutensa suunnittelemisesta.

5.2.2 Blaseerautuneisuuden mittari

Nykyaikainen blaseerautunut ihminen pyrkii murtamaan kylläntyneisyyden aiheuttaman tasaisen harmaan indifferenssin etsimällä yhä intensiivisempiä kokemuksia sekä stimulaatiota. Haemme jännitystä ja pyrimme eteenkin kokemusten ja stimulaation määrälliseen kasvattamiseen emmekä välttämättä kiinnitä niinkään huomiota niiden sisällölliseen laatuun. Hetkellinen jännitys voi nostaa blaseerautuneisuuden verhon väliaikaisesti, mutta lopulta pelkkä jännitys ei riitä asenteen hävittämiseen. Lopulta asenne palaa ja sen torjumi- seen tarvitaan entistä suurempia ponnistuksia. Jännityksen etsintä on siis suora seuraus luonnollisen jännitteen häviämisestä kylläntyneen ihmisen kokemuksesta. Puhtaan jännityksen etsintä on Simmelin mukaan seurausta rahatalouden kvantitatiivisesta suhteesta kaikkiin sen sisällä oleviin objekteihin, jolloin siis niiden ratkaisevaksi eroksi muodostuu ainoastaan niiden rahassa mitattava määrällinen ero. Tämä yhteys puolestaan sitoo blaseerautuneisuuden tiukasti nykyaikaisen suurkaupungin ja yhteiskunnan piirteeksi. (Simmel 2004, 257–259.) Simmelille siis nykyaikainen jännityksen etsiä näyttää olevan blaseerautuneen ihmisen erään ulottuvuuden malliesimerkki. Kuinka monta extreme-lajia nykyään on tarjolla, tai kuinka monta televisio-ohjelmaa jossa katsojille tarjotaan halpaa jännitystä televisio-ohjelman osallistujien syödessä eläviä hämähäkkejä tai syöksyessään ostoskärryllä jyrkkää rinnettä alas vain hetken kuuluisuuden ja rahapalkinnon toivossa. Jännityksen etsintä kuuluu siis erittäin kiinteästi simmeliläiseen blaseerautuneisuuteen, joten väittämät A. GS1. f) (Hän pitää yllätyksistä ja etsii uusia asioita, joita voisi tehdä. Hänestä on tärkeätä tehdä erilaisia asioita elämässään) ja A. GS1. o) (Hän etsii seikkailuja ja haluaa ottaa riskejä. Hän haluaa jännitystä elämäänsä.) ovat perustellusti osa blaseerautuneisuuden mitaria. Väittämien vastausvaihtoehdot oli jälleen mielekästä kääntää, jolloin blaseerautuneisuuden määrä kasvaa vastausvaihtoehdon luvun kasvaessa.

TAULUKKO 5 Blaseerautneisuuden mittari

A. GS1 f) Hän pitää yllätyksistä ja etsii uusia asioita, joita voisi tehdä. Hänestä on tärkeätä tehdä erilaisia asioita elämässään.

Vastausvaihtoehdot:	1. Ei lainkaan samanlainen kuin minä	2. Ei juuri lainkaan samanlainen kuin minä	3. Vain hieman samanlainen kuin minä	4. Jonkin verran samanlainen kuin minä	5. Melko samanlainen kuin minä	6. Erittäin paljon samanlainen kuin minä
Frekvenssi:	43	154	258	522	513	161
%:	2,6	9,3	15,7	31,6	31,1	9,7
Keskiarvo:	4,08					

A. GS1 o) Hän etsii seikkailuja ja haluaa ottaa riskejä. Hän haluaa jännitystä elämäänsä.

Vastausvaihtoehdot:	1. Ei lainkaan samanlainen kuin minä	2. Ei juuri lainkaan samanlainen kuin minä	3. Vain hieman samanlainen kuin minä	4. Jonkin verran samanlainen kuin minä	5. Melko samanlainen kuin minä	6. Erittäin paljon samanlainen kuin minä
Frekvenssi:	230	371	378	392	201	68
%:	14,0	22,6	23,1	23,9	12,3	4,1
Keskiarvo:	3,10					

E5. Yleisesti ottaen olen tyytyväinen itseeni?

Vastausvaihtoehdot:	1. Täysin samaa mieltä	2. Samaa mieltä	3. En samaa enkä eri mieltä	4. Eri mieltä	5. Täysin eri mieltä
Frekvenssi:	314	1209	260	101	9
%:	16,6	63,9	13,7	5,3	0,5
Keskiarvo:	2,09				

E21. Tunsitte itsenne ikävystyneeksi?

Vastausvaihtoehdot:	1. En ollenkaan tai vain pienen osan ajasta	2. Osan ajasta	3. Suurimman osan ajasta	4. Kaiken aikaa tai lähes kaiken aikaa
Frekvenssi:	1421	409	48	11
%:	75,2	21,6	2,6	0,6
Keskiarvo:	1,28			

Blaseerautunut ihminen voi lopulta menettää myös omanarvon tunteensa, joka on seurausta kokemusten tarjoamien sisältöjen sekä muotojen torjumisesta. Tällöin ihminen lopulta menettää ensin koko objektiivisen ympäristön merkityksen ja ennen pitkään myös oman arvon tunteensa. (Simmel 2005, 35.) Siispä E5. (Yleisesti ottaen olen tyytyväinen itseeni?) on mukana mittaamassa juuri tätä prosessia.

Kylläntynyt ihminen näkee kaikki harmaan sävyissä eikä havaitse enää asioiden erojen merkitystä, vaan on tylsistynyt niiden edessä. Asioiden ero ja arvo ja siis lopulta asiat itsensä koetaan merkitykseltään vähäisiksi. Blaseerautuneelle maailma näyttäytyy tasapaksu- na ja latteana eikä yksikään asia nouse joukosta muita korkeammalle. (Simmel 2005, 33–34) Simmelin kuvaus blaseerautuneen ihmisen mielentilasta on totaalisen ikävystymisen kuvaus, jossa mikään ei pakene tylsistymisen kentän ulkopuolelle. Blasè-asenteen arki- sempi ilmaisu voisi hyvinkin olla ikävystyneisyys, jolloin siis E21. (Tunsitte itsenne ikä- vystyneeksi?) on oikeutetusti mukana mittarissa.

Väittämän A. GS1 f) keskiarvo on 4,08 skaalalla 1 – 6. Vastaajista 32 % valitsi vaihtoeh- don 4: Jonkin verran samanlainen kuin minä, 31 % vaihtoehdon 5: Melko samanlainen kuin minä ja 16 % päätyi vaihtoehtoon 3: Vain hieman samanlainen kuin minä. Vähiten vastauksia, vain 3 %, keräsi vaihtoehto 1: Ei lainkaan samanlainen kuin minä. Vastaajista 78 % sijoittuu välille 3 – 5, joten vastaajat kokevat pitävänsä yllätyksistä, mutteivät kui- tenkaan koe sen olevan erittäin suuri osa itseään, sillä vain 10 % vastaajista valitsi vaihto- ehdon 6: erittäin paljon samanlainen kuin minä.

A. GS1 o):n keskiarvo on 3,10 skaalalla 1 – 6. 24 % vastaajista kokee väittämän olevan jonkin verran samanlainen itsensä kanssa valitessaan vastausvaihtoehdon 4, 23 % puoles- taan valitsivat vaihtoehdon 3: Vain hieman samanlainen kuin minä. ja samoin 23 % vasta- sivat 2: Ei juuri lainkaan samanlainen kuin minä. Vähiten vastauksia keräsi vaihtoehto 6: Erittäin paljon samanlainen kuin minä, vain 4 %. 69 % vastaajista sijoittuu välille 2 – 4, joten vastaajat kokevat seikkailunhalun olevan vain osaksi osa itseään jos ollenkaan.

Väittäjä E5. saa keskiarvokseen 2,09 skaalalla 1 – 5. Vastaajista 64 % valitsi vaihtoehdon 2: Samaa mieltä, 17 % vaihtoehdon 1: Täysin samaa mieltä ja 14 % vaihtoehdon 3: En samaa enkä eri mieltä. Vastaajista vain 0,5 % oli väittämän kanssa Täysin eri mieltä, ja valitsi vaihtoehdon 5. Vastaajat ovat siis yleisesti ottaen tyytyväisiä itseensä, 81 % vastaa- jista sijoittuu luokkiin 1 – 2.

E.21:n keskiarvo on 1,28 skaalan ollessa 1 – 4. 75 % vastaajista sijoittuu vaihtoehtoon 1: En ollenkaan tai vain pienen osan ajasta, 22 % valitsi vaihtoehdon 2: Osan ajasta ja 3 % vaihtoehdon 3: Suurimman osan ajasta. Vain 1 % vastaajista valitsi vaihtoehdon 4: Kaiken aikaa tai lähes kaiken aikaa. Suurin osa vastaajista ei siis tuntenut ikävystyneisyyttä lainkaan.

5.2.3 Varautuneisuuden mittari

TAULUKKO 6 Varautuneisuuden mittari

E12. Tunsitte itsenne yksinäiseksi?					
Vastausvaihtoehdot:	1. En ollenkaan tai vain pienen osan ajasta	2. Osan ajasta	3. Suurimman osan ajasta	4. Kaiken aikaa tai lähes kaiken aikaa	
Frekvenssi:	1474	337	55	25	
%:	77,9	17,8	2,9	1,3	
Keskiarvo:	1,28				
E45. Tunnen yhteenkuuluvuutta asuinalueeni ihmisiin?					
Vastausvaihtoehdot:	1. Täysin samaa mieltä	2. Samaa mieltä	3. En samaa enkä eri mieltä	4. Eri mieltä	5. Täysin eri mieltä
Frekvenssi:	153	808	567	288	69
%:	8,1	42,8	30,1	15,3	3,7
Keskiarvo:	2,63				

Simmel näkee varautuneisuuden liian pitkälle vietyinä aiheuttavan yksinäisyyttä, sillä varautuneisuus ja lievä aversio toisia ihmisiä kohtaan synnyttävät myös kaupungille tyypillisen persoonallisen vapauden tunteen. Tämän vapauden kääntöpuoli on taas yksinäisyys, sillä Simmelille vapaus ei suinkaan tarkoita automaattisesti positiivisia asioita, vaikka se mahdollistaa yksilön kannalta myös positiivisen kehityksen kohti yksilöllistä ainutkertaisuutta. (Noro 1991, 129–132.) Sen varjopuolena on kuitenkin yksinäisyys jonka kaltaista ei löydy muualta kuin nykyaikaisen kaupungin kaduilta (Simmel 2005, 39). Tällöin siis

väittämä E12. (Tunsitte itsenne yksinäiseksi?) kuuluu varautuneisuuden mittariin, vaikkakin yksinäisyys voi tietenkin johtua muistakin seikoista kuin varautuneisuudesta muita ihmisiä kohtaan, jolloin väittämä on jollakin tasolla ongelmallinen mittarin osa, mutta sen poisjättäminen mittarista jättäisi varautuneisuuden patologisen puolen täysin mittarin ulkopuolelle joka taas olisi huomattavasti suurempi ongelma kuin väittämän liiallinen yleisyys.

Nykyaikainen ihminen vastaa kaupunkien ihmisvilinään negatiivisella varautuneisuudella, sillä jos jokaiseen vastaantulijaan suhtautuisi avoimen tunteellisesti, kuten pienessä tiiviissä yhteisössä, niin ihmisen maailma pirstoutuisi pelkästä kohtaamisten määrästä. Sen sijaan puolustaudumme suhtautumalla ihmisiin varautuneesti jopa ajoittain lievää vastenmielisyyttä tuntien. Tästä johtuen emme välttämättä tunne naapureitamme edes ulkonäöltä. Sen vuoksi suurkaupunkilaisten elämäntapa saattaa näyttää ulkopuoliselle kylmältä ja tunteettomalta, vaikka kyseessä on nykyaikaisen elämäntavan keskeisimmästä mahdollistajasta. (Simmel 2005, 35.) Varautuneisuuden käsite itsessään tuo kaupunkilaisen suhtautumisen lähelle toista Simmelin teoretisointia, muukalaisuutta. Muukalainen on jotakin yhtä aikaisesti lähellä ja kaukana olevaa. Hänessä kiteytyy vaeltajan irrallisuus, vaikka hän olisikin jäänyt paikalleen ryhmän jäseneksi. Potentiaalisesti muukalainen voi yhä lähteä milloin tahansa sen hetkisestä alueellisesta tai sosiaalisesta ryhmittymästä niin kuin historiallinen kulkukauppias muukalainen on yhtäaikaisesti lähellä ja kaukana – irrallinen mutta yhteisön jäsen. (Simmel 2005, 76–77, 79.) Varautuneessa kaupunkien ilmapiirissä naapurimme ja asuinalueen ihmiset näyttävät asettuvan hyvin lähelle muukalaisen roolia, sillä usein meitä yhdistää vain juuri yleiset inhimilliset piirteet, koska varautuneina emme hae lähempää kontaktia, vaan pitäydymme tietyn etäisyyden päässä. Tällöin yhteenkuuluvuuden tunne asuinalueen muihin ihmisiin kyseenalaistuu, sillä heidän voisivat olla sinänsä keitä tahansa, ja eräässä mielessä ovatkin keitä tahansa toteuttamassa yleisesti jaettuja elämäntapoja. Väittämä E45 (Tunnen yhteenkuuluvuutta asuinalueeni ihmisiin?) tuo esille tätä varautuneisuuden ulottuvuutta, vaikka yhteenkuuluvuuteen ja eteenkin sen haasteisiin liittyy selkeästi muita mahdollisia elementtejä kuin varautuneisuus, niin yhteenkuuluvuus on kuitenkin selkeästi yhteydessä varautuneisuuteen, jolloin sen poisjättäminen olisi suurempi ongelma.

Väittämä E12. saa keskiarvokseen 1,28 skaalalla 1 – 4. 78 % prosenttia vastaajista vastasi väitteeseen vaihtoehdolla 1: En ollenkaan tai vain pienen osan ajasta, 18 % puolestaan valitsivat vaihtoehdon 2: Osan ajasta ja 3 % vaihtoehdon 3: Suurimman osan ajasta. Ainoas-

taan 1 % vastaajista tunsi itsensä yksinäiseksi kaiken aikaa tai lähes kaiken aikaa. Yleisesti vastaajat siis eivät tunteneet itseään yksinäiseksi.

Väittämän E45 keskiarvo on 2,63 skaalalla 1 – 5. 43 % vastaajista oli samaa mieltä väittämän kanssa ja valitsivat täten vaihtoehdon 2: Samaa mieltä, 30 % valitsivat väittämän 3: En samaa enkä eri mieltä ja 15 % päätyi vaihtoehtoon 4: Eri mieltä. Vähiten vastauksia kertyi väittämään 5: Täysin eri mieltä, jonka valitsi vain 4 % vastaajista. Vastaajat tuntevat siis ainakin jonkinlaista yhteenkuuluvuutta asuinalueensa ihmisiin tai eivät koe yhteenkuuluvuutta tai sen erityistä puutetta, sillä 73 % vastaajista kuuluu joko luokkaan kaksi tai kolme.

5.2.4 Yksilöllisen erottautumisen mittari

Nykyaikaisessa yhteiskunnassa yksilön on pyrittävä aktiivisesti erottautumaan joukosta, sillä objektiivinen kulttuuri ja ihmisten kohtaamisen määrä ja nopeus uhkaavat hukuttaa yksilön alleen. Taistellakseen omasta paikastaan ihmisen on korostettava identiteettinsä kaikkein persoonallisinta ja omalaatuisinta ulottuvuutta. Omaperäisyys sekä sen laadullisen korostaminen voi luoda yksilölle jonkin oman alueen kaiken myllerryksen keskellä, vaikkei sitä alun alkaen olisi lainkaan ollut näköpiirissä. Toisten ihmisten huomiota ja paikkaa yhteiskunnassa on siis pyrittävä aktiivisesti hakemaan erottamalla tasapäisestä massasta. (Simmel 2005, 42–43.) Tällöin siis väittämät GS1. a), GS1. i) sekä GS1. m) muodostavat perustellusti yksilöllisen erottautumisen mittarin. Väittämien GS1. a) ja GS1. m) vastausvaihtoehdot on käännetty kun taas GS1. i):n väittämä on mentaliteettiin nähden käänteinen jolloin vastausvaihtoehdot ei tarvitse kääntää.

Väittämä A. GS1 a):n keskiarvo on 4,28 skaalan ollessa 1 – 6. 32 % vastaajista valitsi vastausvaihtoehdon 4: Jonkin verran samanlainen kuin minä, samoin 32 % valitsi vaihtoehdon 5: Melko samanlainen kuin minä, kun taas 14 % päätyivät vaihtoehtoon 3: Vain hieman samanlainen kuin minä ja vaihtoehtoon 6: Erittäin paljon samanlainen kuin minä. 2 % vastaajista ei kokenut lainkaan samankaltaisuutta väitteen kanssa ja valitsivat vaihtoehdon 1: Ei lainkaan samanlainen kuin minä. Suurin osa vastaajista koki väitteen kuvaavaan heitä ainakin jonkin verran tai melko paljon, yleisesti ottaen vastaajat siis mielsivät luovuuden sekä ideoiden tuottamisen tärkeiksi itselleen.

TAULUKKO 7 Yksilöllisen erottautumisen mittari

A. GS1 a) Ideoiden tuottaminen ja luovuus ovat hänelle tärkeitä. Hän haluaa tehdä asiat omaperäisesti.

Vastausvaihtoehdot:	1. Ei lainkaan samanlainen kuin minä	2. Ei juuri lainkaan samanlainen kuin minä	3. Vain hieman samanlainen kuin minä	4. Jonkin verran samanlainen kuin minä	5. Melko samanlainen kuin minä	6. Erittäin paljon samanlainen kuin minä
Frekvenssi:	27	98	238	528	524	232
%:	1,6	5,9	14,4	32,1	31,8	14,1
Keskiarvo:	4,28					

A. GS1 i) Hänestä on tärkeätä olla nöyrä ja vaatimaton. Hän ei pyri keräämään huomiota osakseen.

Vastausvaihtoehdot:	1. Erittäin paljon samanlainen kuin minä	2. Melko samanlainen kuin minä	3. Jonkin verran samanlainen kuin minä	4. Vain hieman samanlainen kuin minä	5. Ei juuri lainkaan samanlainen kuin minä	6. Ei lainkaan samanlainen kuin minä
Frekvenssi:	136	440	563	316	152	36
%:	8,3	26,8	34,2	19,2	9,2	2,2
Keskiarvo:	3,01					

A. GS1 m) Menestyminen on hänelle tärkeätä. Hän haluaa, että hänen saavutuksensa huomataan.

Vastausvaihtoehdot:	1. Ei lainkaan samanlainen kuin minä	2. Ei juuri lainkaan samanlainen kuin minä	3. Vain hieman samanlainen kuin minä	4. Jonkin verran samanlainen kuin minä	5. Melko samanlainen kuin minä	6. Erittäin paljon samanlainen kuin minä
Frekvenssi:	113	318	367	475	293	74
%:	6,9	19,4	22,4	29,0	17,9	4,5
Keskiarvo:	3,45					

A. Gs1 i):n skaala on 1 – 6 ja keskiarvo väittämällä on 3,01. 34 % vastaajista valitsi vaihtoehdon 3: Jonkin verran samanlainen kuin minä, 27 % päätyi vaihtoehtoon 2: Melko samanlainen kuin minä ja 19 % vastasi väittämään vaihtoehdolla 4: Vain hieman samanlainen kuin minä. Vain 2 % vastaajista valitsi vaihtoehdon 6: Ei lainkaan samanlainen kuin minä. 80 % vastaajista sijoittuu väittämiin 2 – 4, joten yleisesti suurin osa vastaajista kokee

nöyryyden ja vaatimattomuuden olevan osa ainakin jollakin tavalla osa itseään, joskaan ei välttämättä erittäin iso osa, väittämän 1: Erittäin paljon samankaltainen kuin minä valitsi vain 8 % vastaajista.

A. GS1 m) saa keskiarvokseen 3,45 skaalalla 1 – 6. Vastauksista suurin osa, 29 %, kertyi väittämälle 4: Jonkin verran samanlainen kuin minä. 22 % vastaajista puolestaan valitsi vaihtoehdon 3: Vain hieman samanlainen kuin minä ja 19 % päätyi vaihtoehtoon 2: Ei juuri lainkaan samanlainen kuin minä. Ainoastaan 5 % vastaajista valitsi vaihtoehdon 6: Erittäin paljon samanlainen minä. Vastaaajat kokivat siis menestymisen ja siitä seuraavan huomion jossain määrin tärkeäksi itselleen, kokonaisuuden kallistuessa kuitenkin hieman väitteen merkitsemättömyyden suuntaan.

5.3 Mittareiden ristiintaulukoinnit asuinalueiden ja ikäluokkien kanssa

Lähtökohtaisesti tärkein aineiston osa tutkimukselleni on selvitys vastaajien asuinalueesta, sillä tarjoaahan se suoraan mahdollisuuden verrata erilaisissa ja erikokoisissa yhteisöissä asuvien asenteita. Täten ristiintaulukoimalla mittarit asuinalueen selvittävän kysymyksen kanssa saan suoraan vastauksen ensisijaiseen tutkimuskysymykseeni: Simmelin kaupunkilaisen mentaliteetin vallitsevuuden vertailu kaupunkien ja maalaiskaupunkien välillä ja mahdollisten eroavaisuuksien selvittäminen aineiston sallimissa rajoissa.

Seuraavaksi tarkastelen mittareiden ristiintaulukointeja niin asuinalueiden kuin ikäluokkienkin suhteen niiden mittareiden osien osalta joissa on syntynyt tilastollisesti merkitseviä eroavaisuuksia. Niiden osalta tarkastelen myös yksisuuntaisen varianssianalyysin tuottamia tuloksia. Kaikki ristiintaulukoinnin sekä varianssianalyysin taulukot ovat mukana liitteissä.

5.3.1 Älyperäisyys ja asuinalueet

TAULUKKO 8 Älyperäisyyden ja asuinalueen tunnusluvut

Mittarin osat	Ristiintaulukoinnin tilastollinen merkitsevyys	Pearson Square	Chi-Square	Asuinalueiden vastauksien keskiarvot	ETA-neliö
<i>A. GSI c) Hänestä on tärkeätä, että kaikkia maailman ihmisiä kohdellaan tasa-arvoisesti.</i>	0,42	20,58		4,88 – 5,06	0,003
<i>A. GSI g) Hänen mielestään ihmisten pitää tehdä, kuten käsketään.</i>	0,000	52,20		3,79 – 4,27	0,020
<i>E28. Pidän tulevaisuuteni suunnittelemisesta ja valmistelemisestä?</i>	0,26	19,25		3,57 – 3,71	0,003

Älyperäisyyden mittarin ristiintaulukointi asuinalueen selvittävän kysymyksen kanssa ei tuottanut tilastollisesti merkitseviä eroavaisuuksia kuin yhden mittarin osan kohdalla: **A. GSI g) Hänen mielestään ihmisten pitää tehdä, kuten käsketään. Hänen mielestään sääntöjä pitää noudattaa aina, vaikka kukaan ei ole näkemässä.** Väittämän ja asuinalueen ristiintaulukoinnin taulukosta paljastuu kuitenkin, ettei asuinalueiden välillä ole suuria eroja väitteeseen suhtautumisessa, vaan jokaisen asuinalueen kohdalla n. 50 – 60 % vastaajista sijoittuu vaihtoehdoille 4-5. Ristiintaulukointi on tilastollisesti erittäin merkitsevä ja Pearson Chi-Square saa arvon 52,20.

Varianssianalyysin ETA:n neliö saa arvokseen vain 2 %. Tämän lisäksi kaikkien asuinalueiden keskiarvot ovat välillä 3,79 – 4,27. Pienin keskiarvo on suuressa kaupungissa asuvilla ja suurin keskiarvo maaseudun asukkailla. Keskiarvo nousee aina asuinalueen muuttuessa maaseutumaisemmaksi, joten pientä muutosta asuinalueiden välillä on, mutta se on hyvin vähäistä.

Tämän aineiston valossa simmeliläistä formaalia oikeustajua esiintyy hieman enemmän pienemmillä asuinalueilla, mutta erot eivät ole merkittäviä. Kun huomioidaan etteivät muut älyperäisyyden mittarin osat tuottaneet lainkaan tilastollisesti merkitseviä eroja erilaisten

asuinympäristöjen välille, niin voidaan todeta simmeliläisen älyperäisyyden mentaliteetin olevan kokonaisuudessaan riippumaton asuinalueesta.

5.3.2 Älyperäisyys ja ikäluokat

TAULUKKO 9 Älyperäisyyden ja ikäluokkien tunnusluvut

Mittarin osat	Ristiintaulukoinnin tilastollinen merkitsevyys	Pearson Chi-Square	Asuinalueiden keskiarvot	ETA-neliö
A. GS1 c) <i>Hänestä on tärkeätä, että kaikkia maailma ihmisiä kohdellaan tasa-arvoisesti.</i>	0,393	31,46	4,88 – 5,14	0,004
A. GS1 g) <i>Hänen mielestään ihmisten pitää tehdä, kuten käsketään.</i>	0,000	143,20	3,72 – 4,56	0,043
E28. <i>Pidän tulevaisuuteni suunnittelemisesta ja valmistelemisesta?</i>	0,000	93,22	3,31 – 3,85	0,038

Älyperäisyyden mittarista väitteet A. GS1 g): ”*Hänen mielestään ihmisten pitää tehdä, kuten käsketään.*” sekä E28: ”*Pidän tulevaisuuteni suunnittelemisesta ja valmistelemisesta?*” tuottivat ristiintaulukoinnilla tilastollisesti merkitseviä eroja ikäluokkien välille. Molempien väittämien ristiintaulukointi on tilastollisesti erittäin merkitsevä. Väittämän A. GS1 g) Pearson Chi-Square arvo on 143,20 ja väittämän E28 93,22.

Väittämän A. GS1 g) ristiintaulukoinnissa kaksi vanhinta ikäluokkaa painottuvat vastausvaihtoehtoihin 4-6, prosentuaalisesti eniten vastauksia on vaihtoehdolla 5: ”*Melko samanlainen kuin minä?*”. Vanhemmat ikäluokat kokevat siis itsensä enemmän samankaltaiseksi väitteen kanssa kuin nuoremmat ikäluokat, sillä luokissa 1970–1979 ja 1980–1989 prosentuaalisesti eniten vastauksia kertyi vaihtoehdolle neljä ja nuorimman ikäluokan vastaukset painottuvat vaihtoehdolle 3: ”*Vain hieman samanlainen kuin minä?*”. Väittämän ETA:n neliö on 4 %, ja luokkien keskiarvot ovat välillä 3,72 – 4,56, joista korkein on vanhimmalla ikäluokalla.

Väittämän E28 vastaukset ovat jakaantuneet kaikissa ikäluokissa samalla tavalla eikä eroavaisuuksia ole juuri lainkaan. Prosentuaalisesti eniten vastauksia on jokaisessa luokassa vaihtoehdolla 4: ”*Samaa mieltä*” ja toiseksi eniten vaihtoehdolla 3: ”*En samaa enkä eri mieltä*”. Väittämän ETA:n neliö saa arvokseen 3,8 %, joten selitysarvo ei ole kovin korkea. Väittämän keskiarvot ovat välillä 3,31 – 3,85.

Kaiken kaikkiaan iällä ei siis ole juurikaan vaikutusta älyperäisyyteen, sillä ainoastaan yksi mittarin osa tuotti edes jonkinlaisia vaihteluita ikäluokkien vastauksissa.

5.3.3 Blaseerautuneisuus ja asuinalueet

TAULUKKO 10 Blaseerautuneisuuden ja asuinalueiden tunnusluvut

Mittarin osat	Ristiintaulukoinnin tilastollinen merkitsevyys	Pearson Chi-Square	Asuinalueiden vastauksien keskiarvot	ETA-neliö
A. GSI f) Hän pitää yllätyksistä ja etsii uusia asioita, joita voisi tehdä. Hänestä on tärkeätä tehdä erilaisia asioita elämässään.	0,003	41,48	3,91 – 4,28	0,013
A. GSI o) Hän etsii seikkailuja ja haluaa ottaa riskiä. Hän haluaa jännitystä elämänsä.	0,63	30,44	2,90 – 3,30	0,010
E5. Yleisesti ottaen olen tyytyväinen itseeni?	0,84	10,47	2,06 – 2,12	0,001
E21. Tunsitte itseenne ikävystyneeksi?	0,18	16,29	1,24 – 1,32	0,003

Samoin kuin älyperäisyyden mittari blaseerautuneisuus ja asuinalueen ristiintaulukointi tuotti vain yhden mittarin osan kohdalla tilastollisesti merkitseviä eroja asuinalueiden välille, **A. GSI f)** ”*Hän pitää yllätyksistä ja etsii uusia asioita, joita voisi tehdä. Hänestä on tärkeätä tehdä erilaisia asioita elämässään*” p-arvo on 0,003 ja Pearson Chi-Square 41,48.

Kaikkien asuinalueiden kohdalla suurin osa vastaajista päätyi vastauksessaan vaihtoehtoon 4: jonkin verran samanlainen kuin minä tai vaihtoehtoon 5: melko samanlainen kuin minä. N. 60 % vastaajista sijoittuu näihin vaihtoehtoihin kaikkien asuinalueiden kohdalla.

ETA:n neliön arvo on vain 1,3 % ja eri alueiden keskiarvot sijoittuvat välille 3,97 – 4,25, joten keskiarvojen erot jäävät todella pieniksi. Kun otetaan huomioon, ettei muut mittarin osat tuottaneet lainkaan tilastollisesti kiinnostavia eroja asuinalueiden välille, niin voidaan todeta, ettei blaseerautuneisuuden mentaliteetti kokonaisuudessaan ole riippuvainen asuinpaikasta.

5.3.4 Blaseerautuneisuus ja ikäluokat

Blaseerautuneisuuden mittarin osista kolme, A. GS1 f), A. GS1 o) ja E5 tuotti tilastollisesti erittäin merkitseviä eroja ristiintaulukoinnissa ikäluokkien kanssa. Neljäs mittarin osa, E21. tuotti puolestaan tilastollisesti melkein merkitseviä eroja luokkien välille, mutta väitteiden E5 ja E21 ristiintaulukoinnit eivät ole tilastollisesti päteviä. Väitteen E5 soluista kahdeksan(22,9 %) odotusarvo on pienempi kuin viisi ja pienin odotusarvo on 0,31. Samoin väitteen E21 soluista kahdeksan(28,6 %) odotusarvo on pienempi kuin viisi ja pienin odotusarvo on 0,33. Myöskään Oneway ANOVA – testi ei antanut tilastollisesti kiinnostavia tuloksia E5 tai E21 kohdalla. Väitteen A GS1 f) Pearson Chi-Square on 161, 48 ja väitteen A. GS1 o) 344,62.

Väitteen A GS1 f) kohdalla ikäluokkien vastaukset jakautuivat melko samankaltaisesti. Prosentuaalisesti eniten vastauksia kertyi joko vaihtoehdolle 4: ”Jonkin verran samanlainen kuin minä” tai vaihtoehdolle 5: ”*Melko samanlainen kuin minä*” ja toiseksi eniten samoille vaihtoehdoille. Huomion arvoista on kuitenkin, että kahden nuoremmin luokan eniten vastauksia keränneen vaihtoehdon prosentuaaliset määrät ovat selkeästi suurempia kuin vanhemmilla ikäluokilla. Nuorimmasta ikäluokasta 48 % valitsi vaihtoehdon viisi. Vaikka vastauksien painopiste on jakautunut samoille vaihtoehdoille, niin kuitenkin myöhemmin syntyneillä ikäluokilla vastaukset ovat painottuneet muita enemmän niihin vaihtoehtoihin. Täten siis nuoremmat ikäluokat samaistuvat väitteeseen vanhempia yhtenäisemmin. ETA:n neliö väitteelle on 7,5 % ja luokkien keskiarvot ovat välillä 3,54 – 4,63 matalimman arvon ollessa luokalla 1909 – 1939 ja korkeimman luokalla 1990 – 1991. Täten siis iällä on jonkin verran vaikutusta väitteeseen suhtautumiseen. Mitä vanhempi niin sitä todennäköi-

semmin kokee vähemmän samankaltaisuutta väitteen kanssa kuin nuorempi, ja tältä osin he ilmentävät simmeliläistä blaseerautuneisuutta vähemmän kuin nuoret.

TAULUKKO 11 Blaseerautuneisuuden ja ikäluokkien tunnusluvut

Mittarin osat	Ristiintaulukoinnin tilastollinen merkitsevyys	Pearson Square	Chi-	Asuinalueiden keskiarvot	ETA-neliö
A. GS1 f) Hän pitää yllätyksistä ja etsii uusia asioita, joita voisi tehdä. Hänestä on tärkeitä tehdä erilaisia asioita elämässään.	0,000	161,48		3,54 – 4,63	0,075
A. GS1 o) Hän etsii seikkailuja ja haluaa ottaa riskejä. Hän haluaa jännitystä elämänsä.	0,000	344,62		2,30 – 4,31	0,17
E5. Yleisesti ottaen olen tyytyväinen itseeni?	0,000	94,62		2,00 – 2,20	0,01
E21. Tunsitte itsenne ikävystyneeksi?	0,014	33,75		1,23 – 1,36	0,008

Väite A GS1 o) muodostaa selkeän riippuvuuden iän ja väitteeseen suhtautumisen välille, sillä vanhimpien ikäluokkien vastauksien prosentuaalinen enemmistö kasautuu vaihtoehdoille 1-3, kun taas nuorempien ikäluokkien vastaukset kertyvät vaihtoehdoille 3-5. Nuoremmat ikäluokat samaistuvat väitteeseen selkeästi vanhempia enemmän. ETA:n neliö saa arvokseen 17 %, joten selitystasetta voidaan pitää korkeana yhdelle muuttujalle. Vastauksien keskiarvot ovat välillä 2,30 – 4,31, jossa siis matalin on luokalla 1909 – 1939 ja korkein luokalla 1990 – 1991. Väitteen ja iän välillä on siis selkeä riippuvuus. Nuoremmat ikäluokat ilmentävät tässäkin mittarin osassa blaseerautuneisuutta enemmän kuin vanhemmat ikäluokat. Blaseerautuneisuuden voidaan todeta olevan uutuuden viehätysten, erilaisten kokemusten ja jännittävyyden osalta riippuvainen iästä.

5.3.5 Varautuneisuus ja asuinalueet

TAULUKKO 12 Varautuneisuuden ja asuinalueiden tunnusluvut

Mittarin osat	Ristiintaulukoinnin tilastollinen merkitsevyys	Pearson Chi-Square	Asuinalueiden keskiarvot	ETA-neliö
<i>E12. Tunsitte itsenne yksinäiseksi?</i>	0,093	18,81	1,23 – 1,34	0,005
<i>E45. Tunnen yhteenkuuluvuutta asuinalueeni ihmisiin?</i>	0,000	144,01	2,20 – 2,97	0,067

Varautuneisuuden mittarin toisen väittämän E45 ”*Tunnen yhteenkuuluvuutta asuinalueeni ihmisiin?*” ja asuinalueen ristiintaulukointi on tilastollisesti erittäin merkitsevä Pearson Chi-Squaren ollessa 144,01, mutta ensimmäinen mittarin osa E12 ”*Tunsitte itsenne yksinäiseksi?*” ei ole tilastollisesti lainkaan merkitsevä.

Väittämän E45 kohdalla suurin osa vastaajista asettuu jokaisen asuinalueen kohdalla vaihtoehdolle 2: ”samaa mieltä” ja 3: ”en samaa enkä eri mieltä”. Prosentuaalisesti eniten vastauksia on vaihtoehdolla kaksi ja toiseksi eniten vaihtoehdolla kolme. Sen jälkeisissä prosentteissa on eroa siten, että maaseudulla kolmanneksi sijoittuu vaihtoehto 1: ”täysin samaa mieltä”, kun muilla asuinalueilla kolmantena on 4: ”eri mieltä”. Joten vaikka pääasiallisia eroja asuinalueiden välillä ei juuri ole, niin maaseudun vastaukset painottuvan hieman enemmän yhteenkuuluvuuden puolelle. ETA:n neliö on 6,7 % ja keskiarvot sijoittuvat välille 2,20 – 2,97. Pienin arvo on maaseudulla ja suurin suurella kaupungilla, joten keskiarvojenkin mukaan asuinalueiden välillä on pientä eroavaisuutta.

Toisaalta varautuneisuuden mittarin toinen väittäjä joka ilmentää mentaliteetin patologista puolta ei aineiston valossa riipu asuinympäristöstä, mutta yhteenkuuluvuuden tunne joka ilmentää simmeliläistä varautuneisuutta yksinäisyyttä yleisemmällä tasolla näyttää olevan vähäisesti riippuvainen asuinympäristöstä. Riippuvuuden ollessa kuitenkin niin pieni, voidaan todeta, ettei asuinalueella ole juurikaan vaikutusta varautuneisuuden mentaliteettiin.

5.3.6 Varautuneisuus ja ikäluokat

TAULUKKO 13 Varautuneisuuden ja ikäluokkien tunnusluvut

Mittarin osat	Ristiintaulukoinnin tilastollinen merkitsevyys	Pearson Square	Chi-	Asuinalueiden keskiarvot	ETA-neliö
<i>E12. Tunsitte itsenne yksinäiseksi?</i>	0,006	36,36		1,22 – 1,40	0,011
<i>E45. Tunnen yhteenkuuluvuutta asuinalueeni ihmisiin?</i>	0,000	192,52		2,35 – 2,92	0,071

Varautuneisuuden mittarista vain väite **E45. Tunnen yhteenkuuluvuutta asuinalueeni ihmisiin?** tuottaa ristiintaulukoinnissa ikäluokkien kanssa tilastollisesti päteviä tuloksia. Väittämän E12 kohdalla ristiintaulukointi ei ole pätevä. Oneway ANOVA – testi ei myöskään anna kiinnostavia tuloksia väittämän kohdalla. Väittämän **E45.** ristiintaulukointi on tilastollisesti erittäin merkitsevä ja sen Pearson Chi-Square on 192,52.

Vanhemmat ikäluokat ovat väittämän kanssa enemmän samaa mieltä kuin nuorimmat ikäluokat, sillä välillä 1909 – 1979 olevien luokkien vastaukset painottuvat vaihtoehtoon 2: ”*Samaa mieltä*” ja nuorempien luokkien vastaukset painottuvat vaihtoehtoon 3: ”*En samaa enkä eri mieltä*”, joka on vanhemmilla ikäluokilla toiseksi eniten vastauksia kerännyt luokka. Väittämän ETA:n neliön arvo on 7,1 % ja keskiarvot ovat välillä 2,35 – 3,14. Pienin keskiarvo on 1909 – 1939 syntyneiden luokalla ja suurin 1990 – 1991 syntyneiden luokalla. Vanhemmat ikäluokat tuntevat siten jonkin verran enemmän yhteenkuuluvuutta asuinalueensa ihmisiin, ja täten ilmentävät vähemmän varautuneisuuden mentaliteettiä kuin kaksi nuorinta ikäluokkaa. Täten siis varautuneisuuden mentaliteetti on osin iästä riippuvainen, ja huomionarvoista on, että riippuvuus on samansuuntaista kuin blaseerautuneisuuden tiettyillä osilla.

5.3.7 Yksilöllisen erottautumisen ristiintaulukointi asuinalueen kanssa

TAULUKKO 14 Yksilöllisen erottautumisen ja asuinalueiden tunnusluvut

Mittarin osat	Ristiintaulukoinnin tilastollinen merkitsevyys	Pearson Chi-Square	Asuinalueiden keskiarvot	ETA-neliö
A. GS1 a) <i>Ideoiden tuottaminen ja luovuus ovat hänelle tärkeitä. Hän haluaa tehdä asiat omaperäisesti.</i>	0,003	41,54	4,16 – 4,45	0,009
A. GS1 i) <i>Hänestä on tärkeätä olla nöyrä ja vaatimaton. Hän ei pyri keräämään huomiota osakseen.</i>	0,02	35,28	2,90 – 3,21	0,009
A. GS1 m) <i>Menestyminen on hänelle tärkeätä. Hän haluaa, että hänen saavutuksensa huomataan.</i>	0,62	17,52	3,35 – 3,61	0,004

Yksilöllisen erottautumisen sekä asuinympäristön ristiintaulukointi tuotti kahden mittarin osan kohdalla tilastollisesti merkitseviä tuloksia. Väite **A. GS1 a)** *Ideoiden tuottaminen ja luovuus ovat hänelle tärkeitä. Hän haluaa tehdä asiat omaperäisesti.* on tilastollisesti merkitsevä. P-arvo on 0,003 ja Pearson Chi-Square on 41,54. Väite **A. GS1 i)** *”Hänestä on tärkeätä olla nöyrä ja vaatimaton. Hän ei pyri keräämään huomiota osakseen.”* on tilastollisesti melkein merkitsevä. Sen p-arvo on 0,02 ja Pearson Chi-Square 35,28.

Väitteen A GS1 a) on tilastollisesti merkitsevä, mutta kovin suuria eroja asuinalueiden välillä ei ole. Suurin osa vastaajista on valinnut joko vaihtoehdon 4: *”jonkin verran samanlainen kuin minä”* tai vaihtoehdon 5: *”melko samanlainen kuin minä”*. Lievää painotusta vastauksista löytyy siten, että suuressa kaupungissa tai suuren kaupungin lähiöissä asuvien vastauksia on prosentuaalisesti kolmanneksi eniten vaihtoehdossa 6: *”erittäin samanlainen kuin minä”*, ja pienempien asuinalueiden vastauksia on puolestaan kolmanneksi eniten vaihtoehdossa 3: *”vain hieman samanlainen kuin minä”*. ETA:n neliö jää kuitenkin yhteen

prosenttiin ja eri asuinalueiden keskiarvot ovat välillä 4,24 – 4,44. Täten siis asuinympäristöllä on lopulta vain hyvin pieni vaikutus ihmisten haluun olla omaperäinen.

Myöskään väittämä A GS1 i) ei tuota asuinalueiden välille merkittäviä eroja, sillä jokaisen asuinalueen kohdalla prosentuaalisesti eniten vastauksia kertyy vaihtoehdolle 3: ”*jonkin verran samanlainen kuin minä*” ja loput vastaukset ovat jakautuneet melko tasaisesti muiden vaihtoehtojen kesken. ETA:n neliön jää jälleen yhteen prosenttiin, ja vastausten keskiarvot ovat välillä 2,90 – 3,21.

Voidaan siis todeta, ettei yksilöllisen erottautumisen mentaliteetin vallitsevuus juurikaan eroa erilaisten asuinalueiden välillä, sillä vaikka yksi mittarin osan vastauksien jakautumisessa löytyikin vaihtelua, niin erot jäävät häviävän pieniksi ja toinen tilastollista merkittävyyttä omaava mittarin osa ei tuottanut lainkaan eroja asuinalueiden välille. Eikä kolmannen mittarin osan ristiintaulukointi ole lainkaan tilastollisesti merkitsevä.

Kahdesta yksilöllisen erottautumisen mentaliteettia mittaavasta mittarin osasta löytyi ristiintaulukoinnilla riippuvuutta vastaajan asuinympäristöstä. Kuitenkin erot asuinalueiden välillä ovat niin pienet, ettei yksilöllisen erottautumisen mentaliteetti juurikaan eroa asuin ympäristön mukaan, eteenkin kun huomioidaan, ettei yksi mittarin osa tuottanut lainkaan tilastollisesti merkitseviä eroja alueiden välille.

5.3.8 Yksilöllisen erottautumisen ristiintaulukointi ikäluokkien kanssa

Yksilöllisen erottautumisen mittarin ja ikäluokkien ristiintaulukoinnissa väitteet **GS1 i)** ja **GS1 m)** tuottavat tilastolliset päteviä ja erittäin merkitseviä tuloksia. Väittämän **GS1 i):**n Pearson Chi-Square on 91,85 ja väitteen **GS1 m)** 166,40. Väittämän **GS1 a)** ristiintaulukointi ei ole tilastollisesti merkitsevä.

Väittämän GS1 i):n kanssa eniten samaistuvat kaksi vanhinta ikäluokkaa. Prosentuaalisesti eniten kahden vanhimman luokan vastauksia on vaihtoehdolla 2: ”*Melko samanlainen kuin minä*”, kun taas muiden ikäluokkien vastauksia on eniten vaihtoehdolla 3: ”*Jonkin verran samanlainen kuin minä*”. ETA:n neliö on alle 2 %. Ikäluokkien keskiarvot ovat välillä 2,73 – 3,21, jossa matalin arvo on vanhimmalla ikäluokalla. Täten siis vanhin ikäluokka ilmentää vähiten väittämän kohdalla yksilöllisyyden mentaliteettia, mutta ero muihin ikäluokkiin ei ole kovin merkittävä.

TAULUKKO 15 Yksilöllisen erottautumisen ja ikäluokkien tunnusluvut

Mittarin osat	Ristiintaulukoinnin tilastollinen merkitsevyys	Pearson Square	Chi-	Asuinalueiden keskiarvot	ETA-neliö
A. GS1 a) Ideoiden tuottaminen ja luovuus ovat hänelle tärkeitä. Hän haluaa tehdä asiat omaperäisesti.	0,068	42,28		4,07 – 4,47	0,011
A. GS1 i) Hänestä on tärkeitä olla nöyrä ja vaatimaton. Hän ei pyri keräämään huomiota osakseen.	0,000	91,85		2,73 – 3,21	0,019
A. GS1 m) Menestyminen on hänelle tärkeitä. Hän haluaa, että hänen saavutuksensa huomataan.	0,000	166,40		3,10 – 4,14	0,069

Väittämä GS1 m) ei muodosta kovin selkeää jakaumaa ikäluokkien kanssa, vaikka vanhempien ikäluokkien ja nuorten välillä onkin havaittavissa pientä vastausten kasautumista vastaus vaihtoehtojen eri laitoihin. Vanhimpien ikäluokkien vastaukset ovat keräytyneet enemmän väittämän kanssa eri mieltä oleviin vaihtoehtoihin, kun taas nuorten vastaukset ovat kasautuneet enemmän vaihtoehtojen keskivaiheille ja väitteen kanssa hieman samastuviin vaihtoehtoihin. Vastauksien keskiarvot ovat välillä 3,10 – 4,14, jossa pienin luku on vanhimmalla ikäluokalla ja suurin nuorimmalla. Väittämän ETA:n neliö on 7 %. Iällä ja tarpeella tulla huomatuksi ja menestyä on kevyt yhteys, ja täten myös tältä osin simmeliläinen yksilöllinen erottautuminen on yleisempää nuoremmilla ikäluokilla kuin vanhemmilla.

Yksilöllisen erottautumisen mentaliteetilla on kahden mittarin osan kohdalla yhteys ikään, mutta toisaalta kolmas mittarin osa ei tuottanut lainkaan tilastollisesti merkitseviä tuloksia iän kanssa. Kuitenkin voidaan todeta iän vaikuttavan jonkin verran mentaliteettiin.

5.4 Mentaliteettien erotteluanalyysi

Aineiston valossa Simmelin mentaliteetit eivät ole nykypäivänä riippuvaisia ihmisten asuinalueesta. Kaupungilla tai maaseudulla ei ole enää niiden kannalta merkittävää eroa, vaikka tietyt mentaliteettien erityispiirteet korreloivat asuinalueen muutoksien kanssa. Yhdenkään mentaliteetin vallitsevuus ei selity tyhjentävästi asuinalueen kautta. Myöskään iällä ei ole selkeää vaikutussuhdetta mentaliteettien kokonaisuuteen, vaikka jälleen tietyt mentaliteettien ominaisuudet korreloivat ikäluokkien kanssa. Jos asuinalueella tai iällä ei ole merkitystä simmeliläiseen moderniin mentaliteettiin, niin onko muita nykyajan erityispiirteitä joilla on? Mitkä ovat ne ominaisuudet joiden kautta tietyt ihmisryhmät toteuttavat muita enemmän Simmelin mentaliteetteja vai onko yhteiskuntamme niin läpeensä moderni, etteivät mentaliteetit enää kuvaa ihmisten asenteita ja niiden eroja. Löytääkseni mentaliteetteihin vaikuttavia tekijöitä, ja sitä kautta niitä ilmentäviä ihmisryhmiä lähdin tutkimaan aineistoa erotteluanalyysin avulla. Analyysissä pyritään löytämään juuri niitä muuttujia joissa vertailtavat ryhmät eroavat mahdollisimman paljon toisistaan.

Erotteluanalyysiä varten muodostin mentaliteeteista summamuuttujat skaalalla 1 – 3. Summamuuttujat rakensin skaalaamalla ensin kaikki mentaliteetin yksittäiset mittarit asteikolle 1 – 3, ja sen jälkeen muodostamalla niistä summamuuttujan. Näin muodostuneiden summamuuttujien skaala on siis 1: ilmentää vähän tai ei ollenkaan mentaliteettia, 2: ilmentää jonkin verran mentaliteettia ja 3: ilmentää paljon mentaliteettia. Summamuuttuja muodostaa jokaisen mentaliteetin kohdalla ryhmittelevän muuttujan.

Selittäjämuuttujiksi erotteluanalyysiin valitsin aineistosta 32 kysymystä ja väittämään, jotka käsittelevät laajasti erilaisia aiheita, kuten mediankäyttöä, luottamusta, uskontoa, politiikkaa, taloutta, syrjintää ja koulutusta. Taulukko selittäjämuuttujista on mukana liitteissä. Erotteluanalyysin menetelmäksi valitsin Stepwise-menetelmän, sillä sen avulla analyysiin tulee mukaan vain ne selittäjämuuttujat jotka todella erottelevat ryhmiä toisistaan, ja turhat muuttujat jäävät analyysistä pois (Jokivuori, Hietala 2007, 122 - 123).

5.4.1 Älyperäisyyden erotteluanalyysi

Analyysissä muodostuu kaksi erottelufunktiota, joista ensimmäinen on tilastollisesti erittäin merkitsevä ja siihen kuuluu n. 88 % varianssista. Toinen erottelufunktio on puolestaan

tilastollisesti merkitsevä, mutta erottelufunktioon kuuluu vain n. 12 % varianssista, joten suhteellinen erottelukyky on huomattavasti heikompi kuin ensimmäisen erottelufunktion. Toisen erottelufunktion kanoninen korrelaatio on myös alhainen.

TAULUKKO 16 Älyperäisyyden erottelufunktiot

Funktio	Ominaisarvo	Erottelukyky (%)	Kumulatiivinen Erottelukyky (%)	Kanoninen korrelaatio
Funktio 1	0,067	88 %	88 %	0,251
Funktio 2	0,009	12 %	100 %	0,094

Stepwise-menetelmällä analyysiin valikoitui viisi selittäjämuuttujaa. Ensimmäisen syntyneen funktion kanssa voimakkaimmin korreloi uskonnollisuutta mittaava muuttuja, kun taas toisen funktion kanssa voimakkaimmin yhteydessä on koulutusta selvittävä muuttuja.

TAULUKKO 17 Erottelufunktioiden selittäjämuuttujat

Muuttuja	Funktio 1	Funktio 2
Missä määrin Suomen tulisi sallia maahanmuuttoa? Entä köyhemmistä Euroopan ulkopuolisista maista olevien ihmisten muuttaa Suomeen asumaan?	0,214	0,573
Riippumatta siitä kuulutteko johonkin uskonnolliseen yhteisöön, kuinka uskonnollinen mielestänne olette?	-0,664	-0,010
Kaiken kaikkiaan elämäni on suunnilleen sellaista kuin haluan sen olevan?	0,354	-0,031
Yleensä olen sitä mieltä, että se mitä teen elämässäni on arvokasta ja hyödyllistä?	0,420	0,132
Mikä on koulutuksenne?	-0,141	0,922

Älyperäisyyden summamuuttujan kolme eri ryhmää asettuvat ensimmäiselle funktiolle siten, että vähän tai ei lainkaan älyperäiset sijoittuvat ulottuvuudella korkeimmalle ja paljon älyperäisten ryhmä sijoittuu negatiiviseen ääripäähän. Kun ryhmien sijoittuminen ulottuvuudelle suhteutetaan yksittäisiin selittäjämuuttujiin, niin voidaan todeta uskonnolliseksi itsensä kokevien ihmisten kuuluvan paljon älyperäisten ryhmään, ja vähän tai ei lainkaan uskonnollisten ihmisten sijoittuvan vähän tai ei lainkaan älyperäisten ryhmään. Ristiintaulukointi vahvistaa tuloksen, sillä erittäin paljon uskonnollisista n. 48 % sijoittuu paljon älyperäisten ryhmään ja ei lainkaan uskonnollisista n. 50 % taas vähän tai ei lainkaan älyperäisten ryhmään. Aineiston valossa voidaan siis todeta, että uskonnollisuuden ääripäät

toteuttavat myös simmeliläistä älyperäisyyttä samansuuntaisesti. Hyvin uskonnollinen ihminen on myös hyvin älyperäinen ihminen ja päinvastoin.

Toiseksi korkein korrelaatio funktiossa on muuttujalla: ”Yleensä olen sitä mieltä, että se mitä teen elämässäni on arvokasta ja hyödyllistä?” Erottelu-ulottuvuuden tuloksen mukaisesti paljon älyperäisten ryhmään sijoittuvat ne jotka näkevät tekonsa arvokkaina ja hyödyllisinä, mutta muuttujan väittämän on sisällöllisesti niin yhtenevä simmeliläisen älyperäisyyden kanssa, ettei tulos tuota juurikaan uutta informaatiota eikä siten ole kovin kiinnostava.

Toisen funktion erottelu-ulottuvuudella korkeimmalle sijoittuu jonkin verran älyperäisten ryhmä, ja negatiiviseen ääripäähän paljon älyperäisten ryhmä. Ryhmät ovat kuitenkin melko lähellä toisiaan, ja kun huomioidaan funktion alhainen kanoninen korrelaatio, niin funktion erottelukyky voidaan todeta melko pieneksi. Funktioon kuuluvan koulutusta selvittävän muuttujan kanssa selviä eroja syntyi lähinnä siten, että 57 % korkeasti koulutetuista kuuluu paljon älyperäisten ryhmään, mutta muut koulutustasot ovat jakautuneet ryhmiin huomattavasti tasaisemmin. Myöskään funktioon toiseksi vahvimmin kuuluva maahanmuuttoa koskevia asenteita selvittävä muuttuja ei synnytä älyperäisyyden ryhmissä selkeitä eroja. Ainoastaan kaikista sallivimmat painottuvat enemmän paljon älyperäisiin. Heistä 42 % kuuluu kyseiseen ryhmään.

TAULUKKO 18 Älyperäisyyden erottelu-ulottuvuudet

Älyperäisyyden ryhmät	Sijoittuminen funktion 1 ulottuvuudelle	Sijoittuminen funktion 2 ulottuvuudelle
Vähän tai ei lainkaan älyperäinen	0,343	- 0,047
Jonkin verran älyperäinen	- 0,057	0,134
Paljon älyperäinen	- 0,281	- 0,082

5.4.2 Blaseerautuneisuuden erotteluanalyysi

Selittäjämuuttujista muodostui kaksi erottelufunktiota. Ensimmäinen on tilastollisesti erittäin merkitsevä, ja se selittää 96 % ryhmien välisistä eroista. Toinen funktio ei ole tilastollisesti lainkaan merkitsevä, joten se jää analyysistä pois.

TAULUKKO 19 Blaseerautuneisuuden erottelufunktiot

Funktio	Ominaisarvo	Erottelukyky (%)	Kumulatiivinen Erottelukyky (%)	Kanoninen korrelaatio
Funktio 1	0,148	96 %	96 %	0,359
Funktio 2	0,007	4 %	100 %	0,081

Blaseerautuneisuuden erotteluanalyysiin valikoitui stepwise-menetelmällä kahdeksan selittäjämuuttujaa. Ensimmäisessä funktiossa korkeimman kanonisen korrelaation saa elämähallintaa ja mielekkyyttä mittaava muuttuja ja toiseksi korkein on Internetin ja sähköpostin henkilökohtaista käyttöä mittaavalla muuttujalla.

TAULUKKO 20 Erottelufunktioiden selittäjämuuttujat

Muuttuja	Funktio 1	Funktio 2
Kuinka usein käytätte Internetiä, World Wide Webiä tai sähköpostia töissä tai kotona omiin henkilökohtaisiin asioihinne?	0,489	-0,090
Voiko mielestänne ihmisiin luottaa, vai onko niin, ettei ihmisten suhteen voi olla liian varovainen.	-0,222	0,034
Oletteko kiinnostunut politiikasta?	-0,199	-0,696
Verrattuna muihin ikäsiinne ihmisiin, kuinka usein osallistutte erilaisiin sosiaalisiin tapahtumiin tai vapaa-ajan toimintaan?	0,231	0,359
Kuulutteko mielestänne johonkin syrjityssä asemassa olevaan ryhmään tässä maassa?	-0,171	0,460
Oletteko koskaan asunut puolison tai kumppanin kanssa yhdessä vähintään kolmen kuukauden ajan?	0,242	-0,254
Oletteko naimisissa tai oletteko aikaisemmin ollut naimisissa?	0,326	-0,095
Kaiken kaikkiaan elämäni on suunnilleen sellaista kuin haluankin sen olevan?	0,538	0,306

Paljon blaseerautuneiden ryhmä ja vähän tai ei lainkaan blaseerautuneiden ryhmä sijoittuvat erottelu-ulottuvuuden ääripäihin siten, että vähän tai ei lainkaan blaseerautuneiden

ryhmä sijoittuu ulottuvuuden negatiiviseen päähän ja paljon blaseerautuneet taas positiiviseen ääripäähän. Jonkin verran blaseerautuneet ovat likimain ulottuvuuden keskikohdassa.

Ryhmien sijoittuminen ulottuvuudelle paljastaa funktion vahvimmin kuuluvan elämänhallintaa ja tyytyväisyyttä mittaavan selittäjämuuttujan olevan käänteinen blaseerautuneisuuden nähdessä, sillä muuttujan vaihteluväli on 1= Täysin samaa mieltä ja 5= Täysin eri mieltä. Ristiintaulukoinnissa muuttuja jakautuu tuloksen mukaisesti siten, että väitteen kanssa täysin samaa mieltä olevista n. 48 % sijoittuu vähiten blaseerautuneiden ryhmään ja n. 74 % täysin eri mieltä olevista sijoittuu paljon blaseerautuneiden ryhmään. Eri mieltä olevista taas noin puolet sijoittuu paljon blaseerautuneiden ryhmään, kun taas samaa mieltä tai en samaa enkä eri mieltä olevat ovat jakautuneet ryhmiin tasaisemmin. Täten siis tyytyväisyys omaan elämään näyttää vähentävän blaseerautuneisuutta ja tyytymättömyys puolestaan lisäävän sitä.

Toinen erottelufunktiossa esiin noussut Internetin käyttöä mittaava selittäjämuuttuja jakautuu ristiintaulukoinnissa siten, että vähemmän Internetiä käyttävät ovat vähemmän blaseerautuneita kuin Internetiä usein käyttävät. N. 48 % niistä joilla ei ole lainkaan Internetiä kuuluvat vähän tai ei lainkaan blaseerautuneiden ryhmään, ja ei lainkaan Internetiä käyttävät painottuvat vähemmän blaseerautuneiden ryhmiin. Päivittäin tai useita kertoja viikossa Internetiä käyttävät ovat taas puolestaan lievästi enemmän blaseerautuneita ja käyttöasteen keskivaiheilla olevat ovat jakautuneet tasaisemmin kaikkien ryhmien kesken.

TAULUKKO 21 Blaseerautuneisuuden erottelu-ulottuvuus

Blaseerautuneisuuden ryhmät	Sijoittuminen funktion 1 ulottuvuudelle
Vähän tai ei lainkaan blaseerautunut	- 0,436
Jonkin verran blaseerautunut	- 0,099
Paljon blaseerautunut	0,490

5.4.3 Varautuneisuuden erotteluanalyysi

Analyysissä muodostui kaksi erottelufunktiota, joista ensimmäinen on tilastollisesti erittäin merkitsevä ja toinen merkitsevä. Ensimmäiseen funktioon kuuluu n. 92 % varianssista ja

toiseen n. 8 %, joten sen erottelukyky on huomattavasti heikompi kuin ensimmäisen funktion.

TAULUKKO 22 Varautuneisuuden erottelufunktiot

Funktio	Ominaisarvo	Erottelukyky (%)	Kumulatiivinen Erottelukyky (%)	Kanoninen korrelaatio
Funktio 1	0,175	92 %	92 %	0,386
Funktio 2	0,015	8 %	100 %	0,120

Varautuneisuuden erotteluanalyysiin valikoitui stepwise-menetelmällä yhdeksän selittäjämuuttujaa. Ensimmäisessä funktiossa korkein kanoninen korrelaatio on siviilisäätystä selittävällä muuttujalla ja toisessa funktiossa puolestaan terveydentilaa mittaavalla selittäjämuuttujalla.

TAULUKKO 23 Erottelufunktioiden selittäjämuuttujat

Muuttuja	Funktio 1	Funktio 2
Katsotteko, että useimmiten ihmiset pyrkivät olemaan auttavaisia toisia kohtaan vai että enimmäkseen he ajattelevat vain omaa etuaan?	-0,378	0,396
Verrattuna muihin ikäsiinne ihmisiin, kuinka usein osallistutte erilaisiin sosiaalisiin tapahtumiin tai vapaa-ajan toimintaan?	-0,221	0,024
Kuinka turvalliseksi tunnette - tai tuntisitte - olonne kävellessänne yksin illalla asuinalueellanne:	0,305	-0,005
Mikä on Teidän terveydentilanne yleensä ottaen:	-0,109	-0,718
Oletteko syntynyt Suomessa?	0,236	-0,195
Oletteko naimisissa tai oletteko aikaisemmin ollut naimisissa?	0,555	0,216
Kaiken kaikkiaan elämäni on suunnilleen sellaista kuin haluan sen olevan?	0,387	-0,244
Elämäni kuuluu paljon fyysistä aktiivisuutta?	0,095	0,529
Yleensä olen sitä mieltä, että se mitä teen elämässäni on arvokasta ja hyödyllistä?	0,196	0,291

Ensimmäisen erottelufunktion ulottuvuudella korkeimmalle sijoittuu paljon varautuneiden ryhmä, ja negatiiviseen päähän sijoittuu vähän tai ei lainkaan varautuneiden ryhmä. Jonkin verran varautuneet sijoittuvat ulottuvuuden keskivaiheille.

Ryhmien järjestyminen ensimmäisen erottelufunktion ulottuvuudelle osoittaa, että naimisissa olevat tai olleet ovat vähemmän varautuneita kuin muut. Ristiintaulukoinnissa väittämään myöntävästi vastanneista n. 49 % kuuluu vähän tai ei lainkaan varautuneiden ryh-

mään, kun taas kielteisesti vastanneet painottuvat jonkin verran varautuneisiin ja paljon varautuneisiin.

Toinen erottelufunktiosta esiin noussut selittäjämuuttuja puolestaan kertoo elämäänsä tyytymättömät kuuluvat paljon varautuneiden ryhmään ja elämäänsä tyytyväiset puolestaan vähän tai ei lainkaan varautuneiden ryhmään. Ristiintaulukointi vahvistaa tuloksen, sillä selittäjämuuttujan väittämän kanssa täysin eri mieltä olevista n. 65 % kuuluu paljon varautuneisiin ja eri mieltä olevista n. 46 %. Väitteen kanssa täysin samaa mieltä olevista puolestaan n. 55 % kuuluu vähän tai ei lainkaan varautuneiden ryhmään ja samaa mieltä olevista n. 44 %. Väitteen kanssa ei samaa tai eri mieltä olevista 39 % sijoittuu paljon varautuneiden luokkaan, joten jakautuminen luokkiin on melko voimakasta, ja vastaajat ovat jakautuneet kyseisen muuttujan osalta melko voimakkaasti mentaliteetin ääripäihin.

Toisen funktion erottelu-ulottuvuudella negatiiviseen ääripäähän sijoittuu paljon varautuneiden ryhmä ja positiiviseen ääripäähän puolestaan jonkin verran varautuneiden ryhmä, vähän tai ei lainkaan varautuneiden ryhmän ollessa ulottuvuuden keskellä. Erottelufunktion ja ryhmien välillä ei siis ole mitään suoraviivaista yhteyttä, eikä erottelufunktioon vahvimmin kuuluva terveydentilaa mittaava selittäjämuuttuja muodosta tilastollisesti merkitseviä tai päteviä tuloksia varautuneisuuden summamuuttujan kanssa, joten erottelufunktio ei tuota tutkimuksen kannalta kiinnostavia havaintoja.

TAULUKKO 24 Varautuneisuuden erottelu-ulottuvuus

Varautuneisuuden ryhmät	Sijoittuminen funktion 1 ulottuvuudelle	Sijoittuminen funktion 2 ulottuvuudelle
Vähän tai ei lainkaan varautunut	- 0,447	- 0,065
Jonkin verran varautunut	0,092	0,174
Paljon varautunut	0,579	- 0,110

5.4.4 Yksilöllisen erottautumisen erotteluanalyysi

Muuttujista rakentui analyysissä kaksi erottelufunktiota. Ensimmäinen on tilastollisesti erittäin merkitsevä, ja sen erottelukyky on 99 %. Toinen muodostuneista erottelufunktioista ei ole tilastollisesti lainkaan merkitsevä, ja se jää analyysistä siten pois.

TAULUKKO 25 Yksilöllisen erottautumisen erottelufunktiot

Funktio	Ominaisarvo	Erottelukyky (%)	Kumulatiivinen Erottelukyky (%)	Kanoninen korrelaatio
Funktio 1	0,104	99 %	99 %	0,307
Funktio 2	0,001	1 %	100 %	0,033

Yksilöllisen erottautumisen erotteluanalyysiin valikoitui stepwise-menetelmän kautta kolme selittäjämuuttujaa. Ensimmäisessä erottelufunktiossa vahvin kanoninen korrelaatio on Internetin käyttöä mittaavalla selittäjämuuttujalla.

TAULUKKO 26 Erottelufunktioiden selittäjämuuttujat

Muuttuja	Funktio 1	Funktio 2
Kuinka usein käytätte Internetiä, World Wide Webiä tai sähköpostia töissä tai kotona omiin henkilökohtaisiin asioihinne?	0,742	0,672
Oletteko kiinnostunut politiikasta?	- 0,503	0,648
Verrattuna muihin ikäsiinne ihmisiin, kuinka usein osallistutte erilaisiin sosiaalisiin tapahtumiin tai vapaa-ajan toimintaan?	0,313	- 0,383

Ryhmät järjestyvät ensimmäiselle erottelufunktiolle siten, että positiivisessa ääripäässä on paljon erottautuvien ryhmä, negatiivisessa ääripäässä puolestaan vähän tai ei lainkaan erottautuvien ryhmä ja ulottuvuuden keskivaiheilla on jonkin verran erottautuvien ryhmä.

Ryhmien sijoittuminen erottelufunktioon nähden tarkoittaa Internetin käyttöä koskevan selittäjämuuttujan kohdalla sitä, että vähemmän tai ei lainkaan Internetiä käyttävät sijoittuvat vähän tai ei lainkaan erottautuvien ryhmään kun taas enemmän Internetiä käyttävät ovat paljon erottautuvien luokassa. Ristiintaulukointi vahvistaa tulosta ääripäiden osalta, sillä n. 45 % vailla Internet-yhteyttä olevista sekä n. 45 % sitä käyttämättömistä sijoittuu

vähän tai ei lainkaan erottautuvien ryhmään, kun taas useita kertoja viikossa tai päivittäin Internetiä käyttävät painottuvat luokkiin jonkin verran erottautuva ja paljon erottautuva.

Toiseksi voimakkaimman kanonisen korrelaation omaava muuttujan: ”*Oletteko kiinnostunut politiikasta?*” korrelaatio on negatiivinen, sillä sen vaihteluväli on 1= erittäin kiinnostunut ja 5= ette lainkaan kiinnostunut. Suhteutettuna ryhmien sijoittumiseen erotteluulottuvuudella politiikasta erittäin kiinnostuneet sijoittuvat paljon erottautuvien ryhmään ja ei lainkaan kiinnostuneet puolestaan vähän tai ei lainkaan erottautuvien ryhmään. Ristiintaulukoinnissa n. 62 % erittäin kiinnostuneista kuuluu ryhmään paljon erottautuvat. Melko kiinnostuneista samaan ryhmään kuuluu n. 41 %. Ei kovin kiinnostuneet ovat jakautuneet hyvin tasaisesti kaikkiin ryhmiin, ja ei lainkaan kiinnostuneista n. 44 % kuuluu vähän tai ei lainkaan erottautuvien ryhmään. Poliittinen kiinnostuneisuus korreloi siis yksilöllisen erottautumisen kanssa siten, että mitä kiinnostuneempi on politiikasta, niin sitä enemmän pyrkii erottautumaan simmeliläisessä mielessä.

TAULUKKO 27 Yksilöllisen erottautumisen erottelu-ulottuvuus

Yksilöllisen erottautumisen summamuuttuja	Sijoittuminen funktion 1 ulottuvuudelle
Vähän tai ei lainkaan erottautuvat	- 0,476
Jonkin verran erottautuvat	0,038
Paljon erottautuvat	0,317

6 ANALYYSIEN TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

6.1 Asuinalueen ja ikäluokkien vaikutukset mentaliteetteihin

TAULUKKO 28 Asuinalueiden ja ikäluokkien vaikutus mentaliteetteihin

Mentaliteetti	Asuinalueen vaikutus	vai-	Ikäluokkien vaikutus
Älyperäisyys	Ei vaikutusta		Osittainen vaikutus: vanhemmat hieman enemmän älyperäisiä
- Tasa-arvoisuus	Ei tilastollista merkitsevyyttä		Ei tilastollista merkitsevyyttä
- Formaali oikeustaju	Ei merkittäviä eroja		Vanhemmat ikäluokat hieman muita enemmän älyperäisiä
- Tulevaisuuden suunnittelu	Ei tilastollista merkitsevyyttä		Ei merkittäviä eroja
Blaseerautuneisuus	Ei vaikutusta		Osittainen vaikutus: nuoret blaseerautuneempia
- Yllätyksellisyys ja uudet virikkeet	Ei merkittäviä eroja		Nuoret hieman muita enemmän blaseerautuneita
- Jännitys	Ei tilastollista merkitsevyyttä		Nuoret selvästi muita enemmän blaseerautuneita
- Tyytyväisyys itseensä	Ei tilastollista merkitsevyyttä		Ei tilastollisesti pätevä
- Ikävystyneisyys	Ei tilastollista merkitsevyyttä		Ei tilastollisesti pätevä
Varautuneisuus	Osittainen vaikutus, maaseutu hieman vähemmän varautunut		Osittainen vaikutus: nuoret hieman muita enemmän varautuneita
- Yksinäisyys	Ei tilastollista merkitsevyyttä		Ei tilastollisesti pätevä
- Yhteenkuuluvuus	Maaseutu hieman vähemmän varautunut		Nuoret hieman muita enemmän varautuneita
Yksilöllinen erottautuminen	Ei vaikutusta		Osittainen vaikutus: nuoret ilmentävät mentaliteettia enemmän
- Omaperäisyys	Ei merkittäviä eroja		Ei tilastollista merkitsevyyttä
- Vaatimattomuus	Ei merkittäviä eroja		Kaksi vanhinta ikäluokkaa ilmentävät mentaliteettia hieman muita vähemmän
- Menestys ja huomio	Ei tilastollista merkitsevyyttä		Nuoret ilmentävät mentaliteettia hieman muita enemmän

Taulukossa on kootusti sekä asuinalueen että iän vaikutukset eri mentaliteetteihin ja niiden mittareiden osiin. Yksikään mentaliteetti ei kokonaisuudessaan ole riippuvainen asuinalueesta tai iästä, mutta osittaisia vaikutuksia ilmeni molemmissa vertailuissa, tosin asuinalueiden kohdalla ainoastaan varautuneisuuden mentaliteetti tuotti yhden mittarin osan kohdalla eroja eri asuinalueiden välillä. Maaseudulla asuvat ihmiset osoittivat hieman enemmän yhteenkuuluvuutta oman asuinalueensa muita ihmisiä kohtaan, ja siten ovat vähemmän varautuneita kuin muiden asuinalueiden asukkaat. Ero on kuitenkin vähäinen eikä varautuneisuuden toinen mittarin osa tuottanut lainkaan huomionarvoisia tuloksia.

Täten tutkimuskysymykseen voidaan todeta, ettei asuinalueilla ole nykypäivänä vaikutusta simmeliläisiin modernin mentaliteetteihin. Tulos ei sinänsä ole kovin yllättävä, sillä Simmelin teoretisoinnissa kaupunki voidaan nähdä modernin elämäntavan analogisena vertauskuvana eikä niinkään konkreettisenä kaupunkina määriteltävine rajoineen ja vaikutusalueineen.

Ikäluokat tuottivat mentaliteetteihin nähden enemmän vaihtelua kuin asuinalueet, mutta niidenkin kohdalla vaikutukset jäävät osittaisiksi. Blaseerautuneisuus, varautuneisuus sekä yksilöllinen erottautuminen tuottivat kaikki samansuuntaisen osittaisvaikutuksen ikäluokien kanssa. Nuoremmat ikäluokat ovat asenteiltaan enemmän mentaliteettien mukaisia kuin vanhemmat ikäluokat. Voidaan myös kysyä, onko kyseessä ennemminkin ihmisten vanhenemiseen liittyvät asennemuutokset kuin erityisesti simmeliläisiin asenteisiin liittyvät tekijät? Tarkemman vastauksen saaminen edellyttäisi tarkempaa perehtymistä kysymykseen, mutta tämän tutkimuksen valossa nuoret ilmentävät mentaliteetteja osittain enemmän kuin vanhemmat. Toisaalta vanhemmat ikäluokat ilmentävät älyperäisyyden mentaliteettia osittain nuoria enemmän, sillä tasa-arvoisuus ja formaalioikeus ovat tärkeämpiä vanhemmille kuin nuorille ikäluokille eikä yhteys tunnu liittyvän suoranaisesti vanhenemisen prosessiin.

6.2 Erotteluanalyysi

Asuinalueiden ja iän vaikutukset mentaliteetteihin jäivät kokonaisuudessaan melko vähäisiksi ja vaikutukset eivät yhdenkään mittarin kohdalla kohdistuneet koko mentaliteettiin, vaan tiettyihin mentaliteetin osiin. Selkeimmin eroa syntyi blaseerautuneisuuden, varautuneisuuden ja yksilöllisen erottautumisen mittareissa joissa nuoret ilmensivät mentaliteetteja osittain vanhempia enemmän. Näiden kahden tekijän vertailun lisäksi pyrin erotteluanalyysi-

silla löytämään muita mentaliteetteihin vaikuttavia tekijöitä. Tulokset ovat kootusti seuraavassa taulukossa.

TAULUKKO 29 Mentaliteetteihin vaikuttavat yksittäiset tekijät

Mentaliteetti	Selittäjämuuttajat			
Älyperäisyys	Uskonnollisuus	Tekojen hyödyllisyys ja arvokkuus	Koulutus	Maahanmuutto EU:n ulkopuolisista köyhistä maista
- Vähän tai ei lainkaan älyperäinen	Ei lainkaan uskonnolliset	Ei hyötyä tai arvoa	-	-
- Jonkin verran älyperäinen	↓		-	-
- Paljon älyperäinen	Erittäin uskonnolliset	Hyödyllisiä ja arvokkaita	Korkeimmin koulutetut	Kaikista sallivimmat
Blaseerautuneisuus	Tyytyväisyys elämään	Internetin käyttö		
- Vähän tai ei lainkaan blaseerautunut	Täysin tyytyväiset	Ei lainkaan Internetiä tai ei käytä		
- Jonkin verran blaseerautunut	↓			
- Paljon blaseerautunut	Täysin tyytymättömät	Useita kertoja viikossa ja päivittäin käyttävät*		
Varautuneisuus	Siviilisäät	Tyytyväisyys elämään		
- Vähän tai ei lainkaan varautunut	Naimisissa olevat ja eronneet	Täysin tyytyväiset		
- Jonkin verran varautunut	Muut*	↓		
- Paljon varautunut	Muut*	Täysin tyytymättömät		
Yksilöllinen erottautuminen	Internetin käyttö	Kiinnostuneisuus politiikasta		
- Vähän tai ei lainkaan yksilöllisesti erottautuva	Ei lainkaan Internetiä tai ei käytä	Ei lainkaan kiinnostuneet		
- Jonkin verran yksilöllisesti erottautuva	Useita kertoja viikossa ja päivittäin käyttävät*			
- Paljon yksilöllisesti erottautuva	Useita kertoja viikossa ja päivittäin käyttävät*	Erittäin kiinnostuneet Kiinnostuneet*		

5.2.1 Älyperäisyyteen vaikuttavat tekijät

Älyperäisyyden kanssa vahvasti yhteydessä on siis uskonnollisuus ja oman toiminnan näkeminen arvokkaana sekä hyödyllisenä, joka tosin on niin lähellä älyperäisyyden sisältöjä, ettei yhteyden olemassaolo ole kovinkaan kiinnostavaa. Sen sijaan uskonnollisuuden ja älyperäisyyden yhteys on kiinnostava ja nopeasti tarkasteltuna yllättävä. Lähemmin tarkasteltuna simmeliläinen älyperäisyys sisältää kuitenkin elementtejä, jotka ovat hyvin voimakkaasti läsnä myös uskonnoissa, ja erityisesti kristinuskossa, kuten tasa-arvo ihmisten välillä ja formaali oikeudentaju. Erityisesti nämä älyperäisyyden osat selittävät yhteyttä uskonnollisuuteen, siis mitä uskonnollisempi ihminen on niin sitä todennäköisemmin hän on myös älyperäisempi kuin vähemmän uskonnollinen ihminen. Koulutuksella tai maahanmuuttoon suhtautumisella ei ole niin selkeää suhdetta älyperäisyyteen, mutta kaikista korkeimmin koulutetut ja avoimemmin maahanmuuttopolitiikkaan suhtautuvat ovat myös hyvin älyperäisiä, mutta matalammin koulutetut tai maahanmuuttoon kriittisemmin suhtautuvat eivät välttämättä ole vähemmän älyperäisiä. Tuloksista johdettavan ideaalimallin mukaan simmeliläisittäin älyperäinen ihminen olisi vanhempi erittäin uskonnollinen maahanmuuttoon sallivasti suhtautuva erittäin korkeasti koulutettu ihminen, joka pitää omia tekojaan hyödyllisinä ja arvokkaina.

6.2.2 Blaseerautuneisuuteen vaikuttavat tekijät

Blaseerautuneisuuden kanssa selkeän yhteyden muodostaa tyytyväisyys omaan elämään, joka vähentyessään nostaa blaseerautuneisuutta ja taas kasvaessaan vähentää sitä. Toisaalta blaseerautuneisuuteen kuuluu myös eräänlainen tyytyväisyys omaan elämään, jolloin yhteys ei tuota lainkaan lisäinformaatiota. Kuitenkin erotteluanalyysissä käyttämäni muuttujamittaa tyytyväisyyttä elämään sinänsä, kun taas blaseerautuneisuuden mentaliteetin mittarin osa mittaa suoraan tyytyväisyyttä itseensä, joten muuttujat eivät ole täysin samanlaiset, mutta tulokseen tulee silti suhtautua varauksella. Toinen kiinnostavampi tulos on Internetin käytön suhde blaseerautuneisuuteen, sillä täysin vailla Internet-yhteyttä olevat ja Internetiä käyttämättömät ovat analyysin mukaan vähän tai ei lainkaan blaseerautuneita, kun taas useita kertoja viikossa tai päivittäin Internetiä käyttävät ovat lievästi muita blaseerautuneempia. Yhteyden tarkempi tutkiminen vaatisi erilaisen Internetin käyttöön kohdistuneen aineisto, sillä tämän aineiston valossa syvempi yhteyden tarkastelu tai selittämien ei

ole mahdollista. Blaseerautuneisuuden ideaalimalli on tuloksien mukaan elämäänsä tyytymätön runsaasti Internetiä käyttävä nuorempi ihminen.

6.2.3 Varautuneisuuteen vaikuttavat tekijät

Varautuneisuuden yhteys siviilisäättyyn on kiinnostava ja yllättäväkin tulos, sillä sekä naimisissa olevat että eronneet ovat vähemmän varautuneita kuin muut ihmiset, jotka ovat puolestaan lievästi naimisissa olevia tai eronneita varautuneempia. Naimisissa olevien pienempi varautuneisuus voisi selittyä aviopuolisoon kohdistuvan luottamuksen kautta, samoin kuin eronneiden, koska he ovat jossain vaiheessa elämäänsä kokeneet samaa luottamusta, kun taas ne jotka eivät ole koskaan olleet naimisissa eivät ole kokeneet sitä lainkaan. Toisaalta esimerkiksi avoliitossa elävät ovat melko samanlaisessa elämäntilanteessa kuin naimisissa olevat, ja analyysissa he sijoittuvat kuitenkin hieman enemmän varautuneiden joukkoon. Yhteyden tarkempi selittäminen vaatisi jälleen erillistä aiheeseen syvemmin perehtyvää tutkimusta. Varautuneen ihmisen ideaalityyppi on tutkimuksen tuloksien mukaan naimaton elämäänsä tyytymätön nuorempi ihminen.

6.2.4 Yksilölliseen erottautumiseen vaikuttavat tekijät

Yksilöllisen erottautumisen mentaliteetin kanssa yhteyden muodostivat Internetin käyttö sekä kiinnostuneisuus politiikasta. Täysin vailla Internet-yhteyttä olevat tai sitä käyttämättömät ilmentävät jälleen vähemmän mentaliteettia kuin sitä useita kertoja viikossa tai päivittäin käyttävät, jotka ilmentävät mentaliteettia lievästi muita enemmän. Poliitikasta kiinnostuneet puolestaan pyrkivät hieman muita enemmän erottautumaan yksilöllisesti kun taas politiikkaan täysin välinpitämättömästi suhtautuvat toteuttavat mentaliteettia muita selkeästi vähemmän. Internetin kohdalla mentaliteetin yhteys voisi selittyä sen luonteella alati muuttuvana uutuuksien ja ilmiöiden lähteenä, johon ihmisillä ei välttämättä muuten ole suoraa yhteyttä, siis samanlaisena nykyajan kiteytymänä kuin suurkaupunki oli Simmelille. Tällöin Internetin mentaliteettia lievästi korostava vaikutus selittyisi ihmisten tarpeella erottua siellä kohtaamaansa massojen hyökyaaltoa vastaan korostamalla omaa itseään ja saavutuksiaan, kun taas puolestaan sitä käyttämättömillä ei olisi mitään tarvetta tähän. Poliitikasta kiinnostuneisuuden yhteyden voisi selittää tarve oman mielipiteen ja kannan muodostamiseen ja sen esille tuomiseen, sillä politiikasta kiinnostuneisuuteen liittyy usein myös oma poliittinen vakaumus ja mielipiteet. Tätä kautta poliittinen kiinnostuneisuus

liittyisi varsin selkeästi yksilölliseen erottautumiseen, kun taas poliittinen välinpitämättömyys liittyisi siten selkeästi yksilöllisen erottautumisen tarpeettomuuteen. Kuitenkin molempien yhteyksien kunnollinen tutkiminen vaatisi selkeästi lisätutkimuksia ja tämän tutkimuksen ulkopuolelle rajautuvaa syventymistä aiheeseen. Yksilöllisen erottautumisen ideaalityyppi olisi tuloksien mukaan Internetiä runsaasti käyttävä politiikasta erittäin kiinnostunut nuorempi ihminen.

7 GEORG SIMMELIN MENTALITEETIT NYKYAJASSA

Simmelin modernin mentaliteetin eri osat eivät nykypäivänä olennaisesti eroa erilaisten asuinympäristöjen kesken. Sen sijaan iällä on asuinaluetta suurempi vaikutus niihin, sillä blaseerautuneisuus, varautuneisuus ja yksilöllinen erottautuminen ovat kaikki mentaliteetteja jotka näyttää tutkimuksen valossa olevan voimakkaampia nuoremmilla ikäpolvilla. Iän lisäksi mentaliteetteihin vaikuttaa jotkin yksittäiset tekijät, kuten Internetin käyttö, tyytyväisyys omaan elämään ja uskonnollisuus. Ilman lisätutkimuksia ja parempaa aineistoa on vaikeaa arvioida syysuhteita näiden vaikutuksien takana tai niiden syntymekanismeja.

Kuitenkin esimerkiksi uskonnollisuuden ja älyperäisyyden yhteys tuntuisi viittaavaan jo teorian tasolla olevaan yhteyteen Simmelin ja Max Weberin ajattelun välillä. Weberille eräs länsimaisen kapitalismin ja lopulta myös formaalin rationaalisuuden synnyttäjäistä oli uskonto, ja näin uskonnon konkreettinen yhteys Simmelin älyperäisyyteen ei sinänsä ole lopulta erityisen epätodennäköinen yhteys, ja uskonnoissa on paljon formaaleja oikeudenmukaisuuden piirteitä, jotka ovat olennainen osa simmeliläistä älyperäisyyttä.

Internetin yhteys mentaliteetteihin on sen sijaan vaikeammin ymmärrettävä, ellei Internetiä lähesty samankaltaisena nykyajan vertauskuvallisena tiivistäjänä kuin suurkaupunki oli Simmelille. Internet voidaan nähdä analogisena nykyajan yhteiskunnan tempolle ja kertakäyttöisen objektiivisen kulttuurin yltärintamalla. Eikä sen rajaaminen mihinkään fyysiseen ole enää sen luonteesta johtuen lainkaan mahdollista. Siinä mielessä Internet on suurkaupunkia parempi vertaus modernille mentaliteetille. Se on kaikkialla kaiken aikaa.

Tutkimuksen tuloksiin vaikuttaa huomattavasti se, että käyttämäni aineisto on sekundaariaineisto, jota ei millään tavalla ole suunniteltu tämän aihepiirin tutkimusta ajatellen, joten se rajoittaa tutkimuksen mahdollisuuksia, ja esimerkiksi jatkotutkimus yksittäisten mentaliteetteihin vaikuttavien tekijöiden selittämiseksi tulisi tehdä todennäköisesti jatkotutkimusta varten kerätyllä aineistolla. Toisekseen tutkimuksen etenemiseen ja tuloksiin vaikuttaa mittareiden rakennusvaiheessa tekemäni valinnat, sillä vaikka kaikki mittareihin valitut muuttujat ovat Simmelin teorian mukaisia ja perustellusti mukana, niin Simmelin teoria sallisi myös muiden muuttujien ja erilaisten mittareiden rakentamisen. Yhtäläillä Simmelin teoriaa on mahdollista tulkita muuten kuin olen tutkimuksen teoreettisessa osassa tulkinut, esimerkiksi kaupunkia on mahdollista lähestyä juuri konkreettisena kaupunkina, jol-

loin koko tutkimuksen lähtökohta olisi täysin erilainen. Tällöin myös tulokset voisivat olla hyvinkin erilaisia. Samoin käyttämäni analyysimenetelmät muokkaavat tuloksia tiettyyn suuntaan, jolloin erilaisia menetelmiä käyttämällä voi päästä erilaisiin lopputuloksiin. Kuitenkin teoreettinen viitekehys, teoriasta rakentamani mentaliteettien mittarit ja empiirisen tutkimuksen tulokset muodostavat yhdessä eheän tulkinnan Simmelin mentaliteeteista nykyajan suomalaisessa yhteiskunnassa.

Mahdollisia kiinnostavia jatkotutkimuksen aiheita tutkimukselle olisi laajentaa tutkimuskysymys koskettamaan koko European Social Survey:n tajoamaa aineistoa, eli koko EU:n aluetta. Tällöin tarjoutuisi mielenkiintoinen mahdollisuus vertailla hyvinkin erilaisia maita keskenään, jotka ovat myös kaupungistuneet ja modernisoituneet eri aikoina ja eri tahdissa toisiinsa nähden. Tietyiltä osin olisi mahdollista yhdistellä eri vuosina kerättyjä aineistoja ajallisen vertailun mahdollistamiseksi, mutta tutkimuksen haasteellisuuteen nähden se ei välttämättä ole kovinkaan hedelmällistä. Luonnollisesti tutkimusta voisi jatkaa myös syventymällä tutkimaan yksittäisten tekijöiden vaikutusta mentaliteetteihin. Esimerkiksi Internetin yhteys mentaliteetteihin ja nyky-yhteiskunnan tutkimukseen voisi olla hyvinkin hedelmällinen suunta, sillä yhteiskuntamme on lisääntyvässä määrin riippuvainen Internetistä erilaisine sovellutuksineen ja sen vaikutukset yksilöihin tulee olemaan yhteiskuntamme kehityksen kannalta erittäin merkittävä asia. Tähän keskusteluun ja tutkimukseen Simmelin teoretisointi olisi varsin hyvä lähtökohta.

LÄHTEET

Aro, J & Jokivuori, P. 2010. Klassinen Sosiologia ja moderni maailma, Helsinki: WSOY-pro Oy.

European Social Survey 2006: Suomen aineisto [elektroninen aineisto]. FSD2342, versio 1.0 (2008-08-19). Tilastokeskus [aineistonkeruu], 2006. Jowell, Roger & Central Coordinating Team, European Social Survey & Turun yliopisto. Sosiaalipolitiikan laitos [tuottajat]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [jakaja], 2008.

European Social Survey 2006: Suomen aineisto [koodikirja]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [tuottaja ja jakaja], 2010.

Frisby, D. 1984. Georg Simmel. London: Tavistock Publications Limited.

Frisby, D 1985. Georg Simmel: First Sociologist of Modernity. Theory, Culture & Society 2 (3) 49-67. Saatavilla www-muodossa: <http://tcs.sagepub.com/content/2/3/49> -viitattu 10.11.2010.

Frisby, D. 1986. Fragments of Modernity. Cambridge: The MIT Press.

Frisby, D 1992. Simmel and since: essays on Georg Simmel's social theory, London: Routledge.

Frisby, D. 2001. Cityscapes of modernity: critical explorations, Oxford: Polity Press in association with Blackwell Publishers Ltd.

Gronow, J & Noro, A & Töttö, P. 1996. Sosiologian klassikot. Helsinki: Gaudeamus

Jazbinsek, D. 2003. The Metropolis and the Mental Life of Georg Simmel : On the History of an Antipathy. Journal of Urban History 30 (1), 102–125. Saatavilla www-muodossa: <http://juh.sagepub.com/content/30/1/102> -viitattu 22.11.2010.

Jokinen, K & Saaristo, K. 2004. Sosiologia, Helsinki: Werner Söderström osakeyhtiö.

Jokivuori, P & Hietala, R. 2007. Määrällisiä tarinoita: Monimuuttujamenetelmien käyttö ja tulkinta, Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Levine, D. 1991 Simmel as Educator: On Individuality and Modern Culture. Theory,

Culture, and Society 8 (3), 99-117. Saatavilla [www-muodossa: http://tcs.sagepub.com/content/8/3/99](http://tcs.sagepub.com/content/8/3/99) –viitattu 20.12.2010.

Metsämuuronen, J. 2008. Monimuuttujamenetelmien perusteet, Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Mäenpää, P. 2005 Narkissos kaupungissa: tutkimus kuluttaja-kaupunkilaisesta ja julkisesta tilasta. Vantaa: Dark Oy.

Noro, A. 1991. Muoto, moderniteetti ja ”kolmas”. Tutkielma Georg Simmelin sosiologiasta. Jyväskylä: Tutkijaliitto.

Pyyhtinen, O. 2008. Ambiguous individuality: Georg Simmel on the "Who" and the "What" of the individual. *Human Studies: A Journal for Philosophy and the Social Sciences* 31 (3), 279–298. Saatavilla [www-muodossa:](http://www.springerlink.com/content/v361782g3273q281/fulltext.pdf)

<http://www.springerlink.com/content/v361782g3273q281/fulltext.pdf> –viitattu 10.1.2011.

Saunders, P. 1986. *Social Theory and the Urban Question*. London: Hutchinson.

Savage, M. & Warde A. 1993. *Urban Sociology, Capitalism and Modernity*. Basingstoke: Macmillan.

Simmel, G. 1964. *The Sociology of Georg Simmel*; translated, edited, and with introduction by Kurt H. Wolff. New York: Free Press.

Simmel, G. 1997. *Sociology of the Senses*. Teoksessa Frisby, D. & Featherstone M. (toim.): *Simmel on Culture*. London: Sage Publication.

Simmel, G. 2004. *The Philosophy of Money: Third Enlarged Edition*. London: Routledge.

Simmel, G. 2005. *Suurkaupunki ja moderni elämä*. Helsinki: Gaudeamus.

Stevenson, D. 2003. *Cities and Urban Cultures*. Maidenhead : Open University Press.

United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division. huhtikuu 2012. *World Urbanization Prospects, the 2011 Revision: Highlights*. New York: United Nations. [www –dokumentti] Saatavilla [www-muodossa:](http://esa.un.org/unpd/wup/pdf/WUP2011_Highlights.pdf)

http://esa.un.org/unpd/wup/pdf/WUP2011_Highlights.pdf -viitattu 18.5.2012.

Weber, M. 1992. Kaupunki / Max Weber ; suomentanut ja toimittanut Tapani Hietaniemi.
Tampere: Vastapaino.

LIITE 1

Ristiintaulukointi Älyperäisyys & Asuinalue 1. mittarin osa								
		Mikä luonnehdinnoista parhaiten kuvaa asuin ympäristöänne?					Yhteensä	
			Suuri kaupunki	Suuren kaupungin lähiö tai lähi-seutu	Pieni tai keskikokoinen kaupunki tai kunta	Pienempi taajama tai kunta	Maa-seutu	
Hänestä on tärkeätä, että kaikkia maailman ihmisiä kohdellaan tasa-arvoisesti.	1. Ei lainkaan samanlainen kuin minä	Frekvenssi	2	4	6	3	1	16
		%	0,7	1,6	1,2	0,9	0,3	1,0
	2. Ei juuri lainkaan samanlainen kuin minä	Frekvenssi	7	6	7	8	9	37
		%	2,4	2,4	1,4	2,5	3,1	2,2
	3. Vain hieman samanlainen kuin minä	Frekvenssi	13	16	21	13	21	84
		%	4,5	6,3	4,3	4,0	7,2	5,1
	4. Jonkin verran samanlainen kuin minä	Frekvenssi	36	37	91	56	55	275
		%	12,5	14,5	18,4	17,3	18,8	16,6
	5. Melko samanlainen kuin minä	Frekvenssi	120	117	205	136	114	692
		%	41,7	45,9	41,5	42,0	38,9	41,8
	6. Erittäin paljon samanlainen kuin minä	Frekvenssi	110	75	164	108	93	550
		%	38,2	29,4	33,2	33,3	31,7	33,3
Yhteensä:	Frekvenssi	288	255	494	324	293	1654	
	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Pearson Chi-Square:	20,58	a. 5 cells (16, 7 %) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,47						
Sig.:	0,422							

Ristiintaulukointi Älyperäisyys & Asuinalue 2. mittarin osa

		Mikä luonnehdinnoista parhaiten kuvaa asuinympäristöänne?					Yhteensä:	
			Suuri kaupunki (yli 100 000 asu- kasta)	Suuren kaupungin lähiö tai lähiseutu	Pieni tai keskikokoinen kaupunki tai kunta (20 000-100 000 as.)	Pienempi taajama tai kunta (alle 20 000 asu- kasta)	Maaseutu (haja- asutusalue)	
Hänen mielestään ihmisten pitää tehdä, kuten käsketään.	1. Ei lainkaan samanlainen kuin minä	Frekvenssi	14	11	14	14	7	60
		%	4,8	4,4	2,8	4,3	2,4	3,6
	2. Ei juuri lainkaan samanlainen kuin minä	Frekvenssi	41	23	41	28	18	151
		%	14,2	9,2	8,3	8,7	6,1	9,2
	3. Vain hieman samanlainen kuin minä	Frekvenssi	58	47	91	34	41	271
		%	20,1	18,7	18,5	10,5	14,0	16,4
	4. Jonkin verran samanlainen kuin minä	Frekvenssi	76	84	144	84	85	473
		%	26,3	33,5	29,3	26,0	29,0	28,7
	5. Melko samanlainen kuin minä	Frekvenssi	77	72	147	116	108	520
		%	26,6	28,7	29,9	35,9	36,9	31,6
	6. Erittäin paljon samanlainen kuin minä	Frekvenssi	23	14	55	47	34	173
		%	8,0	5,6	11,2	14,6	11,6	10,5
Yhteensä:	Frekvenssi	289	251	492	323	293	1648	
	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Pearson Chi-Square:	52,20	a. 0 cells (0,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 9,14.						
Sig.:	0,000							

Ristiintaulukointi Älyperäisyys & Asuinalue 3. mittarin osa

		Mikä luonnehdinnoista parhaiten kuvaa asuinympäristöänne?					Yhteensä:	
		Suuri kaupunki	Suuren kaupungin lähiö tai lähiseutu	Pieni tai keskikokoinen kaupunki tai kunta	Pienempi taajama tai kunta	Maaseutu		
Pidän tulevaisuuteni suunnittelemisesta ja valmistelemisesta?	1. Täysin eri mieltä	Frekvenssi	7	8	10	12	10	47
		%	2,3	2,7	1,7	3,2	2,9	2,5
	2. Eri mieltä	Frekvenssi	19	26	56	39	25	165
		%	6,2	8,9	9,7	10,5	7,3	8,7
	3. En samaa enkä eri mieltä	Frekvenssi	97	71	137	96	74	475
		%	31,5	24,3	23,7	25,9	21,6	25,1
	4. Samaa mieltä	Frekvenssi	144	139	274	171	177	905
		%	46,8	47,6	47,5	46,2	51,8	47,9
	5. Täysin samaa mieltä	Frekvenssi	41	48	100	52	56	297
		%	13,3	16,4	17,3	14,1	16,4	15,7
Yhteensä:	Frekvenssi	308	292	577	370	342	1889	
	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Pearson Chi-Square:	19,25	a. 0 cells (0, 0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 7, 27.						
Sig.:	0,26							

Ristiintaulukointi Blaseerautuneisuus & Asuinalue 1. mittarin osa

		Mikä luonnehdinnoista parhaiten kuvaa asuinympäristöänne?					Yhteensä:	
		Suuri kaupunki	Suuren kaupungin lähiö tai lähiseutu	Pieni tai keskikokoinen kaupunki tai kunta	Pienempi taajama tai kunta	Maaseutu		
Hän pitää yllätyksistä ja etsii uusia asioita, joita voisi tehdä.	1. Ei lainkaan samanlainen kuin minä	Frekvenssi	6	3	11	14	7	41
		%	2,1	1,2	2,2	4,3	2,4	2,5
Hänestä on tärkeitä tehdä erilaisia asioita elämässään.	2. Ei juuri lainkaan samanlainen kuin minä	Frekvenssi	17	21	44	31	39	152
		%	5,9	8,3	9,0	9,6	13,4	9,2
	3. Vain hieman samanlainen kuin minä	Frekvenssi	48	26	83	63	38	258
		%	16,7	10,3	16,9	19,4	13,1	15,7
	4. Jonkin verran samanlainen kuin minä	Frekvenssi	82	85	159	99	97	522
		%	28,6	33,6	32,4	30,6	33,3	31,7
	5. Melko samanlainen kuin minä	Frekvenssi	92	87	150	95	88	512
		%	32,1	34,4	30,5	29,3	30,2	31,1
	6. Erittäin paljon samanlainen kuin minä	Frekvenssi	42	31	44	22	22	161
		%	14,6	12,3	9,0	6,8	7,6	9,8
Yhteensä:		Frekvenssi	287	253	491	324	291	1646
		%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Pearson Chi-Square:	41,48	a. 0 cells (, 0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 6,30.						
Sig.:	0,003							

Ristiintaulukointi Blaseerautuneisuus & Asuinalue 2. mittarin osa								
		Mikä luonnehdinnoista parhaiten kuvaa asuin ympäristöänne?					Yhteensä:	
		Suuri kaupunki	Suuren kaupungin lähiö tai lähiseutu	Pieni tai keskikokoinen kaupunki tai kunta	Pienempi taajama tai kunta	Maaseutu		
Hän etsii seikkailuja ja haluaa ottaa riskejä. Hän haluaa jännitystä elämäänsä.	1. Ei lainkaan samanlainen kuin minä	Frekvenssi	37	27	76	42	49	231
		%	12,8	10,7	15,4	13,1	17,1	14,1
	2. Ei juuri lainkaan samanlainen kuin minä	Frekvenssi	48	51	119	79	75	372
		%	16,6	20,2	24,1	24,6	26,1	22,6
	3. Vain hieman samanlainen kuin minä	Frekvenssi	83	60	101	69	66	379
		%	28,6	23,8	20,5	21,5	23,0	23,1
	4. Jonkin verran samanlainen kuin minä	Frekvenssi	63	65	126	79	59	392
		%	21,7	25,8	25,6	24,6	20,6	23,9
	5. Melko samanlainen kuin minä	Frekvenssi	42	35	56	40	29	202
		%	14,5	13,9	11,4	12,5	10,1	12,3
	6. Erittäin paljon samanlainen kuin minä	Frekvenssi	17	14	15	12	9	67
		%	5,9	5,6	3,0	3,7	3,1	4,1
Yhteensä:		Frekvenssi	290	252	493	321	287	1643
		%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Pearson Chi-Square:	30,44	a. 0 cells (, 0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 10,28.						
Sig.:	0,63							

Ristiintaulukointi Blaseerautuneisuus & Asuinalue 3. mittarin osa

Mikä luonnehdinnoista parhaiten kuvaa asuinympäristöänne?

Yhteensä:

Suuri kaupunki Suuren kaupungin lähiö tai lähiseutu Pieni tai keskikokoinen kaupunki tai kunta Pienempi taajama tai kunta Maaseutu

Yleisesti ottaen olen tyytyväinen itseeni?	1. Täysin samaa mieltä	Frekvenssi	50	52	98	59	55	314
		%	16,1	17,8	17,0	15,9	16,1	16,6
	2. Samaa mieltä	Frekvenssi	198	189	361	238	221	1207
		%	63,9	64,7	62,6	64,0	64,6	63,8
	3. En samaa enkä eri mieltä	Frekvenssi	41	36	82	50	52	261
		%	13,2	12,3	14,2	13,4	15,2	13,8
	4. Eri mieltä	Frekvenssi	21	12	34	23	12	102
		%	6,8	4,1	5,9	6,2	3,5	5,4
	5. Täysin eri mieltä	Frekvenssi	0	3	2	2	2	9
		%	0,0	1,0	0,3	0,5	0,6	0,5
Yhteensä:	Frekvenssi	310	292	577	372	342	1893	
	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Pearson Chi-Square:	10,47	a. 5 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,39.						
Sig.:	0,84							

Ristiintaulukointi Blaseerautuneisuus & Asuinalue 4. mittarin osa

		Mikä luonnehdinnoista parhaiten kuvaa asuinympäristöänne?					Yhteensä:	
		Suuri kaupunki	Suuren kaupungin lähiö tai lähiseutu	Pieni tai keskikokoinen kaupunki tai kunta	Pienempi taajama tai kunta	Maaseutu		
Tunsitte itsenne ikävystyneeksi?	1. En olenkaan tai vain pienen osan ajasta	Frekvenssi	231	219	413	282	275	1420
		%	75,0	75,3	71,6	75,8	80,2	75,1
	2. Osan ajasta	Frekvenssi	67	64	143	80	56	410
		%	21,8	22,0	24,8	21,5	16,3	21,7
	3. Suurimman osan ajasta	Frekvenssi	8	8	18	8	7	49
		%	2,6	2,7	3,1	2,2	2,0	2,6
	4. Kaiken aikaa tai lähes kaiken aikaa	Frekvenssi	2	0	3	2	5	12
		%	0,6	0,0	0,5	0,5	1,5	0,6
Yhteensä:	Frekvenssi	308	291	577	372	343	1891	
	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Pearson Chi-Square:	16,29	a. 5 cells (25, 0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1, 85.						
Sig.:	0,18							

Ristiintaulukointi Varautuneisuus & Asuinalue 1. mittarin osa								
		Mikä luonnehdinnoista parhaiten kuvaa asuin ympäristöänne?					Yhteensä:	
		Suuri kaupunki	Suuren kaupungin lähiö tai lähiseutu	Pieni tai keskikokoinen kaupunki tai kunta	Pienempi taajama tai kunta	Maaseutu		
Tunsitte itsenne yksinäiseksi?	1. En ol- lenkaan tai vain pienen osan ajasta	Frekvenssi	229	231	456	276	280	1472
		%	74,6	79,7	79,2	74,0	81,9	78,0
	2. Osan ajasta	Frekvenssi	65	52	99	72	48	336
		%	21,2	17,9	17,2	19,3	14,0	17,8
	3. Suurim- man osan ajasta	Frekvenssi	11	6	12	17	9	55
		%	3,6	2,1	2,1	4,6	2,6	2,9
	4. Kaiken aikaa tai lähes kai- ken aikaa	Frekvenssi	2	1	9	8	5	25
		%	0,7	0,3	1,6	2,1	1,5	1,3
Yhteensä:	Frekvenssi	307	290	576	373	342	1888	
	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Pearson Chi-Square:	18,81	a. 4 cells (20,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 3,84.						
Sig.:	0,093							

Ristiintaulukointi Varautuneisuus & Asuinalue 2. mittarin osa

		Mikä luonnehdinnoista parhaiten kuvaa asuinympäristöänne?					Yhteensä:	
		Suuri kaupunki	Suuren kaupungin lähiö tai lähiseutu	Pieni tai keskikokoinen kaupunki tai kunta	Pienempi taajama tai kunta	Maaseutu		
Tunnen yhteenkuuluvuutta asuinalueeni ihmisiin?	1. Täysin samaa mieltä	Frekvenssi	14	17	36	31	56	154
		%	4,5	5,8	6,3	8,3	16,4	8,2
	2. Samaa mieltä	Frekvenssi	100	104	231	179	194	808
		%	32,5	35,7	40,2	48,1	56,7	42,8
	3. En samaa enkä eri mieltä	Frekvenssi	96	102	197	108	64	567
		%	31,2	35,1	34,3	29,0	18,7	30,0
	4. Eri mieltä	Frekvenssi	76	55	91	44	23	289
		%	24,7	18,9	15,8	11,8	6,7	15,3
	5. Täysin eri mieltä	Frekvenssi	22	13	20	10	5	70
		%	7,1	4,5	3,5	2,7	1,5	3,7
Yhteensä:	Frekvenssi	308	291	575	372	342	1888	
	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Pearson Chi-Square:	144,01	a. 0 cells (, 0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 10, 79.						
Sig.:	0,000							

Ristiintaulukointi Yksilöllinen erottautuminen & Asuinalue 1. mittarin osa

		Mikä luonnehdinnoista parhaiten kuvaa asuinympäristöänne?					Yhteensä:	
		Suuri kaupunki	Suuren kaupungin lähiö tai lähiseutu	Pieni tai keskikokoinen kaupunki tai kunta	Pienempi taajama tai kunta	Maaseutu		
Ideoiden tuottaminen ja luovuus ovat hänelle tärkeitä. Hän haluaa tehdä asiat omape- räisesti.	1. Ei lainkaan samanlainen kuin minä	Frekvenssi	2	1	11	10	3	27
		%	0,7	0,4	2,2	3,1	1,0	1,6
	2. Ei juuri lainkaan samanlainen kuin minä	Frekvenssi	9	12	36	26	15	98
		%	3,1	4,8	7,3	8,1	5,1	6,0
	3. Vain hieman samanlainen kuin minä	Frekvenssi	45	29	69	50	45	238
		%	15,7	11,5	14,0	15,5	15,4	14,5
	4. Jonkin verran samanlainen kuin minä	Frekvenssi	93	83	147	97	108	528
		%	32,4	32,9	29,8	30,1	37,0	23,1
	5. Melko samanlainen kuin minä	Frekvenssi	80	89	175	95	85	524
		%	27,9	35,3	35,5	29,5	29,1	31,8
	6. Erittäin paljon samanlainen kuin minä	Frekvenssi	58	38	55	44	36	231
		%	20,2	15,1	11,2	13,7	12,3	14,0
Yhteensä:	Frekvenssi	287	252	493	322	292	1646	
	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Pearson Chi-Square:	41,54	a. 3 cells (10, 0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4, 13.						
Sig.:	0,003							

Ristiintaulukointi Yksilöllinen erottautuminen & Asuinalue 2. mittarin osa

		Mikä luonnehdinnoista parhaiten kuvaa asuin ympäristöänne?					Yhteensä:	
		Suuri kaupunki	Suuren kaupungin lähiö tai lähiseutu	Pieni tai keskikokoinen kaupunki tai kunta	Pienempi taajama tai kunta	Maaseutu		
Hänestä on tärkeätä olla nöyrä ja vaatimatonta. Hän ei pyri keräämään huomiota osakseen.	1. Erittäin paljon samanlainen kuin minä	Frekvenssi	19	18	35	37	26	135
		%	6,7	7,2	7,1	11,5	8,9	8,2
	2. Melko samanlainen kuin minä	Frekvenssi	64	59	143	90	85	441
		%	22,5	23,6	28,9	28,0	29,0	26,8
	3. Jonkin verran samanlainen kuin minä	Frekvenssi	92	100	153	106	112	563
		%	32,3	40,0	31,0	33,0	38,2	34,3
	4. Vain hieman samanlainen kuin minä	Frekvenssi	67	46	108	54	41	316
		%	23,5	18,4	21,9 %	16,8	14,0	19,2
	5. Ei juuri lainkaan samanlainen kuin minä	Frekvenssi	33	24	48	26	21	152
		%	11,6	9,6	9,7	8,1	7,2	9,3
	6. Ei lainkaan samanlainen kuin minä	Frekvenssi	10	3	7	8	9	36
		%	3,5	1,2	1,4	2,5	2,7	2,2
Yhteensä:	Frekvenssi	285	250	494	321	293	1643	
	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Pearson Chi-Square:	35,28	a. 0 cells (, 0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 5,48.						
Sig.:	0,02							

Ristiintaulukointi Yksilöllinen erottautuminen & Asuinalue 3. mittarin osa

		Mikä luonnehdinnoista parhaiten kuvaa asuinympäristöänne?					Yhteensä:	
		Suuri kaupunki	Suuren kaupungin lähiö tai lähiseutu	Pieni tai keskikokoinen kaupunki tai kunta	Pienempi taajama tai kunta	Maaseutu		
Menestyminen on hänelle tärkeätä. Hän haluaa, että hänen saavutuksensa huomataan.	1. Ei lainkaan samanlainen kuin minä	Frekvenssi	19	15	30	27	22	113
		%	6,6	5,9	6,1	8,4	7,6	6,9
	2. Ei juuri lainkaan samanlainen kuin minä	Frekvenssi	59	38	96	69	56	318
		%	20,4	15,0	19,6	21,5	19,4	19,4
	3. Vain hieman samanlainen kuin minä	Frekvenssi	52	62	115	74	65	368
		%	18,0	24,4	23,5	23,1	22,5	22,4
	4. Jonkin verran samanlainen kuin minä	Frekvenssi	94	70	140	83	89	476
		%	32,5	27,6	28,6	25,9	30,8	29,0
	5. Melko samanlainen kuin minä	Frekvenssi	53	56	87	50	47	293
		%	18,3	22,0	17,8	15,6	16,3	17,8
	6. Erittäin paljon samanlainen kuin minä	Frekvenssi	12	13	21	18	10	74
		%	4,2	5,1	4,3	5,6	3,5	4,5
Yhteensä:		Frekvenssi	289	254	489	321	289	1642
		%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Pearson Chi-Square:	17,52	a. 0 cells (, 0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 11,45.						
Sig.:	0,62							

LIITE 2

Ristiintaulukointi Älyperäisyys & Ikäluokat 1. mittarin osa										
		Ikäluokat							Yhteensä:	
		1909–	1940–	1950–	1960–	1970–	1980–	1990–		
		1939	1949	1959	1969	1979	1989	1991		
Hänestä on tärkeätä, että kaikkia maailman ihmisiä kohdellaan tasavertaisesti.	1. Ei lainkaan samanlainen kuin minä	Frekvenssi	3	3	1	5	1	3	0	16
		%	1,1	1,1	0,3	1,9	0,4	1,3	0,0	1,0
	2. Ei juuri lainkaan samanlainen kuin minä	Frekvenssi	9	10	5	7	3	3	0	37
		%	3,2	3,8	1,6	2,6	1,2	1,3	0,0	2,2
	3. Vain hieman samanlainen kuin minä	Frekvenssi	17	9	12	15	19	9	3	84
		%	6,0	3,4	3,9	5,6	7,6	3,8	5,7	5,1
	4. Jonkin verran samanlainen kuin minä	Frekvenssi	47	37	52	39	47	44	8	274
		%	16,7	14,1	17,1	14,5	18,9	18,8	15,1	16,6
	5. Melko samanlainen kuin minä	Frekvenssi	117	110	140	121	97	87	20	692
		%	41,6	41,8	46,1	45,0	39,0	37,2	37,7	41,9
	6. Erittäin paljon samanlainen kuin minä	Frekvenssi	88	94	94	82	82	88	22	550
		%	31,3	35,7	30,9	30,5	32,9	37,6	41,5	33,3
Yhteensä:		Frekvenssi	281	263	304	269	249	234	53	1653
		%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Pearson Chi-Square:	31,46	2 cells (4, 8%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1, 93.								
Sig.:	0,393									

Ristiintaulukointi Älyperäisyys & Ikäluokat 2. mittarin osa

		Ikäluokat							Yhteensä:	
		1909– 1939	1940– 1949	1950– 1959	1960– 1969	1970– 1979	1980– 1989	1990– 1991		
Hänen mie- lestään ih- misten pi- tää tehdä, kuten käs- ketään.	1. Ei lain- kaan saman- lainen kuin minä	Frekvenssi	9	13	12	6	10	8	2	60
		%	3,2	5,0	4,0	2,2	4,0	3,4	3,8	3,6
Hänen mie- lestään sääntöjä pitää nou- dattaa aina, vaikka ku- kaan ei ole näkemässä.	2. Ei juuri lainkaan samanlainen kuin minä	Frekvenssi	12	20	30	37	13	34	6	152
		%	4,3	7,7	9,9	13,8	5,2	14,5	11,3	9,2
	3. Vain hieman sa- manlainen kuin minä	Frekvenssi	23	35	50	48	52	47	15	270
		%	8,2	13,4	16,5	17,8	20,9	20,1	28,3	16,4
	4. Jonkin verran sa- manlainen kuin minä	Frekvenssi	71	60	87	75	84	84	12	473
		%	25,4	23,0	28,7	27,9	33,7	35,9	22,6	28,7
	5. Melko samanlainen kuin minä	Frekvenssi	100	98	104	86	73	49	11	521
		%	35,7	37,5	34,3	32,0	29,3	20,9	20,8	31,6
	6. Erittäin paljon sa- manlainen kuin minä	Frekvenssi	65	35	20	17	17	12	7	173
		%	23,2	13,4	6,6	6,3	6,8	5,1	13,2	10,5
Yhteensä:		Frekvenssi	280	261	303	269	249	234	53	1649
		%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Pearson Chi-Square:		143,20	2 cells (4, 8%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,93.							
Sig.:		0,000								

Ristiintaulukointi Älyperäisyys & Ikäluokat 3. mittarin osa

		Ikäluokat							Yhteensä:	
		1909–	1940–	1950–	1960–	1970–	1980–	1990–		
		1939	1949	1959	1969	1979	1989	1991		
E28. Pidän tulevaisuuteni suunnittelemisesta ja valmistelemisestä?	1.	Frekvenssi	25	9	5	3	3	2	1	48
	Täysin eri mieltä	%	7,6	3,1	1,4	1,0	1,1	0,7	1,7	2,5
	2. Eri mieltä	Frekvenssi	45	28	28	17	18	22	6	164
		%	13,6	9,8	8,1	5,6	6,3	7,9	10,3	8,7
	3. En samaa enkä eri mieltä	Frekvenssi	98	70	79	71	60	73	23	474
		%	29,6	24,5	22,9	23,3	21,1	26,4	39,7	25,1
	4. Samaa mieltä	Frekvenssi	125	141	175	162	144	135	23	905
		%	37,8	49,3	50,7	53,1	50,5	48,7	39,7	48,0
	5. Täysin samaa mieltä	Frekvenssi	38	38	58	52	60	45	5	296
		%	11,5	13,3	16,8	17,0	21,1	16,2	8,6	15,7
Yhteensä:	Frekvenssi	331	286	345	305	285	277	58	1887	
	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Pearson Chi-Square:	93,22	1 cells (2, 9%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1, 48.								
Sig.:	0,000									

Ristiintaulukointi blaseerautuneisuus & Ikäluokat 1. mittarin osa

		Ikäluokat							Yhteensä:	
		1909– 1939	1940– 1949	1950– 1959	1960– 1969	1970– 1979	1980– 1989	1990– 1991		
Hän pitää yl- lätyksistä ja etsii uusia asi- oita, joita voisi tehdä. Hänes- tä on tärkeätä tehdä erilaisia asioita elä- mässään.	1. Ei lain- kaan saman- lainen kuin minä	Frekvenssi	20	14	3	4	0	2	0	43
		%	7,1	5,3	1,0	1,5	0,0	0,9	0,0	2,6
	2. Ei juuri lainkaan samanlainen kuin minä	Frekvenssi	53	30	28	17	18	5	2	153
		%	18,9	11,4	9,2	6,3	7,3	2,1	3,8	9,3
	3. Vain hie- man saman- lainen kuin minä	Frekvenssi	56	51	46	49	32	22	3	259
		%	20,0	19,4	15,1	18,2	12,9	9,4	5,8	15,7
	4. Jonkin verran sa- manlainen kuin minä	Frekvenssi	75	77	107	86	94	69	14	522
		%	26,8	29,3	35,1	32,0	37,9	29,5	26,9	31,6
	5. Melko samanlainen kuin minä	Frekvenssi	59	67	96	92	75	98	25	512
		%	21,1	25,5	31,5	34,2	30,2	41,9	48,1	31,0
	6. Erittäin paljon sa- manlainen kuin minä	Frekvenssi	17	24	25	21	29	38	8	162
		%	6,1	9,1	8,2	7,8	11,7	16,2	15,4	9,8
Yhteensä:		Frekvenssi	280	263	305	269	248	234	52	1651
		%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Pearson Chi-Square:		161,48	2 cells (4, 8%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,35.							
Sig.:		0,000								

Ristiintaulukointi blaseerautuneisuus & Ikäluokat 2. mittarin osa

		Ikäluokat							Yhteensä:	
		1909– 1939	1940– 1949	1950– 1959	1960– 1969	1970– 1979	1980– 1989	1990– 1991		
Hän etsii seikkailuja ja haluaa ottaa riskejä. Hän haluaa jännitystä elämänsä.	1. Ei lainkaan samanlainen kuin minä	Frekvenssi	89	59	36	26	13	7	1	231
		%	32,5	22,5	11,9	9,7	5,2	3,0	1,9	14,1
	2. Ei juuri lainkaan samanlainen kuin minä	Frekvenssi	83	73	84	55	52	18	5	370
		%	30,3	27,9	27,7	20,6	20,7	7,8	9,6	22,5
	3. Vain hie- man samanlainen kuin minä	Frekvenssi	54	70	62	75	62	47	8	378
		%	19,7	26,7	20,5	28,1	24,7	20,3	15,4	23,0
	4. Jonkin verran samanlainen kuin minä	Frekvenssi	35	40	80	69	76	82	10	392
		%	12,8	15,3	26,4	25,8	30,3	35,3	19,2	23,9
	5. Melko samanlainen kuin minä	Frekvenssi	7	14	33	35	37	57	19	202
		%	2,6	5,3	10,9	13,1	14,7	24,6	36,5	12,3
	6. Erittäin paljon samanlainen kuin minä	Frekvenssi	6	6	8	7	11	21	9	68
		%	2,2	2,3	2,6	2,6	4,4	9,1	17,3	4,1
Yhteensä:		Frekvenssi	274	262	303	267	251	232	52	1641
		%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Pearson Chi-Square:	344,62	1 cells (2, 4%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2, 15.								
Sig.:	0,000									

Ristiintaulukointi blaseerautuneisuus & Ikäluokat 3. mittarin osa

		Ikäluokat							Yhteensä:	
		1909– 1939	1940– 1949	1950– 1959	1960– 1969	1970– 1979	1980– 1989	1990– 1991		
Yleisesti ottaen olen tyytyväinen itseeni?	1. Täysin samaa mieltä	Frekvenssi	91	49	46	40	39	45	3	313
		%	27,2	17,1	13,3	13,1	13,7	16,2	5,2	16,5
	2. Samaa mieltä	Frekvenssi	165	157	224	204	204	199	46	1209
		%	49,3	54,7	67,6	66,9	71,6	71,8	79,3	63,9
	3. En samaa enkä eri mieltä	Frekvenssi	62	57	42	37	32	23	7	260
		%	18,5	19,9	12,1	12,1	11,2	8,3	12,1	13,7
	4. Eri mieltä	Frekvenssi	15	22	22	20	10	10	2	101
		%	4,5	7,7	6,4	6,6	3,5	3,6	3,4	5,3
	5. Täysin eri mieltä	Frekvenssi	2	2	2	4	0	0	0	10
		%	0,6	0,7	0,6	1,3	0,0	0,0	0,0	0,5
Yhteensä:		Frekvenssi	335	287	346	305	285	277	58	1893
		%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Pearson Chi-Square:		94,62	8 cells (22, 9%) have expected count less than 5. The minimum expected count is, 31.							
Sig.:		0,000								

Ristiintaulukointi blaseerautuneisuus & Ikäluokat 4. mittarin osa

		Ikäluokat							Yhteensä:	
		1909– 1939	1940– 1949	1950– 1959	1960– 1969	1970– 1979	1980– 1989	1990– 1991		
Kuinka usein viimeisen viikon aikana Teistä on tuntunut seuraavalta: Tunnitte itsenne ikävystyneeksi?	1. En ollenkaan tai vain pienen osan ajasta	Frekvenssi	240	223	277	241	213	190	38	1422
		%	72,1	78,0	79,8	79,0	74,5	68,3	66,7	75,2
	2. Osan ajasta	Frekvenssi	78	60	59	53	62	78	19	409
		%	23,4	21,0	17,0	17,4	21,7	28,1	33,3	21,6
	3. Suurimman osan ajasta	Frekvenssi	10	2	9	10	10	9	0	50
		%	3,0	0,7	2,6	3,3	3,5	3,2	0,0	2,6
	4. Kaiken aikaa tai lähes kaiken aikaa	Frekvenssi	5	1	2	1	1	1	0	11
		%	1,5	0,3	0,6	0,3	0,3	0,4	0,0	0,6
Yhteensä:	Frekvenssi	333	286	347	305	286	278	57	1892	
	%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Pearson Chi-Square:	33,75	8 cells (28, 6%) have expected count less than 5. The minimum expected count is, 33.								
Sig.:	0,014									

Ristiintaulukointi varautuneisuus & Ikäluokat 1. mittarin osa										
		Ikäluokat							Yhteensä:	
		1909–	1940–	1950–	1960–	1970–	1980–	1990–		
		1939	1949	1959	1969	1979	1989	1991		
Kuinka usein viimeisen viikon aikana Teistä on tunnut seuraavalta: Tunsitte itsenne yksinäiseksi?	1. En ollenkaan tai vain pienen osan ajasta	Frekvenssi	236	226	284	252	224	207	44	1473
		%	70,7	79,3	81,8	82,9	78,6	74,7	77,2	78,0
	2. Osan ajasta	Frekvenssi	71	49	49	41	51	61	13	335
		%	21,3	17,2	14,1	13,5	17,9	22,0	22,8	17,7
	3. Suurimman osan ajasta	Frekvenssi	18	5	10	9	5	8	0	55
		%	5,4	1,8	2,9	3,0	1,8	2,9	0,0	2,9
	4. Kaiken aikaa tai lähes kaiken aikaa	Frekvenssi	9	5	4	2	5	1	0	26
		%	2,7	1,8	1,2	0,7	1,8	0,4	0,0	1,4
Yhteensä:		Frekvenssi	334	285	347	304	285	277	57	1889
		%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Pearson Chi-Square:		36,36	8 cells (28, 6%) have expected count less than 5. The minimum expected count is, 78.							
Sig.:		0,006								

Ristiintaulukointi varautuneisuus & Ikäluokat 2. mittarin osa										
		Ikäluokat							Yhteensä:	
		1909– 1939	1940– 1949	1950– 1959	1960– 1969	1970– 1979	1980– 1989	1990– 1991		
Tunnen yhteenkuuluvuutta asuinalueeni ihmisiin?	1. Täysin samaa mieltä	Frekvenssi	63	25	25	16	12	10	2	153
		%	19,1	8,7	7,2	5,3	4,2	3,6	3,4	8,1
	2. Samaa mieltä	Frekvenssi	150	140	174	146	112	68	17	807
		%	45,5	48,8	50,3	48,0	39,6	24,5	29,3	42,8
	3. En samaa enkä eri mieltä	Frekvenssi	64	89	105	92	95	97	25	567
		%	19,4	31,0	30,3	30,3	33,6	35,0	43,1	30,1
	4. Eri mieltä	Frekvenssi	44	26	36	42	52	77	11	288
		%	13,3	9,1	10,4	13,8	18,4	27,8	19,0	15,3
	5. Täysin eri mieltä	Frekvenssi	9	7	6	8	12	25	3	70
		%	2,7	2,4	1,7	2,6	4,2	9,0	5,2	3,7
Yhteensä:		Frekvenssi	330	287	346	304	283	277	58	1885
		%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Pearson Chi-Square:		192,52	2 cells (5, 7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2, 15.							
Sig.:		0,000								

Ristiintaulukointi yksilöllinen erottautuminen & Ikäluokat 1. mittarin osa

		Ikäluokat							Yhteensä:	
		1909– 1939	1940– 1949	1950– 1959	1960– 1969	1970– 1979	1980– 1989	1990– 1991		
Ideoiden tuot- taminen ja luovuus ovat hänelle tär- keitä. Hän haluaa tehdä asiat omape- räisesti.	1. Ei lain- kaan sa- manlainen kuin minä	Frekvenssi	10	5	4	1	1	5	0	26
		%	3,6	1,9	1,3	0,4	0,4	2,2	0,0	1,6
	2. Ei juuri lainkaan samanlainen kuin minä	Frekvenssi	21	18	18	19	13	10	0	99
		%	7,5	6,9	5,9	7,1	5,2	4,3	0,0	6,0
	3. Vain hieman samanlainen kuin minä	Frekvenssi	45	45	42	37	31	31	6	237
		%	16,0	17,2	13,8	13,8	12,4	13,4	11,3	14,4
	4. Jonkin verran sa- manlainen kuin minä	Frekvenssi	99	74	101	89	80	69	18	530
		%	35,2	28,2	33,2	33,2	32,1	29,7	34,0	32,1
	5. Melko samanlainen kuin minä	Frekvenssi	76	84	97	86	81	75	26	525
		%	27,0	32,1	31,9	32,1	32,5	32,3	49,1	31,8
	6. Erittäin paljon sa- manlainen kuin minä	Frekvenssi	30	36	42	36	43	42	3	232
		%	10,7	13,7	13,8	13,4	17,3	18,1	5,7	14,1
Yhteensä:		Frekvenssi	281	262	304	268	249	232	53	1649
		%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Pearson Chi-Square:		42,28	8 cells (19, 0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is, 84.							
Sig.:		0,068								

Ristiintaulukointi yksilöllinen erottautuminen & Ikäluokat 2. mittarin osa

		Ikäluokat							Yhteensä:	
		1909– 1939	1940– 1949	1950– 1959	1960– 1969	1970– 1979	1980– 1989	1990– 1991		
Hänestä on tärkeitä ja vaatimaton. Hän ei pyri kehittämään huomiota osakseen.	1. Erittäin paljon samanlainen kuin minä	Frekvenssi	46	33	12	15	12	15	3	136
		%	16,7	12,6	4,0	5,6	4,8	6,5	5,8	8,3
	2. Melko samanlainen kuin minä	Frekvenssi	93	74	68	66	55	72	13	441
		%	33,7	28,4	22,4	24,6	22,0	31,0	25,0	26,9
	3. Jonkin verran samanlainen kuin minä	Frekvenssi	65	73	120	98	104	79	22	561
		%	23,6	28,0	39,6	36,6	41,6	34,1	42,3	34,2
	4. Vain hieman samanlainen kuin minä	Frekvenssi	43	50	61	50	55	47	10	316
		%	15,6	19,2	20,1	18,7	22,0	20,3	19,2	19,2
	5. Ei juuri lainkaan samanlainen kuin minä	Frekvenssi	21	24	33	35	22	15	3	153
		%	7,6	9,2	10,9	13,1	8,8	6,5	5,8	9,3
	6. Ei lainkaan samanlainen kuin minä	Frekvenssi	8	7	9	4	2	4	1	35
		%	2,9	2,7	3,0	1,5	0,8	1,7	1,9	2,1
Yhteensä:		Frekvenssi	276	261	303	268	250	232	52	1642
		%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Pearson Chi-Square:		91,85	4 cells (9, 5%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1, 11.							
Sig.:		0,000								

Ristiintaulukointi yksilöllinen erottautuminen & Ikäluokat 3. mittarin osa

		Ikäluokat							Yhteensä:	
		1909– 1939	1940– 1949	1950– 1959	1960– 1969	1970– 1979	1980– 1989	1990– 1991		
Menestyminen on hänelle tärkeätä. Hän haluaa, että hänen saavutuksensa huomataan.	1. Ei lainkaan samanlainen kuin minä	Frekvenssi	43	27	15	16	7	4	1	113
		%	15,5	10,3	4,9	6,0	2,8	1,7	1,9	6,9
	2. Ei juuri lainkaan samanlainen kuin minä	Frekvenssi	60	59	78	63	30	25	3	318
		%	21,6	22,5	25,7	23,6	12,1	10,8	5,8	19,4
	3. Vain hieman samanlainen kuin minä	Frekvenssi	65	68	67	77	42	41	9	369
		%	23,4	26,0	22,0	28,8	17,0	17,7	17,3	22,5
	4. Jonkin verran samanlainen kuin minä	Frekvenssi	56	70	93	55	99	83	20	476
		%	20,1	26,7	30,6	20,6	40,1	35,8	38,5	29,0
	5. Melko samanlainen kuin minä	Frekvenssi	44	30	41	48	55	62	13	293
		%	15,8	11,5	13,5	18,0	22,3	26,7	25,0	17,8
	6. Erittäin paljon samanlainen kuin minä	Frekvenssi	10	8	10	8	14	17	6	73
		%	3,6	3,1	3,3	3,0	5,7	7,3	11,5	4,4
Yhteensä:		Frekvenssi	278	262	304	267	247	232	52	1642
		%	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Pearson Chi-Square:		166,40	2 cells (4, 8%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,31.							
Sig.:		0,000								

LIITE 3

Älyperäisyyden mittarin osa	N	Keskiarvo	Mean Between Groups	Square	F- arvo	Sig.	ETA Squared
Hänestä on tärkeätä, että kaikkia maailman ihmisiä kohdellaan tasa-arvoisesti.			1,458		1,383	0,237	0,003
1. Suuri kaupunki	287	5,06					
2. Suuren kaupungin lähiö tai lähiseutu	254	4,90					
3. Pieni tai keskikokoinen kaupunki tai kunta	494	4,97					
4. Pienempi taajama tai kunta	324	4,97					
5. Maaseutu	293	4,88					
Yhteensä	1651	4,96					
Hänen mielestään ihmisten pitää tehdä, kuten käsketään.			13,132		8,411	0,000	0,020
1. Suuri kaupunki	289	3,79					
2. Suuren kaupungin lähiö tai lähiseutu	251	3,90					
3. Pieni tai keskikokoinen kaupunki tai kunta	493	4,09					
4. Pienempi taajama tai kunta	323	4,25					
5. Maaseutu	293	4,27					
Yhteensä	1648	4,07					
Pidän tulevaisuuteni suunnittelemisesta ja valmistelemisesta?			1,150		1,329	0,257	0,003
1. Suuri kaupunki	308	3,63					
2. Suuren kaupungin lähiö tai lähiseutu	291	3,67					
3. Pieni tai keskikokoinen kaupunki tai kunta	577	3,69					
4. Pienempi taajama tai kunta	370	3,57					
5. Maaseutu	341	3,72					
Yhteensä	1887	3,66					

Blaseerautuneisuuden mittarin osa	N	Keskiarvo	Mean Square Between Groups	F-arvo	Sig.	ETA
Hän pitää yllätyksistä ja etsii uusia asioita, joita voisi tehdä.			7,929	5,505	0,000	0,013
1. Suuri kaupunki	289	4,26				
2. Suuren kaupungin lähiö tai lähiseutu	253	4,28				
3. Pieni tai keskikokoinen kaupunki tai kunta	492	4,06				
4. Pienempi taajama tai kunta	325	3,91				
5. Maaseutu	292	3,98				
Yhteensä	1650	4,09				
Hän etsii seikkailuja ja haluaa ottaa riskejä. Hän haluaa jännitystä elämäänsä.			7,735	4,148	0,002	0,010
1. Suuri kaupunki	289	3,26				
2. Suuren kaupungin lähiö tai lähiseutu	252	3,30				
3. Pieni tai keskikokoinen kaupunki tai kunta	492	3,03				
4. Pienempi taajama tai kunta	319	3,10				
5. Maaseutu	288	2,91				
Yhteensä	1640	3,10				
Yleisesti ottaen olen tyytyväinen itseeni?			0,186	0,336	0,854	0,001
1. Suuri kaupunki	309	2,10				
2. Suuren kaupungin lähiö tai lähiseutu	291	2,06				
3. Pieni tai keskikokoinen kaupunki tai kunta	577	2,10				
4. Pienempi taajama tai kunta	372	2,12				
5. Maaseutu	342	2,08				
Yhteensä	1891	2,09				
Tunsitte itsenne ikävystyneeksi?			0,383	1,313	0,263	0,003
1. Suuri kaupunki	308	1,29				
2. Suuren kaupungin lähiö tai lähiseutu	291	1,27				
3. Pieni tai keskikokoinen kaupunki tai kunta	576	1,32				
4. Pienempi taajama tai kunta	372	1,27				
5. Maaseutu	342	1,24				
Yhteensä	1889	1,29				

Varautuneisuuden mittarin osa	N	Keskiarvo	Mean Square Between Groups	F-arvo	Sig.	ETA
Tunsitte itsenne yksinäiseksi?			0,801	2,376	0,050	0,005
1. Suuri kaupunki	308	1,31				
2. Suuren kaupungin lähiö tai lähiseutu	291	1,23				
3. Pieni tai keskikokoinen kaupunki tai kunta	576	1,26				
4. Pienempi taajama tai kunta	372	1,34				
5. Maaseutu	342	1,24				
Yhteensä	1889	1,28				
Tunnen yhteenkuuluvuutta asuinalueeni ihmisiin?			29,009	33,745	0,000	0,067
1. Suuri kaupunki	307	2,97				
2. Suuren kaupungin lähiö tai lähiseutu	291	2,81				
3. Pieni tai keskikokoinen kaupunki tai kunta	574	2,70				
4. Pienempi taajama tai kunta	371	2,52				
5. Maaseutu	342	2,20				
Yhteensä	1884	2,64				

Yksilöllisen erottautumisen mittarin osa	N	Keskiarvo	Mean Square Between Groups	F-arvo	Sig.	ETA
Ideoiden tuottaminen ja luovuus ovat hänelle tärkeitä. Hän haluaa tehdä asiat omaperäisesti.			5,176	3,919	0,004	0,009
1. Suuri kaupunki	287	4,45				
2. Suuren kaupungin lähiö tai lähiseutu	252	4,44				
3. Pieni tai keskikokoinen kaupunki tai kunta	493	4,23				
4. Pienempi taajama tai kunta	323	4,16				
5. Maaseutu	292	4,25				
Yhteensä	1646	4,29				
Hänestä on tärkeätä olla nöyrä ja vaatimaton. Hän ei pyri keräämään huomiota osakseen.			4,885	3,617	0,006	0,009
1. Suuri kaupunki	285	3,21				
2. Suuren kaupungin lähiö tai lähiseutu	250	3,03				
3. Pieni tai keskikokoinen kaupunki tai kunta	493	3,02				
4. Pienempi taajama tai kunta	321	2,90				
5. Maaseutu	293	2,90				
Yhteensä	1643	3,01				
Menestyminen on hänelle tärkeätä. Hän haluaa, että hänen saavutuksensa huomataan.			2,566	1,533	0,190	0,004
1. Suuri kaupunki	288	3,48				
2. Suuren kaupungin lähiö tai lähiseutu	253	3,61				
3. Pieni tai keskikokoinen kaupunki tai kunta	489	3,45				
4. Pienempi taajama tai kunta	321	3,35				
5. Maaseutu	289	3,39				
Yhteensä	1640	3,45				

LIITE 4

Älyperäisyyden mittarin osa	N	Keskiarvo	Mean Square Between Groups	F-arvo	Sig.	ETA Squared
Hänestä on tärkeätä, että kaikkia maailman ihmisiä kohdellaan tasa-arvoisesti.			1,06	1,00	0,419	0,004
1. 1909–1939	281	4,88				
2. 1940–1949	263	4,99				
3. 1950–1959	303	4,99				
4. 1960–1969	269	4,89				
5. 1970–1979	249	4,94				
6. 1980–1989	233	5,03				
7. 1990–1991	52	5,14				
Yhteensä	1651	4,96				
Hänen mielestään ihmisten pitää tehdä, kuten käsketään.			18,59	12,17	0,000	0,043
1. 1909–1939	280	4,56				
2. 1940–1949	262	4,20				
3. 1950–1959	303	3,99				
4. 1960–1969	269	3,93				
5. 1970–1979	248	4,00				
6. 1980–1989	233	3,72				
7. 1990–1991	52	3,83				
Yhteensä	1648	4,07				
Pidän tulevaisuuteni suunnittelemisesta ja valmistelemisesta?			10,36	12,34	0,000	0,038
1. 1909–1939	331	3,31				
2. 1940–1949	286	3,60				
3. 1950–1959	345	3,73				
4. 1960–1969	305	3,79				
5. 1970–1979	285	3,85				
6. 1980–1989	277	3,72				
7. 1990–1991	58	3,43				
Yhteensä	1888	3,65				

Blaseerautuneisuuden mittarin osa	N	Keskiarvo	Mean Square Between Groups	F-arvo	Sig.	ETA Squared
Hän pitää yllätyksistä ja etsii uusia asioita, joita voisi tehdä.			30,14	22,30	0,000	0,075
1. 1909–1939	280	3,54				
2. 1940–1949	263	3,85				
3. 1950–1959	304	4,11				
4. 1960–1969	269	4,14				
5. 1970–1979	248	4,26				
6. 1980–1989	233	4,59				
7. 1990–1991	52	4,63				
Yhteensä	1650	4,09				
Hän etsii seikkailuja ja haluaa ottaa riskejä. Hän haluaa jännitystä elämäänsä.			87,47	55,91	0,000	0,17
1. 1909–1939	275	2,30				
2. 1940–1949	262	2,60				
3. 1950–1959	303	3,05				
4. 1960–1969	267	3,21				
5. 1970–1979	249	3,41				
6. 1980–1989	232	3,98				
7. 1990–1991	52	4,31				
Yhteensä	1640	3,10				
Yleisesti ottaen olen tyytyväinen itseeni?			1,70	3,09	0,005	0,01
1. 1909–1939	334	2,02				
2. 1940–1949	286	2,20				
3. 1950–1959	346	2,13				
4. 1960–1969	305	2,16				
5. 1970–1979	285	2,04				
6. 1980–1989	277	2,00				
7. 1990–1991	58	2,14				
Yhteensä	1892	2,09				
Kuinka usein viimeisen viikon aikana tunsitte itsenne ikävystyneeksi?			0,77	2,64	0,015	0,008
1. 1909–1939	333	1,34				
2. 1940–1949	286	1,23				
3. 1950–1959	346	1,24				
4. 1960–1969	305	1,25				
5. 1970–1979	285	1,30				
6. 1980–1989	277	1,36				
7. 1990–1991	57	1,33				
Yhteensä	1890	1,29				

Varautuneisuuden mittarin osa	N	Kes- kiarvo	Mean Square Between Groups	F- arvo	Sig.	ETA Squared
Tunsite itsenne yksinäiseksi?			1,18	3,50	0,002	0,011
1. 1909–1939	334	1,40				
2. 1940–1949	286	1,26				
3. 1950–1959	346	1,23				
4. 1960–1969	305	1,22				
5. 1970–1979	285	1,26				
6. 1980–1989	277	1,29				
7. 1990–1991	57	1,23				
Yhteensä	1890	1,28				
Tunnen yhteenkuuluvuutta asuinalueeni ihmisiin?			20,42	23,79	0,000	0,071
1. 1909–1939	329	2,35				
2. 1940–1949	286	2,47				
3. 1950–1959	346	2,49				
4. 1960–1969	305	2,61				
5. 1970–1979	284	2,79				
6. 1980–1989	277	3,14				
7. 1990–1991	58	2,92				
Yhteensä	1886	2,63				

Yksilöllisen erottautumisen mittarin osa	N	Keskiarvo	Mean Square Between Groups	F-arvo	Sig.	ETA Squared
Ideoiden tuottaminen ja luovuus ovat hänelle tärkeitä. Hän haluaa tehdä asiat omaperäisesti.			3,96	2,99	0,006	0,011
1. 1909–1939	280	4,07				
2. 1940–1949	262	4,23				
3. 1950–1959	303	4,30				
4. 1960–1969	268	4,30				
5. 1970–1979	249	4,43				
6. 1980–1989	233	4,39				
7. 1990–1991	52	4,47				
Yhteensä	1646	4,29				
Hänestä on tärkeätä olla nöyrä ja vaatimaton. Hän ei pyri keräämään huomiota osakseen.			7,23	5,40	0,000	0,019
1. 1909–1939	277	2,73				
2. 1940–1949	262	2,91				
3. 1950–1959	303	3,21				
4. 1960–1969	268	3,13				
5. 1970–1979	249	3,10				
6. 1980–1989	233	2,95				
7. 1990–1991	51	3,00				
Yhteensä	1643	3,01				
Menestyminen on hänelle tärkeitä. Hän haluaa, että hänen saavutuksensa huomataan.			31,78	20,30	0,000	0,069
1. 1909–1939	277	3,10				
2. 1940–1949	261	3,16				
3. 1950–1959	303	3,32				
4. 1960–1969	267	3,30				
5. 1970–1979	248	3,84				
6. 1980–1989	231	3,97				
7. 1990–1991	52	4,14				
Yhteensä	1640	3,45				

LIITE 5

Erotteluanalyysiin valitut muuttajat:

- Kuinka paljon yhteensä käytätte aikaa television katsomiseen tavallisina arkipäivinä?
 - Kuinka paljon yhteensä käytätte aikaa radion kuunteluun tavallisina arkipäivinä?
 - Kuinka paljon yhteensä käytätte aikaa sanomalehtien lukemiseen tavallisina arkipäivinä?
 - Kuinka usein käytätte Internetiä, World Wide Webiä tai sähköpostia töissä tai kotona omiin henkilökohtaisiin asioihinne?
 - Voiko mielestänne ihmisiin luottaa, vai onko niin, ettei ihmisten suhteen voi olla liian varovainen.
 - Katsotteko, että useimmiten ihmiset pyrkivät olemaan auttavaisia toisia kohtaan vai että enimmäkseen he ajattelevat vain omaa etuaan?
 - Oletteko kiinnostunut politiikasta?
 - Nykyaikaiseen tieteeseen voi luottaa ympäristöongelmien ratkaisussa?
 - Kun ajatellaan Euroopan Unionia, jotkut ihmiset sanovat, että Euroopan yhdentymistä pitäisi viedä pidemmälle. Toisten mielestä se on jo mennyt liian pitkälle. Mikä numero asteikolla parhaiten kuvaa Teidän mielipidettänne?
 - Kuinka paljon Suomen tulisi sallia sellaisten ihmisten muuttaa maahan asumaan, jotka kuuluvat samaan rotuun tai etniseen ryhmään kuin useimmat suomalaiset?
 - Arvioikaa, missä määrin Suomen tulisi sallia muuttoa tänne asumaan. Entä sellaisia ihmisiä, jotka edustavat eri rotua tai etnistä alkuperää kuin useimmat suomalaiset?
 - Missä määrin Suomen tulisi sallia maahanmuuttoa? Entä köyhemmistä Euroopan ulkopuolisista maista olevien ihmisten muuttaa Suomeen asumaan?
 - Kuinka usein tapaatte ystäviänne, sukulaisianne tai työtovereitanne muuten kuin työasioissa?
 - Verrattuna muihin ikäisiinne ihmisiin, kuinka usein osallistutte erilaisiin sosiaalisiin tapahtumiin tai vapaa-ajan toimintaan?
 - Oletteko itse tai onko joku kotitaloutenne jäsenistä joutunut varkauden tai väkivallan uhriksi viimeisten viiden vuoden aikana?
 - Kuinka turvalliseksi tunnette - tai tuntisitte - olonne kävellessänne yksin illalla asuinalueellanne:
 - Mikä on Teidän terveydentilanne yleensä ottaen:
 - Katsotteko kuuluvananne johonkin tiettyyn uskontokuntaan tai uskonnolliseen yhteisöön?
 - Riippumatta siitä kuulutteko johonkin uskonnolliseen yhteisöön, kuinka uskonnollinen mielestänne olette?
 - Kuulutteko mielestänne johonkin syrjityssä asemassa olevaan ryhmään tässä maassa?
 - Oletteko syntynyt Suomessa?
 - Kuulutteko Suomessa johonkin etniseen vähemmistöryhmään?
 - Oletteko koskaan asunut puolison tai kumppanin kanssa yhdessä vähintään kolmen kuukauden ajan?
 - Oletteko naimisissa tai oletteko aikaisemmin ollut naimisissa?
 - Kuinka usein viimeisten kahdentoista kuukauden aikana olette osallistunut vapaaehtoisjärjestön tai hyväntekeväisyysjärjestön toimintaan?
 - Kaiken kaikkiaan elämäni on suunnilleen sellaista kuin haluan sen olevan?
 - Elämäni kuuluu paljon fyysistä aktiivisuutta?
 - Yleensä olen sitä mieltä, että se mitä teen elämässäni on arvokasta ja hyödyllistä?
 - Kun ajattelee, miten asiat ovat nykyään, on vaikeaa suhtautua maailman tulevaisuuteen toiveikkaasti?
 - Mikä on koulutuksenne?
 - Miltä näistä aloista korkein hankkimanne koulutus on?
 - Mikä seuraavista kuvauksista on lähimpänä sitä, minkälaiset kotitaloutenne tulot ovat tällä hetkellä?
-

LIITE 6

Älyperäisyyden erotteluanalyyssissa olevat selittäjämuuttujat	Toleranssi	F to Remove	Wilks' Lambda
Riippumatta siitä kuulutteko johonkin uskonnolliseen yhteisöön, kuinka uskonnollinen mielestänne olette?	0,989	24,36	0,955
Yleensä olen sitä mieltä, että se mitä teen elämässäni on arvokasta ja hyödyllistä?	0,883	8,65	0,938
Mikä on koulutuksenne?	0,964	7,383	0,937
Kaiken kaikkiaan elämäni on suunnilleen sellaista kuin haluankin sen olevan?	0,895	6,156	0,935
Missä määrin Suomen tulisi sallia maahanmuuttoa? Entä köyhemmistä Euroopan ulkopuolisista maista olevien ihmisten muuttaa Suomeen asumaan?	0,969	4,864	0,934

Erottelufunktio	Eigenvalue	% of Variance	Wilks' Lambda	P-arvo
1	0,067	88	0,929	0,000
2	0,009	12	0,991	0,004

Muuttuja	Funktio 1	Funktio 2
Missä määrin Suomen tulisi sallia maahanmuuttoa? Entä köyhemmistä Euroopan ulkopuolisista maista olevien ihmisten muuttaa Suomeen asumaan?	0,214	0,573
Riippumatta siitä kuulutteko johonkin uskonnolliseen yhteisöön, kuinka uskonnollinen mielestänne olette?	-0,664	-0,010
Kaiken kaikkiaan elämäni on suunnilleen sellaista kuin haluankin sen olevan?	0,354	-0,031
Yleensä olen sitä mieltä, että se mitä teen elämässäni on arvokasta ja hyödyllistä?	0,420	0,132
Mikä on koulutuksenne?	-0,141	0,922

Funktioiden sisältämien muuttujien kanoniset kertoimet

Älyperäisyyden ryhmät	Erottelufunktio 1	Erottelufunktio 2
Vähän tai ei lainkaan älyperäinen	0,343	-0,047
Jonkin verran älyperäinen	-0,057	0,134
Paljon älyperäinen	-0,281	-0,082

Älyperäisyyden ryhmien sijoittuminen erottelu-ulottuvuudelle

LIITE 7

Blaseerautuneisuuden erotteluanalyyssissa olevat muuttujat	Toleranssi	F to Remove	Wilks' Lambda
Kuinka usein käytätte Internetiä, World Wide Webiä tai sähköpostia töissä tai kotona omiin henkilökohtaisiin asioihinne?	0,956	26,127	0,892
Kaiken kaikkiaan elämäni on suunnilleen sellaista kuin haluan sen olevan?	0,923	31,074	0,897
Oletteko naimisissa tai oletteko aikaisemmin ollut naimisissa?	0,665	7,936	0,874
Oletteko kiinnostunut politiikasta?	0,962	6,860	0,873
Verrattuna muihin ikäisiinne ihmisiin, kuinka usein osallistutte erilaisiin sosiaalisiin tapahtumiin tai vapaa-ajan toimintaan?	0,930	6,194	0,872
Voiko mielestänne ihmisiin luottaa, vai onko niin, ettei ihmisten suhteen voi olla liian varovainen.	0,953	5,217	0,871
Oletteko koskaan asunut puolison tai kumppanin kanssa yhdessä vähintään kolmen kuukauden ajan?	0,677	4,664	0,870
Kuulutteko mielestänne johonkin syrjityssä asemassa olevaan ryhmään tässä maassa?	0,952	4,224	0,870

Erottelufunktio	Eigenvalue	% of Variance	Wilks' Lambda	p-arvo
1	0,148	95,7	0,866	0,000
2	0,007	4,3	0,993	0,128

Muuttuja	Funktio 1	Funktio 2
Kuinka usein käytätte Internetiä, World Wide Webiä tai sähköpostia töissä tai kotona omiin henkilökohtaisiin asioihinne?	0,489	- 0,090
Voiko mielestänne ihmisiin luottaa, vai onko niin, ettei ihmisten suhteen voi olla liian varovainen.	- 0,222	0,034
Oletteko kiinnostunut politiikasta?	- 0,199	- 0,696
Verrattuna muihin ikäisiinne ihmisiin, kuinka usein osallistutte erilaisiin sosiaalisiin tapahtumiin tai vapaa-ajan toimintaan?	0,231	0,359
Kuulutteko mielestänne johonkin syrjityssä asemassa olevaan ryhmään tässä maassa?	- 0,171	0,460
Oletteko koskaan asunut puolison tai kumppanin kanssa yhdessä vähintään kolmen kuukauden ajan?	0,242	- 0,254
Oletteko naimisissa tai oletteko aikaisemmin ollut naimisissa?	0,326	- 0,095
Kaiken kaikkiaan elämäni on suunnilleen sellaista kuin haluan sen olevan?	0,538	0,306

Funktioiden sisältämien muuttujien kanoniset kertoimet

Blaseerautuneisuuden ryhmät	Erottelufunktio 1
Vähän tai ei lainkaan blaseerautunut	- 0,436
Jonkin verran blaseerautunut	- 0,099
Paljon blaseerautunut	0,490

Blaseerautuneisuuden ryhmien sijoittuminen erottelu-ulottuvuudelle

LIITE 8

Varautuneisuuden erotteluanalyysissä olevat muuttujat	Toleranssi	F to Remove	Wilks' Lambda
Oletteko naimisissa tai oletteko aikaisemmin ollut naimisissa?	0,960	40,015	0,878
Kaiken kaikkiaan elämäni on suunnilleen sellaista kuin haluankin sen olevan?	0,845	17,091	0,856
Katsotteko, että useimmiten ihmiset pyrkivät olemaan auttavaisia toisia kohtaan vai että enimmäkseen he ajattelevat vain omaa etuaan?	0,989	20,440	0,859
Kuinka turvalliseksi tunnette - tai tuntisitte - olonne kävellessänne yksin illalla asuinalueellanne:	0,977	11,764	0,851
Oletteko syntynyt Suomessa?	0,987	7,525	0,846
Verrattuna muihin ikäisiinne ihmisiin, kuinka usein osallistutte erilaisiin sosiaalisiiin tapahtumiin tai vapaa-ajan toimintaan?	0,942	5,943	0,845
Yleensä olen sitä mieltä, että se mitä teen elämässäni on arvokasta ja hyödyllistä?	0,870	5,210	0,844
Mikä on Teidän terveydentilanne yleensä ottaen:	0,838	6,697	0,846
Elämäni kuuluu paljon fyysistä aktiivisuutta?	0,867	4,036	0,843

Erottelufunktio	Eigenvalue	% of Variance	Wilks' Lambda	p-arvo
1	0,175	92,2	0,839	0,000
2	0,015	7,8	0,986	0,001

Muuttuja	Funktio 1	Funktio 2
Katsotteko, että useimmiten ihmiset pyrkivät olemaan auttavaisia toisia kohtaan vai että enimmäkseen he ajattelevat vain omaa etuaan?	- 0,378	0,396
Verrattuna muihin ikäisiinne ihmisiin, kuinka usein osallistutte erilaisiin sosiaalisiiin tapahtumiin tai vapaa-ajan toimintaan?	- 0,221	0,024
Kuinka turvalliseksi tunnette - tai tuntisitte - olonne kävellessänne yksin illalla asuinalueellanne:	0,305	- 0,005
Mikä on Teidän terveydentilanne yleensä ottaen:	- 0,109	- 0,718
Oletteko syntynyt Suomessa?	0,236	- 0,195
Oletteko naimisissa tai oletteko aikaisemmin ollut naimisissa?	0,555	0,216
Kaiken kaikkiaan elämäni on suunnilleen sellaista kuin haluankin sen olevan?	0,387	- 0,244
Elämäni kuuluu paljon fyysistä aktiivisuutta?	0,095	0,529
Yleensä olen sitä mieltä, että se mitä teen elämässäni on arvokasta ja hyödyllistä?	0,196	0,291

Funktioiden sisältämien muuttujien kanoniset kertoimet

Varautuneisuuden ryhmät	Erottelufunktio 1
Vähän tai ei lainkaan varautunut	- 0,447
Jonkin verran varautunut	0,092
Paljon varautunut	0,579

Varautuneisuuden ryhmien sijoittuminen erottelu-ulottuvuudelle

LIITE 9

Yksilöllisen erottautumisen erotteluanalyysissä olevat muuttujat	Toleranssi	F to Remove	Wilks' Lambda
Kuinka usein käytätte Internetiä, World Wide Webiä tai sähköpostia töissä tai kotona omiin henkilökohtaisiin asioihinne?	0,982	41,470	0,954
Oletteko kiinnostunut politiikasta?	0,989	18,801	0,927
Verrattuna muihin ikäisiinne ihmisiin, kuinka usein osallistutte erilaisiin sosiaalisiin tapahtumiin tai vapaa-ajan toimintaan?	0,971	7,049	0,913

Funktio	Eigenvalue	% of Variance	Wilks' Lambda	p-arvo
1	0,104	99	0,905	0,000
2	0,001	1	0,999	0,443

Muuttuja	Funktio 1	Funktio 2
Kuinka usein käytätte Internetiä, World Wide Webiä tai sähköpostia töissä tai kotona omiin henkilökohtaisiin asioihinne?	0,742	0,672
Oletteko kiinnostunut politiikasta?	- 0,503	0,648
Verrattuna muihin ikäisiinne ihmisiin, kuinka usein osallistutte erilaisiin sosiaalisiin tapahtumiin tai vapaa-ajan toimintaan?	0,313	- 0,383

Funktioiden sisältämien muuttujien kanoniset kertoimet

Yksilöllisen erottautumisen summamuuttuja	Erottelufunktio 1
Vähän tai ei lainkaan erottautuvat	- 0,476
Jonkin verran erottautuvat	0,038
Paljon erottautuvat	0,317

Yksilöllisen erottautumisen ryhmien sijoittuminen erottelu-ulottuvuudelle